

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

מילואים לתורת מנחם ספר המאמרים

מלוקט

על סדר חדשי השנה

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חלפ חל

בלתי מוגה

– תדפיס –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

MILUIM
L'TORAS MENACHEM
SEFER HAMA'AMORIM
MELUKOT

Published and Copyright © 2021

by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrihtHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
ע"י חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

פתח דבר

הננו מוציאים לאור תדפיס מ"מילואים" ל"תורת מנחם ספר המאמרים מלוקט על סדר חדשי השנה" (ד' כרכים) — על י"ב מאמרים, ג' מאמרים מכל כרך.

*

החל מחג השבועות ה'תשמ"ו נקבע הסדר שלקראת כל חג ומועד היו מכניסים אל הקודש אחד המאמרים מהשנים שלפנ"ז, לאחרי עריכתו להגהה, וברוב הפעמים הואיל כ"ק אדמו"ר להג"י את המאמר.

כיון שהמאמר נערך מלכתחילה להגהה, הנה במדה מסויימת היתה העריכה במתכונת ה"לקוטי שיחות" — מתוך התמקדות יתירה על הנקודה והתוכן העיקרי והחידוש המיוחד שבמאמר, כך, שמטבע הדברים, נשארו כו"כ פרטים שנאמרו במאמר שלא נכללו במסגרת זו.

ומקדמת דנא עלה במחשבה הצורך ללקט ולהו"ל גם את פרטי העניינים הנ"ל, והי' בדעתו וברצונו של ה"חוזר", הרה"ח הרה"ג וכו' ר' יואל הכהן ז"ל כהן, שזכה לערוך את המאמרים להגהה, להשתדל בעצמו לסייע ולפקח על המלאכה, אך לדאבוננו לא אסתייעא מילתא.

*

ויהי רצון שבקרוב ממש יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר", ומלכנו נשיאינו בראשם, שישמיענו נפלאות מתורתו — "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ח"י אלול, ה'תשפ"א
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

מפתח

- (א) לד"ה יבחר לנו את נחלתנו, יום ב' דר"ה ה'תשכ"ג ג
- (ב) לד"ה וכל אדם, ש"פ האזינו, שבת תשובה ה'תשכ"ג ו
- (ג) לד"ה תורה צוה, יום שמחת תורה ה'תשכ"ג י
- (ד) ד"ה פתח אליהו די"ט כסלו
והמשכו ד"ה ברוך שעשה נסים דש"פ וישב ה'תשט"ו יד
- (ה) לד"ה פדה בשלום י"ט כסלו וד"ה להבין ענין נרות חנוכה ה'תשכ"ו כא
- (ו) לד"ה בחודש השלישי, ט"ו בשבט ה'תשל"ד כו
- (ז) לד"ה וקבל היהודים, פורים ה'תשי"א כט
- (ח) לד"ה ונחה עליו, אחרון של פסח ה'תשכ"ה לד
- (ט) לד"ה הוי' לי בעוזרי, י"ב תמוז ה'תשי"ז לט
- (י) לד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה, ש"פ חו"ב י"ב תמוז
והמשכו ד"ה תפלה למשה, י"ג תמוז ה'תשכ"ט מו
- (יא) לד"ה אני לדודי, ש"פ ראה מבה"ח אלול ה'תשכ"ו נד
- (יב) לד"ה לך אמר לבי, ליל ג' דסליחות ה'תש"כ נח

לד"ה יבחר לנו את נחלתנו, יום ב' דר"ה ה'תשכ"ג

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"ז, בענין בנין המלכות ע"י ישראל שבהם נמלך, לפי שעלו במחשבה — מחשבה עצמית, אבל כפי שהעצמות חושב בדבר הנבדל:

והענין בזה, דהנה, משנת"ל (ס"ג) שכל הדברים חוזרים לקדמותן (כמבואר בסידור ד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט ז"ל), קאי על כל הנבראים והנמצאים שבכל סדר ההשתלשלות, שעליהם נאמר: וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון, ועד לבחי' מחשבה הקדומה דא"ק, שבה צופה ומביט עד סוף כל הדורות², שכוללת כללות ההשתלשלות באופן שכולם נסקרים בסקירה אחת³. וכיון שהסילוק הוא גם במחשבה הקדומה דא"ק, הרי מובן, שההמשכה צריכה להיות מבחי' שלמעלה גם ממחשבה הקדומה דא"ק. וזהו שבנין המלכות בר"ה [שזהו עיקר הענין דר"ה, כמארז"ל אמרו לפני בר"ה מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, אלא שכדי שתהי' חשיבות לאמירה זו ושתגיע למעלה, יש צורך גם באמירת זכרונות, שע"ז יעלה זכרוכם לפני לטובה, וכדי שיומשך בעשי' יש צורך גם בתק"ש⁴, במה בשופר] נעשה ע"י ישראל שבהם נמלך גם על מחשבה זו, להיותם למעלה מבחי' מחשבה זו שיש לה שייכות לעולמות, כיון שעלו במחשבה העצמית דפנימיות ועצמות א"ס שאינן בבחי' שייכות אל העולמות כלל, אלא שאין זה כפי שחושב אודות עצמו, כי אם כמו שחושב בדבר הנבדל, ומ"מ הוא עצמו החושב כו'. וזהו גם מה שנש"י הם כלים לעצמות א"ס, והם הממוצעים שעל ידם יומשך עצמות א"ס בעולמות, החל מהחלטה על הרצון להתהוות העולמות כו', כי בבחי' העליונה דמחשבה עצמית, כפי שחושב אודות עצמו, להיותה בחי' עצמות ממש, לא שייך לומר שזהו בבחי' כלי להעצמות, וא"כ, מה שנש"י הם כלים להעצמות, הרי זה לפי שעלו במחשבה העצמית כפי שחושב בדבר הנבדל, ולאידך גיסא, יש להם שייכות אל העצמות (שהרי זו מחשבה עצמית, שהעצמות הוא החושב), ומשום זה ה"ה בחי' כלי וממוצע כו'. וזהו גם מה שנש"י הם חלק אלקה ממעל ממש⁵, שחלק פירושו שנעשה מציאות נבדל עד שיוורד למטה ומתלבש בגוף⁶, ומ"מ, גם כפי שנעשה מציאות נבדל ה"ה אלקות ממש, אלא שזהו בבחי' דביקות בלתי ניכרת⁷. וטעם הדבר, לפי ששרשם בבחי' מחשבה עצמית, אבל כפי שחושב בדבר הנבדל, ולכן נעשים מציאות נבדל, וביחד עם זה ה"ה אלקות ממש.

ויש להוסיף, שבנין המלכות בר"ה הוא ע"י ההמשכה מבחי' שלמעלה גם מהענין דבמי נמלך כו', שזוהי ההמשכה מבחי' העצמות ממש, ששם הוא ענין הבחירה

(1) פיוט "ונתנה תוקף" — מר"ה טז, רע"א
במשנה.
(2) נוסח ברכת זכרונות במוסף דר"ה.
(3) ר"ה יח, א.
(4) כנ"ל ס"ד.
(5) תניא רפ"ב.
(6) ראה גם סה"מ עת"ר ע' תנד.
(7) ראה המשך תער"ב ח"א פפ"ח.

(כנ"ל ס"ב), כי, ענין במי נמלך קשור עם ענין העבודה, דאף שעדיין לא הי' ענין של אתערותא דלתתא ע"י עבודה בפועל, וכמ"ש⁸ ואדם אין לעבוד גו', הרי כללות הענין דבמי נמלך הוא מה שעלה לפניו ית' התענוג שיתענג בעבודת הצדיקים, ובגלל זה נתעורר ברצון למלוכה. וכיון שזה קשור עם ענין העבודה, הרי אין זה ענין הבחירה [ולהעיר, שאף שיש מעלה בהמשכה שע"י עבודה, שאינה בבחי' נהמא דכיסופא⁹, הרי ההמשכה שע"י העבודה אינה בערך כלל להמשכה שמצד ענין הבחירה, כי, ההמשכה שע"י העבודה היא מדודה לפי אופן העבודה, וכללות ההמשכה היא רק מבחי' שמגעת בה אתערותא דלתתא, שהיא בדוגמת ענין השכר על קיום המצוות. ועד שגם האתערותא דלעילא שלמעלה מאתעדל"ע שנמשכת ע"י אתעדל"ת ה"ה שייכת לאתעדל"ת, שזהו סדר ההמשכה שע"י אתעדל"ת, שתחילה נמשכת האתעדל"ע שבערך האתעדל"ת, ואח"כ נמשכת גם האתעדל"ע שמצד עצמה¹⁰. משא"כ ההמשכה שע"י הבחירה היא למעלה מכל מדידה והגבלה, כיון שאינה קשורה עם ענין העבודה, אלא היא מצד הבחור עצמו, למעלה מהמדידה וההגבלה של הנבחר]. ואע"פ שזה גופא שענין העבודה תופס מקום שיתענג מזה הוא לפי שכך עלה ברצונו, מ"מ, כיון שסוכ"ס קשורה ההמשכה עם ענין העבודה, הרי אין זה אמיתית ענין הבחירה בטהרתה. והיינו, שכללות הענין דבמי נמלך הוא בבחי' שהיא מקור לזולת (ולא אחדות ופשיטות כו'), שלכן שייך שם שקלא וטריא כו'. ואילו בנין המלכות הוא ע"י ההמשכה מבחי' העצמות ממש.

בס"י, שע"י הביטול שמצד עצם הנשמה שבתק"ש שממשיך את רצון המוחלט, נמשך גילוי נעלה יותר גם בעולם:

ועפ"ז י"ל בדא"פ בפירוש זכרון ליום ראשון [דקאי על חידוש כללות הבריאה שנבראה בכ"ה באלול (כנ"ל ס"ו)], שבו נבראו כל תולדות שמים וארץ, כמ"ש¹¹ את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותי', ואח"כ נקבע כל אחד ביום שנגזר עליו¹²], שהדיוק דזכרון (שאינו כיום ראשון ממש, אלא רק זכרון) הוא למעליותא, היינו, שזהו באופן נעלה יותר מיום ראשון, כי, בתחלת הבריאה (יום ראשון) היתה ההמשכה מצד כי חפץ חסד הוא¹³, דהיינו, רק מצד למעלה, ללא ענין של עבודה כלל, ובאופן כזה נעשה גם הענין דבמי נמלך כו', ואילו עתה [נוסף לכך שבכל שנה ושנה יורד ונמשך אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה¹⁴, הנה עוד זאת], ההמשכה היא ע"י העבודה שמצד עצם הנשמה, שמגעת בבחי' העצמות [ולהעיר מד"ה להבין ענין תק"ש שבסידור הנ"ל, ששם נזכר כו"כ פעמים הלשון עצם], ומעוררת את הרצון המוחלט שבעצמותו (שאינו בבחי' מציאות כלל, כי אם דוגמת ענין היכולת¹⁵), בחירת העצמות.

(12) פרש"י שם, יד.

(13) מיכה ז, יח. וראה לקו"ת נצבים מז, ב.

(14) תניא אגה"ק סי"ד.

(15) ראה המשך תרס"ו ס"ע תרעז ואילך.

(8) בראשית ב, ה.

(9) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד.

(10) ראה לקו"ת שה"ש כג, ד ואילך.

(11) בראשית א, א.

ה לד"ה יבחר לנו את נחלתנו, יום ב' דר"ה ה'תשכ"ג

בסי"א, בפירוש יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב, שהו"ע נקודת היהדות,
בית מקדשא דיעקב:

וזהו גם מ"ש גאון יעקב, יעקב דייקא, ולא ישראל, כי עצם הנשמה היא אצל כל
בנ"י (לא רק אצל אלו שבמדריגת ישראל, אלא גם אצל אלו שבמדריגת יעקב) בשוה.
ומסיים בכתוב אשר אהב סלה, סלה דייקא, שמורה על ענין הנצחיות¹⁶, דכיון שסיבת
המשכה זו היא מצד עצמותו ית', לא שייך בזה שינוי ח"ו. וענין זה שייך גם
לביהמ"ק השלישי, שיהי' בית נצחי¹⁷.

17) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.

16) עירובין נד, א.

לד"ה וכל אדם, ש"פ האזינו, שבת תשובה ה'תשכ"ג

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"גד, בהחילוק שבין מצוות, שענינם להמשיך גילוי שם הוי' בעולם שמשם אלקים; תורה, שמצדה מועילה תשובה על השגגות; והקב"ה, שמצדו מתכפרים גם הזדונות:

*ד) וביאור הענין, דהנהי' ירידת הנשמה למטה היא ירידה צורך עלי', והעלי' היא לאשתאבא בגופא דמלכא², דגופא דמלכא הוא בחי' אצילות³, ולבחי' זו מתעלית הנשמה, שמצד עצמה היא בעולמות בי"ע. ומזה מובן גודל העלי' שנעשית ע"י הירידה למטה, שהרי העילוי דאצילות לגבי בי"ע הוא באין ערוך. ועלי' זו נעשית ע"י קיום התומ"צ, שנחלקים בכללות לג' קוין, והיינו, שע"י קיום המצוות שהם בקו הימין והחסד, כמו מצות הצדקה, נעשית העלי' וההתכללות בספירת החסד דאצילות, קו הימין, וע"י העבודה בקו השמאל והגבורה, כמו איזהו גבור הכובש את יצרו⁴, נעשית העלי' וההתכללות בספירת הגבורה דאצילות, קו השמאל. וע"י לימוד התורה, גדול תלמוד כו"⁵, נעשית העלי' וההתכללות בספירת התפארת, קו האמצעי, שעז"נ⁶ תפארת גופא, היינו, שזהו גוף ועיקר ענין גופא דמלכא.

והנה כיון שבקו האמצעי מאיר הבחי' שלמעלה מקוין, למעלה מהשתלשלות, לכן, מצד ענין התורה (שבקו האמצעי) מועילה תשובה על החסרון בקיום המצוות [כאשר חטא ופגם ועבר את הדרך, שע"ז הפריד שם אלקים משם הוי', והיינו, שלא יורגש בעולם שם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד⁷, בחי' שלמעלה מזמן, ובמילא גם למעלה ממקום, שהרי מקום וזמן קשורים זב"ז⁸, אלא רק טבע העולם (אלקים בגימטריא הטבע), מלשון טבעו בארץ שערי⁹, היינו, שהאור האלקי הוא באופן של טביעה (פארטרונקען), נעלם ונסתר¹⁰, עד שיש מקום לטעות כו', כמארז"ל¹¹ כתוב (נעשה לשון רבים, והרי גם אלקים הוא לשון רבים¹²), והרוצה לטעות כו']. אמנם, התשובה שמצד התורה היא רק ע"י קרבן, והרי הקרבן מכפר רק על השגגות, כמבואר באגה"ק¹³ שהקרבנות שע"ג המזבח אינן מכפרים אלא על השגגות שהן מהתגברות נפש הבהמית [שזהו הטעם שגם שוגג צריך כפרה¹⁴, כי, הא גופא שנכשל בעבירה בשוגג הרי זה בגלל שהגביר את נפשו הבהמית ע"י תאוות היתר כו']

1) ראה אוה"ת שם (ע' א'תקנה).	8) ראה תניא שם. לקו"ת ברכה צח, א.
2) זח"א ריז, ב.	9) איכה ב, ט.
3) אוה"ת חנוכה תקכא, א.	10) ראה סה"מ תרע"ח ע' פט.
4) אבות רפ"ד.	11) ב"ר פ"ח, ח.
5) קידושין מ, ב.	12) ראה פרש"י וישלח לה, ז. תו"א וארא נו, ב.
6) תקו"ז בהקדמה (יז, א).	13) סכ"ח.
7) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיה"א פ"ז (פב, א).	14) ראה פרש"י שבועות ב, סע"א (ד"ה תולה). פרש"י נח ט, ה (ד"ה מיד איש אחיו).

שמנוגה [ולכן הכפרה על זה היא ע"י הקרבנות שבאים מבהמות טהורות], אבל אינן מכפרים על הזדונות שהם מג' קליפות הטמאות [ומה שמצינו במשנה בכריתות¹⁵ שיש שמביאים קרבן על הזדון כשגגה, הרי זה לפי שהקרבן צ"ל יחד עם התשובה, שעושה ממזיד שוגג, ואז מכפר הקרבן על השוגג]. וכללות ענין הקרבן, הנה אף שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹⁶, הרי זה ענין שע"פ טו"ד, כמארז"ל¹⁷ תבוא נפש ותכפר על הנפש. והיינו, לפי שגם התורה, עם היותה בחי' קו האמצעי שעל ידה מתגלה בחי' שלמעלה מהשתלשלות, הרי זה שייך להשתלשלות. ורק ע"י התשובה שמצד הקב"ה שלמעלה משייכות להשתלשלות, מתכפרים גם הזדונות, כיון שזוהי המשכה שלמעלה לגמרי ממדידה והגבלה. וע"ד החילוק שבין תשובה לתורה, שאף שגם במ"ת נאמר אנכי הוי' אלקיך, דאנכי הוא בחי' הכתר¹⁸, הרי בתשובה נאמר¹⁹ אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך, ב"פ אנכי²⁰, והיינו, לפי שאמיתית הבחי' שלמעלה לגמרי מהשתלשלות היא בענין התשובה (שמצד הקב"ה דוקא) שלמעלה גם מענין (התשובה שמצד) התורה. וזוהי גם המעלה דטוב וישר הוי' (על כן יורה חטאים בדרך, שהו"ע התשובה שמצד הקב"ה) לגבי הטוב דתורה, שגם עלי' נאמר²¹ כי לקח טוב נתתי לכם, שהטוב דהקב"ה (טוב וישר הוי') הוא טוב שלמעלה ממדידה והגבלה, כמ"ש²² הטוב כי לא כלו רחמיך, הטוב בה"א הידיעה, בחי' עומק טוב²³, ולכן לא כלו רחמיך, שאין בזה הגבלות כלל (לכפר לא רק על השגגות, אלא גם על הזדונות), וכמ"ש טוב הוי' לכל²⁴, גם לעוברי רצונו, לאחר ייעשו תשובה. ועיקר זמנה של התשובה שמצד הקב"ה הוא ביוהכ"פ ועשי"ת בכלל, שעליהם אמרו רז"ל²⁵ כאן ליחיד, היינו, שאז נמשך בחי' יחיד שלמעלה מהשתלשלות.

וזהו שאלו לחכמה כו' לנבואה כו' לתורה כו' להקב"ה כו', דפירוש שאלו הוא גם מלשון בקשה, והיינו, שמבקשים שיומשך לא רק מבחי' חכמה נבואה ותורה [מלכות — חכמה תתאה, נצח והוד — נבואה, ותפארת (ולמעלה מזה, חכמה עילאה) — תורה], אלא גם מבחי' שלמעלה משייכות להשתלשלות (הקב"ה). וכיון שהקב"ה אמר יעשה תשובה ויכפר לו, ודיבורו של הקב"ה חשיב מעשה²⁶, הרי בודאי שיעשה תשובה ויתכפר לו, כי לא ידח ממנו נדח²⁷.

בס"ח, בענין מילה — מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי', למעלה משם הוי':

ובפרטיות יותר, הנה פירוש מי יעלה לנו השמימה הוא²⁸ שבחי' מי, שהוא בינה, יעלה לנו השמימה, דהיינו, שמי השמים, בחי' הכתר. ולהעיר, שגם ענין

15 פ"ב מ"ב.	23 אוה"ת שם (ע' א'תקנו).
16 ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.	24 כדלקמן ס"ה.
17 פרש"י אחרי יז, יא.	25 יבמות מט, סע"ב. וראה לקו"ת תבוא מג,
18 ראה זח"ג רנו, ב (ברע"מ).	סע"ד. חנה אריאל האזינו מד, ב.
19 ישעי' מג, כה.	26 ראה ב"ר פמ"ד, כב. פרש"י לך לך טו, יח.
20 ראה לקו"ת נצבים מה, ד.	27 שמואל-ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדה"ז
21 משלי ד, ב.	פ"ד ס"ג. תניא ספ"ט.
22 תפלת העמידה.	28 אוה"ת שם (ע' א'תקנו).

הרפואה ששייך למילה (כנ"ל (ס"ב) שרפואה קבעוה בשמינית ע"ד מילה שניתנה בשמינית) קשור עם בחי' מי²⁸, כמ"ש²⁹ מי ירפא לך, וכדאיתא בזהר³⁰ שזהו גם מ"ש³¹ אם עוונות תשמר י"ה אדניי מי יעמוד (כפי שאומרים בכל יום מעשי"ת³²), והיינו, שמבחי' מי נמשכת הרפואה להפגם שבקיום המצוות כו'. ויש להוסיף בזה, ע"פ הידוע בכתבי האריז"ל³³ שחולה בגימטריא מ"ט, ותיקון החולי, שזהו ענין הרפואה, הוא ע"י המשכת שער הנו"ן שהוא למעלה מהשתלשלות.

ועפ"ז יש לבאר גם בפירוש הכתוב סוד הוי' ליראיו, דקאי על ענין המילה (כנ"ל ס"א), שיש בזה ב' פירושים³⁴. פי' הא', ששם הוי' שהוא למעלה מזמן ומקום (כנ"ל) הוא סוד לגבי שם אלקים, והמשכתו היא ע"י ענין העבודה (סוד הוי' ליראיו), וכנ"ל (ס"ג) שע"י קיום המצוות ממשיכים גילוי שם הוי' בעולם. ופי' הב', שסוד הוי' הוא הסוד שבשם הוי' גופא, שזהו הוי' דלעילא שהוא בבחי' סוד (העלם) לגבי הוי' דלתתא. דהנה ידוע שיש ב' שמות הוי', כמ"ש³⁵ ויקרא הוי' הוי', ופסיק טעמא בגווייהו³⁶, כי שם הוי' דלתתא, עם היותו למעלה מהזמן, ה"ה גם לשון מהוה, משא"כ שם הוי' דלעילא הוא למעלה מכללות ענין ההתהוות³⁷, ולכן פסיק טעמא בגווייהו. וזהו שהוי' דלעילא הוא בבחי' סוד (נעלם) לגבי הוי' דלתתא. והמשכת שם הוי' דלעילא היא ע"י המילה (שעלי' נאמר סוד הוי' ליראיו), כמו ע"י התשובה, שעז"נ ויקרא הוי' הוי', שזהו"ע התשובה שמצד מענה הקב"ה, למעלה מהתשובה שמצד מענה התורה, כנ"ל בארוכה.

וזהו גם מה שבזכות המילה נכנס כה"ג (שמשמש בשמונה בגדים כנגד מילה שהיא לשמונה ימים³⁸) לקדש הקדשים (כנ"ל ס"א), כי קדש הקדשים שלמעלה מקדש הוא למעלה מהשתלשלות. והענין בזה³⁴, דהנה כתיב³⁹ והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים, ושרש הבדלה זו הוא מבחי' רקיע המבדיל, וממנה נשתלשלו כו"כ פרסאות כו', עד לענין הערלה שזהו ההפסק דק"נ שבין הקדושה לגקה"ט⁴⁰. ולכן, ע"י המילה שענינה העברת הערלה, שהיא ההבדלה והמחיצה שבנפשו כו', מתבטלים כל ההבדלות והמחיצות, עד למחיצה שבין הקדש לקדש הקדשים, ועי"ז יכולה להיות הכניסה לקדש הקדשים. וע"ד המבואר⁴¹ בענין המילה, שע"י העבודה דומלתם את ערלת לבבכם⁴², אתם בעצמכם, אזי נעשה גם ענין המילה שמצד הגילוי שלמעלה מהשתלשלות, שעז"נ⁴³ ומל הוי' אלקין את לבבך.

(37) ראה תורת חיים בשלח קמט, ד ואילך.

(38) ויק"ר פכ"א, יו"ד — הובא באוה"ת שם (ע' א'תקנה. וראה שם ע' א'תקנח). וראה גם סה"מ

תנ"ד ס"ע קי בשוה"ג. תורת לוי"צ ע' שמב.

(39) תרומה כו, לג.

(40) ראה תו"א לך לך יב, ג ואילך. סה"מ צ' להצ"צ ו, ב ואילך.

(41) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(42) עקב י, טז.

(43) נצבים ל, ו.

(29) איכה ב, יג.

(30) ח"ג קפה, ב.

(31) תהלים קל, ג.

(32) ראה סידור האריז"ל (להר"ש מרשקוב) אחר

ברכו. סידור אדה"ז שם. ועוד.

(33) ראה טעמי המצות להאריז"ל ר"פ וירא.

מאורי אור אות ח סעיף לה.

(34) ראה גם אוה"ת שם (ע' א'תקנח).

(35) תשא לד, ו.

(36) ראה זח"ג קלח, רע"א (באד"ר). תו"א בשלח

סא, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

בס"ט, שביוהכ"פ ובפרט בנעילה ובשמע"צ — ישראל ומלכא בלחודוהי, יהיו
לך לבדך ואין לזרים אתך:

וזהו גם מ"ש בתפלתו של הכה"ג בצאתו מן הקודש: שלא יצטרכו עמך בית ישראל
כו' לעם אחר, שזהו מעמד ומצב שאין להם שייכות כלל לעם אחר, כיון שישראל
(שמחיצתן לפנים ממלאכי השרת⁴⁴) ומלכא בלחודוהי, יהיו לך לבדך ואין לזרים
אתך, אפילו אלו שעליהם נאמר ביעודים דלעת"ל ועמדו זרים ורעו צאנכם⁴⁵.

45) ישעיה' סא, ה.

44) ירושלמי שבת ספ"ו. דב"ר פ"א, יב. פרש"י
בלק כג, כג.

לד"ה תורה צוה, יום שמחת תורה ה'תשכ"ג

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"ב, בענין הירושה שבתורה, מצד ענין הבירורים:

ובהקדמה, שאף שענין הירושה הוא באופן שאין צורך כלל בהשתדלות ויגיעה מצד היורש, ואין הדבר תלוי בדעתו כלל [וגם אינו תלוי בדעת המוריש, שלכן, האומר פלוני בני לא יירש, או שאומר על בתו שתירש במקום הבנים, דבריו בטלים, לפי שמתנה על מה שכתוב בתורה¹], מ"מ, כדי להיות ראוי ליורשו, הרי זה ע"י קיום התומ"צ דוקא². והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל בסוגיא דמ"ת במסכת שבת³, שהטעם לנתינת התורה לבנ"י למטה דוקא הוא לפי שלמצרים ירדתם כו' ויצה"ר יש ביניכם, והיינו, שהכוונה בנתינת התורה למטה היא בשביל לברר את הניצוצות דעולם התוהו שע"י שבירת הכלים נפלו למטה ונתלכשו בדברים גשמיים, הן בעניני היתר שמקליפת נוגה, והן בעניני איסור שמג' קליפות הטמאות, וכאשר בנ"י מבררים אותם ע"י התורה [וכמבואר במק"א בענין ב' אופני הבירור שבתורה⁴, אופן הבירור דק"נ ואופן הבירור דגקה"ט (וכמו הענין דזדונות נעשו לו כזכיות⁵)], אזי יורשים בנ"י את האורות המרובים דתוהו. וזהו תורה גו' מורשה קהלת יעקב, שענין הירושה שבתורה מצד עבודת הבירורים שייך לכאו"א מישראל (גם מי שהוא בבחי' יעקב⁶), שבשביל זה ירדה נשמתו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁷, שירידה זו היא צורך עלי, והיינו, ע"י עבודת הבירורים, שמברר ומזכך ומעלה את גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם. ועי"ז נעשה מורשה (קהלת יעקב), מלשון ירושה, שיעקב יורש את הניצוצות דתוהו ששייכים לעשו אחיו, וכמ"ש⁸ וכן אין לו גו' [שזהו הסדר בתוהו ששם לא שייך ענין של ירושה ע"י בן] ונתתם את נחלתו לאחיו. ועי"ז ניתוסף עליו גדול יותר, שגם בכלים מועטים דתיקון נמשכים ומתגלים האורות דתוהו כפי שהם במקומם, אורות מרובים. וע"ד המבואר במק"א⁹ במעלת העבודה דכלל לבבך¹⁰, בשני יצריך¹¹, שע"י בירור היצה"ר שיש בו תוקף גדול כו', כמ"ש רב תבואות בכח שור¹², אזי באים למדריגה נעלית יותר כו'. ומזה מובן, שגם בשביל ענין הירושה שבתורה יש צורך בעבודה ויגיעה, ובאופן שהתורה אומרת על זה יגעת כו'¹³, והיינו, שצריך לייגע את עצמו בענין יראת שמים, שזהו המפתחות החיצונות דתורה¹⁴, והו"ע הביטול

(9) ראה ספר הערכים — חב"ד ערך אהבת ה' —
 ההוספה שבה ע"י נה"ב כו'. וש"נ.
 (10) ואתחנן ו, ה.
 (11) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.
 (12) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש
 ע"ד. תרצ"ז ע' 210.
 (13) מגילה ו, ריש ע"ב.
 (14) שבת לא, ב.

(1) ב"ב סכו, ב (במשנה).
 (2) ראה סה"מ תרנ"ד ותש"ב שם.
 (3) פת, ב ואילך.
 (4) ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' קעה ואילך. תש"ד
 ע' 108 ואילך.
 (5) יומא פו, ב. תניא פ"ד.
 (6) וראה לקמן ס"ה.
 (7) לשון הש"ס — חגיגה ה, ב.
 (8) פינחס כז, ח.

והנחת עצמותו בתור הכנה ללימוד התורה, כמארז"ל זרוק מרה בתלמידים¹⁵, ות"ח שיושב לפני רבו צ"ל שפתותיו נוטפות מר¹⁶, וכמ"ש¹⁷ ונפשי כעפר לכל תהי' (ועי"ז) פתח לבי בתורתך, שנעשה אצלו פתיחת הלב בתורה.

בס"ד, בענין המתנה שבתורה:

אלא שענין המתנה שבתורה בא לאחרי העבודה והיגיעה בלימוד התורה באופן דהתקן עצמך כו', ובאופן שהלימוד מביא לידי מעשה¹⁸, קיום המצוות בדברים גשמיים, לברר את הניצוצות שבהם, שזהו"ע ירושת האורות דתוהו כנ"ל. וכיון שעיי"ז משלים את הרצון העליון וגורם נחת רוח למעלה, כמארז"ר¹⁹ נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, הנה מצד הנח"ר ישנו גם ענין המתנה, דאף שבאה מצד הנותן, הרי אי לאו דעביד נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא²⁰.

שם, בענין ג' שעות ראשונות שהקב"ה יושב ועוסק בתורה, ג' ראשונות דעתיק:

ובהקדמה, שכללות ענין ג' ספירות הראשונות הוא בחי' המוחין שלמעלה מהעולמות, כי, בחי' המדות שייך לעולמות, כמ"ש²¹ כי אמרתי עולם חסד יבנה, וחסד היא ראשית המדות, אבל מוחין הם למעלה מעולמות, וכמארז"ל²² שהתורה (בחי' המוחין) קדמה לעולם. אמנם, בתורה גופא יש ב' מדריגות. המדריגה התחתונה שבתורה היא בחי' המוחין כפי שמתלבשים במדות, שזהו"ע התלבשות התורה בעולם, בשכל אנושי, ועד לטענות של שקר כו'. והמדריגה העליונה שבתורה היא כפי שהתורה היא מצד עצמה, בחי' המוחין שלמעלה מהתלבשות במדות. ובכללות הרי זה החילוק שבין גליא דאורייתא לסתים דאורייתא, שהרי גליא דתורה נתלבשה בחושך העולם כדי לבררו כו', ובפרט תלמוד בבלי, כמארז"ל²³ במחשכים הושיבני²⁴ זה תלמודה של בבל, שאופן הלימוד הוא ע"י קושיות ותירוצים [והיינו, שאין זה מצד מיעוט החכמה כו', אלא זהו סדר הלימוד, ואדרבה, מי שהוא חכם גדול יותר, אזי יתרבו בלימודו הקושיות והתירוצים, וכפי שמצינו ברשב"י שלאחרי שניתוסף בחכמתו בהיותו במערה י"ג שנה²⁵ הי' לימודו באופן של ריבוי קושיות ותירוצים], והרי קושיא הו"ע של חושך והעלם כו', וגם התירוץ, כיון שבא לאחרי הקושיא דוקא, הרי גם הוא ענין של חושך והעלם. משא"כ בסתים דאורייתא, כדאיתא ברע"מ²⁶ ונתבאר באגה"ק²⁷ שלית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'.

תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. סה"מ תש"ח ע' 272.

23) סנהדרין כד, א. וראה שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך (כב, ב ואילך). המשך תרס"ו ס"ע קיט ואילך.

24) איכה ג, ו.

25) ראה שבת לג, ב.

26) זח"ג קכד, ב.

27) סכ"ו.

15) כתובות קג, ב.

16) שבת ל, ב.

17) "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה (ברכות יז, א). וראה לקו"ת במדבר טו, ריש ע"ג.

18) ב"ק יז, א.

19) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט.

20) ראה גיטין נ, ב. בבא מציעא טז, א.

21) תהלים פט, ג.

22) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

בס"ה, בהחילוק שבין יעקב לישראל, עבודת ימי החול בענין הביורורים, והעבודה דשבת שלמעלה מביורורים:

וזהו גם מ"ש קהלת יעקב, קהלת מלשון אסיפה וקיבוץ²⁸, היינו, לקבץ את כל ניצוצות הקדושה שבחלקו בעולם²⁹, עי"ז שמקבץ תחילה את כל כחות נפשו וכל מחשבותיו ודיבוריו ומעשיו, שיהיו כולם לעבודתו ית'. ומזה בא לעבודה נעלית יותר, בחי' רזא דאחד³⁰, שזהו מ"ש יחוד שבטי ישראל.

בס"ו, שענין הירושה שבתורה עצמה (לא רק שמביאה לירושה), שלמעלה ממתנה — שהירוש עומד במקום המוריש עצמו — מתגלה בשם יעקב כמו שהוא שם העצם, ונמשך בשמח"ת:

והענין בזה, כמבואר בלקו"ת³¹ בפירוש מורשה קהלת יעקב, על יסוד מ"ש בספר מאורי אור³², שענין הירושה בתורה הוא שישראל מקבלים מעצמיות בחינת התורה. וזהו ענין נעלה יותר ממ"ש³³ ויקם עדות ביעקב, שהפירוש בזה³⁴, שבחי' יעקב מקבל מבחי' נובלות חכמה שלמעלה תורה³⁵, שהוא הנקרא עדות, שאינו ממשות ועצמיות התורה שהיא יסוד אבא, אלא עדות לכד, דהיינו הארה בעלמא, כמו העדות על הדבר שאינו מהות הדבר ועצמיותו ממש — שענין זה הוא במשך כל השנה, אבל בשמע"צ ושמח"ת מתגלה ענין הירושה שבתורה, מורשה קהלת יעקב, היינו שבני"י מקבלים מבחי' עצמיות התורה.

והענין בזה, דהנה ידוע שבשמע"צ נעצרים ונאספים כל הגילויים שבחודש תשרי, שזהו הפירוש דביום השמיני עצרת תהי' לכם³⁶, כפירוש התרגום³⁷ כנישין תהי' לכון. וכידוע גם פירוש הרב המגיד³⁸ ששמיני (עצרת) הוא מלשון שומן, דהיינו, שזהו השמנונית מכל הגילויים שבחודש תשרי. ובפרט בנוגע לר"ה, כידוע³⁹ ששמע"צ ור"ה משתווים בכמה ענינים, אלא שבר"ה הם ע"י העבודה במרירות, ובשמע"צ הם ע"י קו השמחה. ולכן, כשם שבר"ה ישנו הענין דתמליכוני עליכם, והענין דיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב, כמשנת"ל בארוכה שהו"ע המשכת העצמות ע"י גילוי עצם הנשמה, שמתבטא [לא בענין דישראל, לי ראש⁴⁰, שהו"ע ההבנה וההשגה (שבזה יש חילוקי מדרגות, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימין)], וגם לא בענין דישורון, מלשון שיר, שמורה על רוממות הנפש (שהרי ענין השיר והניגון הוא כדי לרומם את מצב הנפש), שלכן שייך ענין הנגינה

28) ראה תרגום אונקלוס עה"פ. מצו"צ קהלת א, עח.

א. 35) ראה ב"ר פי"ז, ה.

29) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"ב ע' 36) פינחס כט, לה.

תשנו. 37) תרגום אונקלוס עה"פ.

30) לשון הזהר — ח"ב קלה, א. 38) לקוטי אמרים סימן רס. אור תורה סימן שסה.

31) ברכה צד, ד. 39) ראה "היום יום" כב תשרי, שמע"צ.

32) אות יו"ד סכ"ט. 40) ראה שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב,

33) תהלים עח, ה. כט. לקו"ת שלח מח, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ טו, ב

34) לקו"ת שם — מלקו"ת להאריז"ל תהלים (בשם הזהר).

לנבואה⁴¹, שבה צ"ל התפשטות הגשמיות כו'⁴², אלא] בענינו של יעקב (גאון יעקב דייקא), שקשור עם המעלה דאמונה פשוטה וענין העשי' דוקא — כך גם בשמע"צ ושמח"ת, שנוסף על הענין דויהי בשורון מלך, שהוא כמו תמליכוני עליכם, מבחי' העצמות שלמעלה מכל הגילויים, למעלה גם משרש התומ"צ, כמאמר⁴³ קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות (שלכן הרי זה נמשך גם למי שהחסיר משהו בקיום גזרותיו ית' במשך השנה, והרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא⁴⁴), ישנו גם הענין דמורשה קהלת יעקב, היינו, שכל ישראל מקבלים את העצמיות דהתורה מצד עצם נשמתם כפי שמושרשת בעצמותו ית', באופן שיהיו לך לבדך ואין לזרים אתך⁴⁵, כמשל המלך שאמר לאוהבו בא ונגלגל אני ואתה⁴⁶ (גם לא שאר האוהבים והידידים כו').

41 ראה מלכים-ב ג, טו. וראה לקו"ת צו ט, ג.
 42 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ב. ה"ו.
 43 זח"ב קטז, ב. תניא קונטרס אחרון קנו, א.
 44 קהלת ז, כ.
 45 משלי ה, יז. וראה ריש וסוף ד"ה ביום השמע"צ עת"ר (סה"מ עת"ר ע' מח. ע' ס).
 46 במדב"ר פכ"א, כד.
 43 ראה מכילתא וילקוט שמעוני יתרו כ, ג.

ד"ה פתח אליהו די"ט כסלו
והמשכו ד"ה ברוך שעשה נסים דש"פ וישב ה'תשט"ו
 (מהנחה בלתי מוגה)

בר"ה פתח אליהו ס"ב, דכיון שאנת הוא כו' לאנהגא בהון עלמין, למה צריך לענין
 הנס שלמעלה מהטבע:

ויש להוסיף בזה, דהנהי' ידוע מ"ש הראב"ד בפירושו לספר יצירה² הרמז בכתוב³
 והר סיני עש"ן כולו, שעש"ן ר"ת עולם שנה נפש. והביאור בזה, דהנה, בהר
 סיני ניתנה התורה שהיא כמו הלוח, דיפתראות ופינסקאות, שעל ידם נעשה בנין
 הפלטיין (כדאיתא במדרש⁴), וכמאמר⁵ אסתכל באורייתא וברא עלמא, וזהו הרמז
 במ"ש והר סיני עש"ן, ר"ת עולם שנה נפש, שכל סדר ההשתלשלות ועוה"ז בפרט
 (שנברא ע"פ התורה שניתנה בהר סיני) נקבע (שטעלט זיך אויס) בג' הענינים (דרגות)
 דעולם שנה נפש. והענין בזה, דהנה, עולם הו"ע המקום, ששה קצוות, שהרי הסימן
 על מציאות של נברא הוא שיש לו תפיסת מקום, שהוא נמצא במקום זה, ואינו מניח
 שתהי' שם מציאות אחרת. ובלשון החסידות והקבלה הו"ע הכלים, ובשרש שרשו
 הו"ע הרשימו שנתגלה לאחר הצמצום, שאז נתחדש ענין המקום, כדאיתא בעץ חיים
 בתחילתו⁶ שבתחילה (כשהי' או"ס ממלא כל המציאות) לא הי' מקום לעמידת
 העולמות, ואחר הצמצום נעשה ענין המקום. והנה, ענין המקום כפי שהוא בשרש
 שרשו, ואח"כ בבחי' הכלים, ועד למציאות הנבראים למטה, צריך שיהי' לו דבר
 המחי' אותו, וזהו הענין דנפש, שמחי' את הנברא ששייך אליו, שהרי ענין הנפש
 ישנו בכל הנבראים, הן במדבר, ואפילו בחי, ואפילו בצומח ועד שאפילו בדומם יש
 נפש הדוממת (כמ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁷ שגם בדומם ממש יש בחי'
 נפש וחיות רוחנית), והנפש מחי' את הנברא, ע"י ביטולו אל הנפש המחי' אותו.
 אמנם, הנפש היא בריחוק הערך מהנברא, וכפי שרואים בנפש האדם, שנקרא עולם
 קטן⁸, שהשכל אין לו הבנה והשגה אפילו בנפשו הוא. ולא זו בלבד שאין לו הבנה
 והשגה בכללות עצם הנפש כפי שהיא למעלה מהתאחדות והתלבשות באברי הגוף,
 אלא אפילו כחות הנפש שמתלבשים באברי הגוף, אין האדם יודע מהותם. והיינו,
 שהאדם יודע רק שישנה מציאות הנפש ומציאות כחות הנפש, שעל זה יש לו ראי'
 מוכחת, שהרי בסופו של דבר, לאחר מאה ועשרים שנה, בצאת הנפש מן הגוף,
 מתבטלת מציאות האדם, וא"כ, הרי זה מופת חותך שישנה מציאות הנפש וכחותי'
 שמתלבשים בגוף ובאבריו, אבל אין האדם יודע ענין מהותם. ומזה מובן גם בנוגע

(1) כהבא לקמן — ראה ד"ה ברוך שעשה נסים
 תרס"ד (סה"מ תרס"ד ע' קכט ואילך).
 (2) בהקדמה קרוב לתחלתה (ב, ג). וראה גם
 אוה"ת יתרו ע' תתטו. סה"מ תרכ"ח ע' רכז.
 (3) יתרו יט, יח.
 (4) ב"ר בתחילתו (ובמפרשים שם).
 (5) זח"ב קסא, סע"א ואילך.
 (6) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.
 (7) פ"א.
 (8) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א).

ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו ושי"פ וישב ה'תשט"ו טו

לעולם גדול, עד כמה הוא ריחוק הערך בין ה"עולם" (ענין המקום כו') ל"נפש" (החיות שמחי' אותו). ולכן, הנה אופן שייכותם זל"ז והתלבשותם זכ"ז הוא בדרך רצוא ושוב, והיינו, שתחילה נמשך החיות ומתלבש, אך מצד ריחוק הערך כו', הנה מיד לאח"ז ה"ה יוצא ומסתלק, ואח"כ שב ומתלבש, וחוזר חלילה. וזהו מ"שי" והחיות רצוא ושוב, דהפירוש הפנימי בפסוק זה (שנאמר במרכבה העליונה שעל ידה נמשך אלקות בעולם) הוא, שאופן ההמשכה להחיות את כל סדר ההשתלשלות הוא בדרך רצוא ושוב. וכן הוא גם בעולם קטן זה האדם, שחיבור הנפש והגוף הוא בדרך רצוא ושוב, שזהו"ע דפיקו דלבא (שנזכר בזהר¹⁰), שענין זה מורה על אופן התלבשות חיות הנפש בהגוף בדרך רצוא ושוב. והנה, כללות הענין דרצוא ושוב, שהו"ע השינויים, הוא שרש ומקור לענין הזמן, שזהו הענין השלישי (נוסף על ב' הענינים דעולם ונפש הנ"ל) שמחבר את העולם עם הנפש, שנקרא בשם שנה (משך זמן בפועל, שנמשך משרש ומקור הזמן, שהו"ע הרצוא ושוב). ועל ג' ענינים אלו (עולם שנה ונפש, ר"ת עש"ן) הוקבע כל סדר ההשתלשלות.

והנה כאשר מעיינים בעומק יותר בהאמור לעיל בענין סדר ההשתלשלות, שבחי' עולם ובחי' נפש אינם יכולים להתחבר, ועד שאפילו לאחר התלבשות הנפש בעולם הרי זה רק בדרך רצוא ושוב, כיון שאין ביכולת הכלי להכיל את האור, ועאכו"כ במשנת שרש המקום (עולם) הוא מצד ענין הצמצום, שסילק אורו הגדול על הצד, ובמילא נתגלה המקום לעמידת העולמות — הרי כל זה מדגיש יותר גודל המעלה דשרש ומקור סדר ההשתלשלות ברום המעלות. וא"כ יוקשה יותר מהו טעם הנחיצות שיהי' (עכ"פ לעת מן הזמנים) שינוי בזה, שידוד המערכות, שזהו"ע של הנהגה נסית שלמעלה מסדר ההשתלשלות. ועוד זאת, שגם אם יש נחיצות בזה, אינו מובן, איך אפשר שיהי' שינוי בסדר ההשתלשלות שתחלת המשכתו מבחי' אנת הוא חד ולא בחושבן, ואיך אפשר שהנהגה הנסית שלמעלה מסדר ההשתלשלות תומשך ותתקבל בסדר ההשתלשלות.

שם ס"ג"ד, בענין ד"ת וד"ע, ושניהם אמת כו':

ובהקדים דהנה כתיב¹¹ כי א-ל דעות הוי', ואיתא בתיקוני זהר¹² דעות (לשון רבים) תרין, היינו, שיש הנהגה והשגחה דדעת עליון, ויש הנהגה והשגחה דדעת תחתון. והחילוק ביניהם, שדעת עליון הוא מיש לאין, היינו, שלמעלה הוא היש, אמיתת המציאות, יש האמיתי, ואילו כל מציאות ההתהוות כו', הנה לא זו בלבד שאין לה תפיסת מקום והיא אין ואפס ממש לגבי עצמות ומהות, אלא שכן הוא גם בהרגש המציאות כפי שהיא בדעת עליון, דכיון שבאה מיש האמיתי, נרגש אצלה הביטול האמיתי, ביטול במציאות, ולכן היא בבחי' אין באמת. ודעת תחתון, דעת הנברא, הוא מאין ליש, היינו, שישנה המציאות של היש הנברא, וכאשר מתחיל

12) ראה תקו"ז שם (צט, א). וראה תו"א יתרו

סח, א. לקו"ת פ' ראה כג, ד. דרושים לשמע"צ פג, א. שה"ש מז, ב. ובכ"מ.

9) יחזקאל א, יד.

10) תקו"ז תס"ט (קה, א). וראה לקו"ת פקודי ה,

ד ואילך. ז, סע"ד ואילך.

11) שמואל-א ב, ג.

טז ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשט"ו

להתבונן בדבר שהמציא אותו מאין ליש, מלא דבר לדבר, הנה כיון שאין לו הבנה והשגה והרגש לא רק במהות הדבר, אלא אפילו לא במציאותו (שהרי אילו הי' מכיר ומרגיש כדבעי את מציאות מקורו, הי' מתבטל לגמרי מישותו), לכן ה"ה קורא את מקורו שמהוה אותו בשם אין, שפירושו (לא שאינו במציאות, דמאחר שהנברא מרגיש את עצמו למציאות, הרי עאכ"כ שזה שמהוה את מציאותו הוא מציאות חזקה ואמיתית הרבה יותר, אלא פירוש שם אין הוא) שאינו מושג, כיון שאינו באופן המציאות של היש הנברא.

והנה ממש"נ כי א"ל דעות הוי', היינו, שב' הדעות (דעות לשון רבים) הם בין שתי שמות, וכדאיתא בגמרא¹³ גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות (הזכרות) שנאמר כי א"ל דעות הוי', מובן, ששתייהם אמת, היינו, שאפילו דעת תחתון (לא רק דעת עליון) היא דעה אמיתית. אלא שד"ע הוא מצד שם הוי', שהוא ע"ש הי' הוה ויהי' כאחד¹⁴, שזהו למעלה מגדר המציאות (שהרי במציאות המקום, הקשורה גם עם זמן¹⁵, הנה הי' הוה ויהי' הם הפכיים זמ"ז, שכל א' מהם שולל את מציאותו של השני), שזהו שלמעלה הוא יש ולמטה הוא אין ואפס, דכולא קמי' כלא חשיב¹⁶, ולכן אין גם הגבלת וחילוק הזמנים, אלא הי' הוה ויהי' כאחד. ואילו ד"ת הוא מצד שם אלקים, בגימטריא הטבע¹⁷, ואלקים לשון רבים, שמורה על הכח האלקי שמתלבש בנבראים, וכדאיתא בשו"ע¹⁸ שבשם אלקים צריך לכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם, שמזה נעשה כללות סדר ההשתלשלות, שנקרא בכללותו בשם טבע, שנמשך משם אלקים. וזהו גם מה שמצינו שפרעה אמר לא ידעתי את הוי'¹⁹, והיינו, שהידיעה שלו היתה רק בשם אלקים, כי להיותו חכם גדול בחכמת מצרים, ידע כל פרטי הענינים בסדרי הטבע כו', שנמשכים משם אלקים, אבל לא היתה לו ידיעה כלל בשם הוי', שהוא הי' הוה ויהי' כאחד. אמנם, גם שם אלקים הוא שם קדוש, מז' שמות שאינם נחקקים²⁰, ומזה מובן, שגם ד"ת (שמצד שם אלקים) הוא דעה אמיתית, אלא שאין זה בחי' אמת הוי' לעולם²¹, וכידוע שבאמת גופא יש כמה מדריגות, החל משפת אמת תכון לעד²², ועד לאמת לאמיתו.

ועז"נ²³ תתן אמת ליעקב (כדאיתא בזהר²⁴ שהנביא משבח שניתן ליעקב מדת האמת), דלכאורה אינו מובן²⁵, וכי אין אמת ביעקב ח"ו עד שהקב"ה יתן לו

19) שמות ה, ב. וראה סה"מ עטר"ת ע' שס. תרצ"ב ע' קנז.

20) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

21) תהלים קיז, ב.

22) משלי יב, ט. וראה תניא פ"ג.

23) מיכה ז, כ.

24) ח"ג קלא, ב.

25) תניא אגה"ק ס"ו (קט, ב). לקו"ת שמע"צ פג,

א. אוה"ת וארא ח"ז ע' ב'תקפז. סה"מ תרכ"ט ע' עו.

ע' שיד. המשך תרס"ו ע' רצא ואילך. וש"נ.

13) ברכות לג, א (ובפרש"י).

14) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א פ"ו (פב, א).

15) שעהיוה"א שם.

16) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב.

17) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית

חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב).

תניא שעהיוה"א רפ"ו.

18) אר"ח ס"ה.

ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשט"ו יז

מלמעלה, אך הענין הוא, שיעקב הוא בריח התיכון המבריא מן הקצה אל הקצה²⁶, וכיון שישנה ההגבלה של שני הקצוות, הרי מוכן שזהו"ע סדר השתלשלות, ולכן הרי זה בקטנות (כמ"ש²⁷ מי יקום יעקב כי קטן הוא) ובצמצום ובמדת הדין, שזהו"ע שם אלקים²⁸, ולכן צ"ל הענין דתתן אמת ליעקב, אמת לאמיתו, בחי' ואמת הוי' לעולם, היינו, שגם בעולם יומשך ויתגלה בחי' אמת הוי', הי' הוה ויהי' כאחד, ועד למהות ועצמות א"ס ב"ה שלמעלה גם משם הוי', וכמ"ש²⁹ אני הוי' הוא שמי, שמזה מוכן שאני הוא למעלה מהוי', שזהו מהותו ועצמותו ית', שנושא על עצמו שם הוי', שהוא רק שמי, וכמו באדם למטה כביכול שהשם אינו מהות האדם עצמו, אלא שעל ידו נפנה האדם לקוראיו, וכמו"כ גם שם הוי', שהוא שם העצם³⁰, שעל ידו נפנה עצמותו ומהותו לקוראיו בסדר ההשתלשלות.

וזהו טעם הנחיצות בשידוד המערכות, שבזמנים מיוחדים תהי' הנהגה נסית (שעשה נסים כו' בימים ההם בזמן הזה), שנמשכת משם הוי', היינו, שבסדר ההשתלשלות תומשך הנהגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, שעיי"ז מגביהים את הטבע (שזהו כללות ענין הנס, מלשון ארים נסי³¹ על ההרים³², שהו"ע ההגבהה), שגם בו יהי' ניכר ונרגש הענין שלמעלה מהטבע, ובזה גופא, לא רק גילוי כח הפועל בנפעל, שמהוה ומחי' ומנהיג את העולם (שלא יהי' באופן של טביעה, שלא ניכר כו'), אלא גם גילוי בחי' אמת הוי', אמת לאמיתו, ועד לעצמות ומהות א"ס ב"ה. וענין זה הוא הכלי לגלות ולהשלים את הכוונה העליונה, שתהי' דירה לו ית' בתחתונים, שענין הדירה הוא שבה מתגלה האדם הדר בה בכל עצמותו ומהותו³³, וזהו גם תכלית הבריאה, שיהי' גילוי אלקות בכל סדר ההשתלשלות.

שם ס"ז, בענין ההתהוות מבחי' החפץ ורצון ומבחי' הדיבור, שמצד הדיבור נעשה העולם במציאות יש, ומצד החפץ ורצון נמשך בו הביטול:

והענין בזה, שכדי שיהי' מקום לבחירה, כמ"ש³⁴ ראה נתתי לפניך וגו', שיש שני דרכים כו', צ"ל התהוות הבריאה באופן שכח הבורא, בחי' האין, הוא בהעלם והסתר מהנברא, שזהו כללות ענין הטבע, מלשון טביעה (כמו טבעו בארץ שערי³⁵), כנ"ל³⁶ בארוכה, והיינו, שהכח האלקי שמחי' את העולם, ויתירה מזה, שמהוה את העולם, דבר הוי', ספירת המלכות, ה"ה בהעלם והתנשאות, וכמ"ש³⁷ כי נשגב שמו לבדו (ורק) הודו על ארץ ושמים, וזה גופא הוא רק בדרך מקיף. אמנם, הכוונה היא שלאחרי הבריאה תהי' פעולת האדם העובד, לעשות לתקן³⁸, לעבדה ולשמרה³⁹,

(26) ע"פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג. וראה
זח"ב נא, ב. קעה, ב. לקו"ת שה"ש יג, סע"א ואילך.
(27) עמוס ז, ב. שם, ה.
(28) ראה שמור"ר פ"ג, ו.
(29) ישעי' מב, ח.
(30) כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שער יט
(שער שם בן ד'). מורה נבוכים ח"א פס"א ואילך.
עיקרים מאמר ב פכ"ח.
(31) ישעי' מט, כב.

(32) ראה הסמ"צ להצ"צ עג, א.
(33) ראה המשך תרס"ו ע' ה.
(34) נצבים ל, טו.
(35) איכה ב, ט.
(36) ס"ו.
(37) תהלים קמח, יג.
(38) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.
(39) בראשית ב, טו.

יה ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו ושי"פ וישב ה'תשט"ו

לגלות בסדר ההשתלשלות את הכח האלקי שמנהיג אותו, ועל ידו גם את הכח האלקי שמהווה אותו, ולאח"ז גם את הכחות שלמעלה מהם, שזהו"ע ואמת הוי' לעולם, שגם בעולם דסדר השתלשלות שהוא באופן של העלם והסתר, שלכן החיבור שלו עם בחי' נפש הוא בדרך רצוא ושוב (כנ"ל בארוכה), יומשך האמת לאמיתו, בחי' אמת הוי', ולמעלה יותר כו'. וכדי שכל זה יוכל להתגלות בסדר ההשתלשלות, היתה הבריאה (לא רק מבחי' הדיבור, אלא) גם מבחי' חפץ ורצון הוי', שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, שזוהי ההכנה ונתינת האפשרות שיוכל להתקבל בסדר ההשתלשלות הגילוי דבחי' אמת הוי' לעולם, ולמעלה יותר, החפץ והרצון שהוא למעלה גם מבחי' ה' הוה ויהי' כאחד, ובאופן שגם לאחרי הגילוי ישאר סדר ההשתלשלות במציאותו, אלא שיהי' ניכר בו ההנהגה שלמעלה מהטבע, אבל בהטבע עצמו.

בד"ה ברוך שעשה נסים ס"ט, ששרש הנסים המלובשים בטבע הוא משם שד"י, שדי באלקותי לכל ברי':

ובפרטיות יותר, הנה בשם שד"י גופא יש ב' פירושים⁴⁰. פי' הא', שאמר לעולמו די⁴¹, ופי' הב', שדי באלקותי לכל ברי'⁴², די והותר⁴³. ומהם נמשכים ב' הסוגים שבנסים המלובשים בטבע גופא. מצד בחי' שאמר לעולמו די, נמשכים הנסים המלובשים הטבע באופן שלא ניכר בהם כלל ענין הנס, אין בעל הנס מכיר בנסו⁴⁴. [ולהעיר, שאין הכוונה בזה להאמור לעיל⁴⁵ מדברי החכם צבי שכללות הנהגת הטבע הוא מאתו ית', וכמ"ש⁴⁶ המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח גו', אלא שהם נסים תכופים — שהרי ענין זה נטבע בהטבע ממש מתחילת בריאת העולם, ואילו הנסים שעליהם נאמר⁴⁷ עושה נפלאות לבדו, שהוא לבדו יודע שהוא נס אבל בעל הנס אינו מכירו, הם נסים שלמעלה מהטבע, היינו, שאין זה ענין המוטבע בעולם, כי אם נס שאינו כפי הטבעת העולם, אלא שהנס מלובש בטבע באופן של העלם והסתר ביותר, עד שגם בעל הנס עצמו אינו מכירו]. ומצד בחי' שדי באלקותי לכל ברי', נמשכים הנסים המלובשים בטבע באופן שבהתבוננות קלה מכירים שזהו"ע של נס, כמו הנס דפורים, שאף שהי' מלובש בטבע, ככל פרטי השתלשלות המאורעות של הסעודה וכו', מ"מ, בהתבוננות קלה מכירים שזהו"ע של נס, כיון שהסיבות עצמן אינם בדרכי הטבע, וכמו מה שהרג אשתו מפני אוהבו ואוהבו מפני אשתו כו'⁴⁸, שהרי ידוע שלא עושים מעשים כאלו בשביל אוהב. והיינו, שעם היותם נמשכים מבחי' שם שד"י, שלכן הם מלובשים בטבע, הנה בשם שד"י גופא ה"ה מבחי' שדי באלקותי, די והותר, ולכן הנה גם בהתבוננות קלה ניכר בהם ענין הנס.

43 ע"פ ויקהל לו, ז. וראה גם המשך תערי"ב פקל"ג (ח"א ע' רנט [ח"ב ע' שנב]).
44 גדה לא, א.
45 בד"ה פתח אליהו ס"ה.
46 תהלים קמז, ח.
47 שם עב, יח. וראה גדה שם ובפרש"י.
48 אסת"ר פ"א, א.

40 ראה אוה"ת וארא ע' קלד ואילך. ע' קנד ואילך. סה"מ תר"ל ע' סב. עטר"ת ע' קפח ואילך. המשך תערי"ב פקמ"א ואילך (ח"א ע' ערב ואילך [ח"ב ע' שעא ואילך]).
41 חגיגה יב, א. ב"ר פמ"ו, ג.
42 ב"ר שם. פרש"י לך לך יז, א.

ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו ושי"פ וישב ה'השט"ו יט

שם, שהנסים המלובשים בטבע הם מבחי' אני כמו שמלובש בהאין דמלכות; משם הוי' כמו שמלובש בשם אד':

והענין בזה, דהנה, אני קאי על בחי' העצמות ממש, וכנ"ל בפירוש אני הוי' הוא שמי²⁹, שאני הוא למעלה משמי, דקאי על העצמות, דלא אתרמיז באות וקוץ כו'⁴⁹. ולהעיר, שלפעמים מבואר שאנכי קאי על העצמות, אבל באמת הנה גם אני קאי על העצמות, ואדרבה, מדריגת אני היא למעלה יותר ממדריגת אנכי, כי, אנכי מורה על הרוממות, כמ"ש⁵⁰ אנכי הרואה, משא"כ אני הוא באופן שמקטין את עצמו, ודוקא עי"ז נמשך מבחי' עליונה יותר, דהיינו בחי' פנימיות הכתר [ואילו באנכי, הנה כדי להורות על פנימיות הכתר צריך לכתוב ב"פ אנכי, כפי שמצינו בענין התשובה, שעז"ני⁵¹ אנכי אנכי הוא מוחה פשעך, שזהו בחי' פנימיות הכתר]. והנה, אני הוא אותיות אין, והיינו, שבחי' אני (פנימיות הכתר) נמשך בהאין דמלכות, ולכן גם המלכות נק' אני כמו (פנימיות) הכתר, שזהו מש"נ⁵² אני ראשון ואני אחרון, אני ראשון הוא כפי שנמשך בכתר⁵³ או בחכמה⁵⁴, ואני אחרון הוא כפי שנמשך (בהאין ד)מלכות. וזהו הטעם שיש כח במלכות להוות מאין ליש, דהנה, כח ההתהוות הוא מהעצמות דוקא, דכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאוי³, והיינו לפי שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, לכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה⁵⁵, וכח זה נמשך גם במלכות, מצד המשכת בחי' אני בהאין דמלכות. והנה, כשם שיש המשכת בחי' אני בבחי' אין, כמו"כ יש גם התכללות בחי' אין בבחי' אני, וע"ד אור השמש כפי שכלול בגוף כדור השמש, שאף שבהיותו שם נחשב לאין ואפס ממש להיותו בטל ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש וכאילו אינו במציאות כלל, הרי שם מאיר ומתפשט זיוו ואורו ביתר שאת מהתפשטותו והארתו בחלל העולם (כמ"ש רבינו הזקן⁵⁶), וכן הוא גם בבחי' האין כפי שכלול בבחי' אני, שעם היותו בטל שם בתכלית עד שאינו עולה אפילו בשם אין, וכידוע שזהו בחי' אפס כו'⁵⁷, מ"מ בהיותו כלול בעצמות הוא במדריגה עליונה הרבה יותר. והחילוק שבין ב' בחי' אלו, המשכת האני בהאין, והתכללות האין באני, הוא ע"ד החילוק שבין שילוב הוי' באד', דעם היות שיש גילוי שם הוי', מ"מ ההנהגה היא משם אד' שהוא הגובר, לשילוב אד' בהוי', ששם אד' עולה ונכלל בשם הוי', וההנהגה הא משם הוי'. ומב' בחי' אלו נמשכים ב' אופני הנסים. מצד המשכת האני בהאין (שזהו ע"ד שילוב הוי' באד') נמשכים נסים המלובשים בטבע, והיינו, דכיון שהמשכה היא (לא מבחי' האין, אלא) מבחי' האני שבהאין, לכן נמשך מזה הנהגה נסית (ולא טבעית), אבל כיון שהמשכת בחי' האני היא כפי שבא בהאין, לכן הנס הוא באופן שיש לו איזו

53) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) ספ"א. לקו"ת שלח מז, ד.
54) ראה לקו"ת נצבים מו, ג.
55) תניא אגה"ק ס"ב.
56) תניא פל"ג. שעהיה"א פ"ג.
57) ראה המשך תער"ב פר"פ (ע' תקסד [ח"ג ע' תשעט] ואילך).

49) ראה זח"ג רנז, ב. לקו"ת פינחס פ, ב. פ' ראה לא, ד.
50) שמואל"א ט, יט. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן ח"א ס"ע יג ואילך.
51) ישע"י מג, כה. וראה המשך תער"ב ח"ב ע' אקסא.
52) שם מד, ו.

כ ד"ה פתח אליהו וברוך שעשה ניסים, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשט"ו

שייכות לטבע. ומצד התכללות בחי' האין בבחי' אני (שזהו ע"ד שילוב אד' בהוי'), נמשכים נסים שאינם מלובשים בטבע אלא הם למעלה מהטבע.

*ט) ויש להוסיף בכל זה, שע"י כללות ענין הנסים (שהכוונה בהם היא להגבי' ולהעלות גם את הטבע, שזהו ענין הנס, מלשון הרמה והגבהה) נעשה גם הטבע עצמו באופן נעלה יותר. וכמו שהוא בשרש הענין, שע"י זיווג פנימי דחו"ב (שהוא השרש דהנהגה נסית) הנה גם הזיווג החיצוני דחו"ב (שהוא שרש הנהגת הטבע) הוא באופן נעלה יותר. וכפי שמצינו שבזמן הבית, שאז היו נסים, הנה גם טבע העולם הי' באופן נעלה יותר, כדאיתא בגמרא⁵⁸ שהיו חטים ככליות כו', והיינו, ששלימות הטבע היא ע"י ענין הנסים דוקא. וכך הוא גם בעבודת האדם, ששלימות העבודה היא דוקא ע"י העבודה דמס"נ (שעל ידה פועלים יחוד פנימי דחו"ב⁵⁹, שהוא השרש דהנהגה נסית)⁶⁰, והיינו, שלא מספיקה העבודה שע"פ טעם ודעת, דכיון שענין ההשגה הוא בהגבלה, הנה גם כאשר ההשגה היא בקדושה ובתכלית העילוי, הרי לאחרי ריבוי ההשתלשלות כו' יכול להיות מזה יניקה לחיצונים כו', ולכן יש צורך גם בעבודה דמס"נ שלמעלה מטו"ד, ועי"ז נעשית גם העבודה שע"פ טעם ודעת באופן נעלה יותר.

60) ראה גם לעיל בהתחלת ד"ה פתח אליהו.

58) תענית כג, רע"א.

59) ראה לקו"ת אמור לג, סע"ג. נשא כב, א.

לד"ה פדה בשלום י"ט כסלו וד"ה להבין ענין נרות חנוכה ה'תשכ"ו

(מהנחה בלתי מוגה)

בפירוש יודוך ה' כל מעשיך וחסידיך יברכוכה, שע"י חסידיך נמשך ממקום
נעלה מאד שלא שייך בו השגה, אלא הודאה בלבד (פדה ס"ג ולה"ע ס"ד):

והענין בזה, דהנה, כל זמן שמדובר אודות בחי' הארות וגילויים, הרי זה בחי' שיש
לה שייכות להמטה באיזה אופן שיהי', ולכן, יכולים סוכ"ס להגיע לשם גם ללא ענין
ההודאה (יודוך) לאמיתתו. ואילו אמיתית ענין ההודאה הוא דוקא בבחי' עצמות
ומהות שלמעלה מהארות וגילויים, שזהו מ"ש יודוך הוי'. והיינו, דכיון שזהו"ע
שלמעלה מהארות וגילויים, הרי זה או באופן שאין שייכות כלל לבחי' זו, או באופן
ששייך ל"כל מעשיך" (ולא כמו הענין דיברכוכה ששייך לחסידיך דוקא), אבל הכלי
לזה הוא ע"י ענין ההודאה (יודוך הוי' כל מעשיך).

בביאור החילוק שבין ברכה ותפלה, שברכה היא המשכה מהמקור בלבד,
ותפלה היא המשכת רצון חדש (שם):

ובפרטיות יותר, הנה בברכה גופא יש ב' דרגות. יש ברכה שענינה אינו המשכת דבר
חדש לגמרי, אלא רק שהענין שנמצא בשרשו ומקורו יומשך למטה. וע"ד
שמצינו בברכת יעקב לבני יוסף¹, שכאשר יוסף רצה להסיר יד ימינו של יעקב מעל
ראש אפרים על ראש מנשה, באמרו, כי זה הבכור שים ימינך על ראשו, אמר לו
יעקב, ידעתי בני ידעתי גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו
גו', ולכאורה אינו מובן, כיון שיעקב מברך אותם, למה לא יברך אותם באופן שאחיו
הקטן לא יגדל ממנו. אך הענין הוא, שברכת יעקב היתה רק להמשיך מהשרש ומקור
שיומשך בגלוי למטה. וכיון שבשרשו ומקורו הי' אחיו הקטן גדול ממנו, אין זה
יכול להשתנות ע"י הברכה, שענינה אינה אלא לפעול את המשכה למטה באותו
אופן כפי שהדבר הוא בשרשו ומקורו. אבל יש גם אופן נעלה יותר בענין הברכה,
שפועלת דבר חדש, וכמו ברכת כהנים שנמשכת מדרגא נעלית יותר שלמעלה
מהשרש ומקור, כמ"ש² יברכך הוי', שלכן יכולה לפעול דבר חדש (למעלה מאופן
ברכת יעקב לבני יוסף, שאינה אלא המשכה מהשרש ומקור), וכמבואר³ הטעם
שברכה זו יכולה להיות ע"י כהנים דוקא. אמנם, לא בזה הוא החילוק שבין ברכה
לתפלה, שהרי גם ע"י תפלה מגיעים לבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות, ועי"ז
פועלים המשכת רצון חדש לשנות מה שנקבע בסדר השתלשלות, וכמו שיתרפא
החולה וירד הגשם כו' (כמבואר בקונטרס אחרון⁴). אך היתרון בברכה הוא שעל ידה
נמשך ממדריגה גבוהה יותר, כי, כללות ענין השינוי בסדר השתלשלות הוא לפי

(3) ראה סה"מ תרכ"ט ע' א ואילך.

(4) בתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (רנה, א).

(1) ויחי מח, יד"ט.

(2) נשא ו, כד.

כב לד"ה פדה בשלום וד"ה לה"ע נ"ח, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשכ"ו

שההמשכה היא למעלה מסדר השתלשלות, וכיון שבתפלה הרי זה נעשה בדרך מלמטה למעלה, שזהו לפי אופן התפלה שלו, משא"כ בברכה הרי זה באופן שעומד למעלה ומצוה וממשיך כו', לכן ההמשכה שע"י ברכה היא מבחי' נעלית יותר.

והדוגמא לזה, מההפרש שבין חוני המעגל לרשב"י בענין ירידת גשמים, שכאשר שלחו לחוני המעגל עמך ישראל צריכים גשמים, פעל זאת ע"י תפלה, עג עוגה כו' ואמר כו' איני זו מכאן עד שתרחם על בניך⁵, ואילו רשב"י פעל ירידת גשמים ע"י אמירת תורה על הפסוק⁶ הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד⁷. והרי ידוע החילוק שבין תפלה לתורה, שתפלה ענינה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁸, דהיינו, שענינה הליכה מלמטה למעלה, שהיא לפי אופן הכנת המטה, משא"כ תורה היא המשכה מלמעלה, לחם מן השמים⁹, להיותה דבר ה', כמ"ש¹⁰ הלא כה דברי גו', וכפי שמביא הצ"צ¹¹ מה"דרוש האחרון שאמר (בעל הגאולה) בכפר פייענא, ושם חילק ג"כ שהתפלה היא סולם מוצב כו', והתורה היא מלמעלה למטה¹². ולכן, פעולת רשב"י ע"י התורה היתה באופן שמיד ירדו גשמים כתיקונן, משא"כ חוני המעגל, אף שפעל בתפלתו ירידת גשמים, שמזה גופא מוכח שפעל המשכה שלמעלה מסדר השתלשלות, המשכה חדשה, לשנות הרצון והגזירה, מ"מ, ה' צריך לפעול בזה שינוי ותיקון, באמרו לא כך (גשמים מנטפין) שאלתי כו' לא כך (גשמי זעף) שאלתי כו' אלא כו', עד שירדו כתיקונן¹³.

בפירוש חסידים יברוכה, המתחסד עם קונו, להמשיך במלכות אור חדש שלמעלה מהאור שנסתלק ממנה (פדה ס"ה ולה"ע ס"ו):

והענין בזה, דהנה, פי' קונו הוא ז"א דאצילות, כפי שמבאר בעל הגאולה בתורה אור פ' משפטים¹⁴ בענין ברוך עושך ברוך יוצרך ברוך בוראך ברוך קונך¹⁵, שהם ד' עולמות אבי"ע, שעולם האצילות נקרא בשם קנין, שהקנין אינו היות דבר חדש, כי אם יציאה מרשות לרשות, ללא שינוי בעצם הענין, וזהו ענינו של עולם האצילות, עולם האחדות¹⁶, ועד שנקרא עולם האלקות¹⁷, לפי שבעולם האצילות איהו וחיהי חד איהו וגרמוהי חד¹⁸. וידוע שסוף עולם האצילות (שנקרא קנין) הוא ז"א¹⁹, ולכן נקרא ז"א דאצילות בשם קונו. וקן דילי' קאי על ספירת המלכות²⁰. והנה, בב' בחי' הנ"ל (קונו וקן דילי', ז"א ומלכות) צריך להיות מילוי החסרון. כי, בבחי' ז"א יש חסרון אור, כידוע שז"א נאצל רק בבחי' ו' קצוות²¹. וגם המלכות היא בבחי' ו'

(13) סדר קידוש לבנה.
(14) ראה עבודת הקודש ח"א פ"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל מסכת שבת. ובכ"מ.
(15) ראה תניא פמ"ט (סט, א).
(16) תקו"ז בהקדמה (ג, ב). תניא אגה"ק ס"כ.
(17) ראה תו"א תרומה פא, ב.
(18) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך קן.
(19) ראה אוה"ת מקץ ח"ה התקעח, ב.

(5) תענית יט, א. כג, א.
(6) תהלים קלג, א.
(7) זח"ג נט, ב.
(8) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).
(9) של"ה במסכת פסחים שלו קסה, ב.
(10) ירמי' כג, כט.
(11) אוה"ת דרושי שבת שובה ע' איתקמו.
(12) עה, ד.

לד"ה פדה בשלום וד"ה לה"ע נ"ח, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשכ"ו כג

חסרון האור, כידוע²⁰ שלצורך ההתהוות נתעלמו ונסתלקו האורות עצמיים דאצילות (ה' הפרצופים דכתר חו"ב וזו"נ), ונשאר רק בחי' מלכות דמלכות נזוהו גם מה שספירת המלכות נקראת צמאה²¹, שהיא בבחי' צמאון ותשוקה לעלות למעלה, והו"ע נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך²², כמ"ש²³ למען יזמרך כבוד ולא ידום, והיינו בגלל החסרון שבה. וכן הוא גם בבחי' אצילות דכללות, שזהו האוא"ס שלפני הצמצום שהי' ממלא מקום החלל, שגם בו יש עשר ספירות, מכתר עד מלכות, וכמו מה שעלה ברצונו ית' להיטיב מצד כי חפץ חסד הוא²⁴, וכן הרצון דאנא אמלוך²⁵, והיינו, שגם לפני הצמצום ישנו הענין דחסד וטוב וענין הרצון כו', והצמצום הוא שנתעלם האוא"ס שהי' מאיר בגילוי קודם הצמצום, ונשאר רק בחי' מלכות דמלכות דא"ס, שנעשה כתר ועתיק לאדם דבריאה דכללות. וזהו החסרון שבבחי' המלכות. ולכן צריך לפעול מילוי החסרון, שהו"ע הצדקה. וענינו בעבודה, דהנה כתיב²⁶ שמש צדקה ומרפא, שמש בשבת צדקה לעניים²⁷, דקאי על אותם שהם עניים בימות החול בהתבוננות באלקות²⁸, שהם צמאים ותאבים לגילוי מהות האור, הנה בשבת (שבת להוי', שהוא למעלה מימות החול שבהם עוסקים בעובדין דחול) מאיר להם מהות האור. ומ"מ הרי זה בחי' צדקה בלבד, להיותם עניים, אין עני אלא בדעת²⁹, היינו, שיש להם רק בחי' דעת תחתון (ויראה תתאה), ולכן גם בשבת שמאיר להם מהות האור, הרי זה רק מהות הזיו בלבד. ובודאי שאין זה כמו שיהי' ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים³⁰, כי אם מעין זה בלבד. ונוסף על מילוי החסרון, צריך לפעול גם ענין של עשירות, ועד שצריך להיות המתחסד עם קונו, שהו"ע החסד שלמעלה (לא רק מצדקה, כמארז"ל³¹ גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר³² זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, קרא הכתוב לזריעה צדקה, ואת החסד קרא קציר, וטובה קצירה מזריעה³³, אלא) גם מענין העשירות, דהיינו, להמשיך בבחי' המלכות תוספת אור יותר מכמו שהאיר לפני הצמצום, מבחי' פנימיות עתיק, שזהו שלימות הגילוי דלעתיד לבוא גם לגבי השלימות שהיתה בימי שלמה.

בביאור מעלת החסיד לגבי צדיק וישר (ס"ה):

והענין בזה, דהנה ידוע³⁴ שמעלת החסיד היא למעלה ממעלת צדיק, וגם למעלה ממעלת ישר. ובהקדם המבואר במק"א³⁵ החילוק שבין צדיק לישר, ע"פ

-
(26) מלאכי ג, ב.	(20) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"ב ע' תרעח. אוה"ת ויחי שצה, סע"ב ואילך. סה"מ תר"ס ע' מה. עזר"ת ע' קיט.
(27) תענית ח, ב.	(21) נצבים יט, יח. ראה אוה"ת נצבים ע' א'קצא ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' א'כג. ע' א'קצב.
(28) ראה לקו"ת ברכה צז, ב.	קונטרס ומעין מאמר ה פ"א-ב. מאמר ו פ"ב. מאמר ח פ"א.
(29) ראה כתובות סח, א. נדרים מא, ריש ע"א.	(22) ראה זהר ח"ב קמ, א. ח"א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.
(30) תמיד בסופה.	(23) תהלים ל, יג.
(31) סוכה מט, ב.	(24) מיכה ז, יח.
(32) הושע י, יב.	(25) ראה לקו"ת נצבים מז, ג. נא, ב. ובכ"מ.
(33) פרש"י שם.	
(34) אוה"ת תהלים (יהל אור) ס"ע תכו ואילך.	
(35) ראה אוה"ת חנוכה שז, א ואילך. ספר השיחות תורת שלום ע' 178 ואילך.	

כד לד"ה פדה בשלום וד"ה לה"ע נ"ח, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשכ"ו

מ"ש³⁶ אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, היינו, שבצדיק נאמר ענין הזריעה, שעל ידה נעשית הצמיחה בריבוי, כמ"פ ככה, אבל הצמיחה היא מאותה המהות של הזריעה, ולכן אין צריך שהיית זמן כ"כ. אך בישר נאמר ענין השמחה, שבאה ע"י נטיעה, שצריכה שהות זמן רב עד שיצמח אילן ופירות, אבל הצמיחה אינה ממהות הנטיעה כלל, אלא משובחת ממנה באין ערוך. וזהו מעלת ישר על צדיק, שעל ידו נמשך אור חדש שלא ממהות וערך הברור כו', והו"ע העשירות. והם ב' המדרגות דחיצוניות הכתר (צדיק) ופנימיות הכתר (ישר). ומעלת החסיד הוא למעלה גם ממעלת ישר, שעל ידו נמשך מבחי' פנימיות עתיק. והיינו לפי שחסיד הוא המתחסד עם קונו, שאין כוונתו לטובת עצמו, כי אם ליחדא קוב"ה ושכינתו בתחתונים. וזהו שחסיד הוא שעושה לפנים משורת הדין³⁷ (כידוע דברי בעל הגאולה³⁸ בביאור טעם שם חסיד), כי מצד שורת הדין צריך שיהי' הגילוי לעצמו, אבל החסיד אין כוונתו לעצמו כלל, כי אם להמשיך גילוי אלקות למטה.

וזהו גם מה שענין החסד (חסידין) הוא גם לעשירים, שזהו ע"ד תפלה לעשיר, כמו תפלה למשה³⁹ שהיא תפלת עשיר⁴⁰, דלכאורה אינו מובן מהו ענין תפלת עשיר, הרי עשיר אינו חסר כלום, ואדרבה, יש לו ריבוי השפעה כו'. אך הענין הוא, כמבואר במדרש תהלים עה"פ תפלה למשה, א"ל הקב"ה למשה מה אתה מבקש, אמר משה, איני מבקש בשבילי, אלא מדינה פלונית ה"ה חריבה וה"ה שלך, גזור שתבנה כו'. ומבואר בזה, שמדינה היא ספירת המלכות (שממנה נתהווה כל סדר השתלשלות, ועד שנמשך בבחי' כח הפועל בנפעל), והיא חריבה, שיש בה חסרון כו', כנ"ל, והרי היא שלך, שמושרשת בעצמות כו'. והתפלה היא גזור שתבנה, בבחי' בנין עדי עד בקיום נצחי, והיינו שיומשך בחי' עצמות א"ס (פנימיות עתיק) במלכות, ויתעצם בה, ויהי' בבחי' קביעות כו' [וכל זה, נוסף לכך שיהיו הע"ס בז"א ומלכות בבחי' התעצמות וקביעות, שזה יהי' לעתיד, וכדאיתא בלקו"ת להאריז"ל⁴¹ שבזמן הזה (גם כשנשלם החסרון⁴² דז"א שנאצל רק בבחי' ו' קצוות והחסרון דמלכות שנאצל בבחי' נקודה וספירה אחת) הע"ס דז"א אינם בגוף א', אלא ג' ראשונות שלו הם באימא, וכן ט' ספירות דמלכות אינם קבועים, עולים ויורדים כו'. וטעם הדבר, כדי שבשעת החטא יסתלקו כו'⁴³, והיינו, שענין החטא לא יפגע בג"ר דז"א וט"ס דמלכות. ולעתיד לבוא יהיו הע"ס בז"א ונוקבא בבחי' קביעות כו']. והיינו כמשנת"ל שענין החסיד הוא שאין כוונתו בשביל עצמו (איני מבקש בשבילי), כי אם להמשיך גילוי אלקות למטה כו'.

41) עה"פ זכר"י יד, ט.
42) בהמשך תער"ב שם (ס"ע תשעא [ח"ג ע' א'מג ואילך]) "דבזמן הגלות כו'", אבל לאח"ז מוסיף "שגם בימי שלמה .. לא הי' מ"מ בבחי' קביעות כו'" (המו"ק?).
43) ראה עץ חיים שער לו (שער מיעוט הירח) פ"ב.

36) תהלים צז, יא.
37) ראה רש"י לאבות פ"ו, א. וראה סה"מ תרה"ץ ע' כד. וש"נ.
38) ראה שיחת שמע"צ ושמה"ת תרצ"ד [לקו"ד ח"א סח, א [ע' קלא]. ספר השיחות תרצ"ד ע' 280].
39) תהלים צ, א.
40) ראה זח"א קסח, ב.

לד"ה פדה בשלום וד"ה לה"ע נ"ח, י"ט כסלו וש"פ וישב ה'תשכ"ו כה

וזהו גם מה שחסדיך קאי על הכהנים, כמ"ש⁴⁴ תומיך ואוריך לאיש חסידיך, והרי ענינו של אהרן כה"ג הוא להמשיך גילוי אלקות למטה, שזהו אהרן אותיות נראה (כדאיתא בלקו"ת בהעלותך⁴⁵). וזהו גם מ"ש⁴⁶ אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, דברתי דייקא, דלכאורה מהי תוספת היו"ד⁴⁷. אך הענין הוא, שישנו הדיבור העליון שעליו נאמר⁴⁸ בדבר הוי' שמים נעשו, וכפירוש הבעש"ט⁴⁹ שזהו כח הפועל שצריך להיות בנפעל תמיד להוותו ולהחיותו, אלא שצריך לפעול שענין זה יהי' לא רק בידיעת הנברא, אלא גם בהרגשתו. אמנם, ע"י הכהן, איש חסידיך, שממשיך בחי' פנימיות ועצמות א"ס, נעשה על דברתי מלכי צדק, שבבחי' מלכות שבמלכות, כח הפועל שבנפעל (לא כפי שכלול ביסוד), יהי' נראה בגלוי דברתי ממש, דיבור שלי, דבחי' עצמות א"ס, שנמשך רק ע"י ענין ההודאה (יודוך), ובשביל זה צריכה להיות אתעדל"ת מעין הענין שממשיכים מלמעלה, שזהו אופן העבודה של בני עלי' (כמובא בתניא⁵⁰), שעבודתם אינה בשביל עצמם, אלא בשביל קונם.

(48) שם לג, ו.
(49) תניא שעהיוה"א פ"א.
(50) פ"י.

(44) ברכה לג, ח.
(45) ל, א.
(46) תהלים קי, ד.
(47) ראה פרש"י עה"פ: יו"ד יתירה.

לד"ה בחודש השלישי, ט"ו בשבט ה'תשל"ד

בס"א, לאחרי הדיוק במש"נ ביום הזה, ולא נאמר באחד לחודש:

ובהקדם המבואר במאמרי רבותינו נשיאינו בענין החידוש דמ"ת, דלכאורה, הרי כבר הי' הענין שקיים אברהם אבינו (וכן שאר האבות) כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ומימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם היו במצרים ישיבה עמהם וכו',² וא"כ, מה הי' החידוש של מ"ת. ובפרט ע"פ המבואר בפרשת השבוע אודות הרעש (שטורעם) שהי' במ"ת, עד שוירד הוי' על הר סיני, ובמיוחד ע"פ הפתגם הידוע שלא יהי' עוד הפעם מ"ת (נאָכאַמאָל מ"ת וועט ניט זיין), שמזה מובן, שהן לגבי קודם מ"ת והן לגבי לאחרי מ"ת הרי זה ענין מיוחד שהי' רק פעם אחת ויחידה, ולכאורה מהו החידוש בזה. ובמיוחד כשרואים שהענינים שניתנו בגלוי במ"ת הם עשרת הדברות, שרובם ככולם הם לכאורה ענינים פשוטים.

בס"ה, בענין הגילוי דמ"ת שהוא למעלה ממקום זמן:

והענין הוא, כידוע הביאור בזה, שהחידוש של התורה הוא להמשיך את ענין האחדות באופן שתהי' אחדות אמיתית, ובלשון הרמב"ם³ (כמדובר לעיל⁴) הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתו כו' אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו (שזוהי אמיתית המציאות שאין מציאות כמציאותו), וענין זה נמשך באופן דאמת הוי' לעולם⁵, ע"י תורת אמת. ומובן, שענין זה מבטל ואינו מניח ושולל מעיקרו כל ענינים של פירוד, ואפילו ענינים של התחלקות, ואפילו ענינים של גדרים ומדידות והגבלות, ואפילו ענינים של השתלשלות. וזהו הטעם שמ"ת הי' דוקא בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, ושם הי' הענין דוירד הוי' על הר סיני, שזוהי ירידה של ענין שלמעלה מכל גדר של מקום, עד למקום רוחני ביותר, כל ענין של מעלה ודרגה והשתלשלות איזה שיהי', וענין זה נמשך למטה באופן של התאחדות ועד ליחוד ועד שנעשה דבר אחד, כנ"ל שמכל ד' רוחות ומלמעלה ומלמטה הי' נשמע הקול אנכי הוי' אלקיך. ועד"ז בנוגע לזמן, שהתאחדות ויחוד הנ"ל פועלת גם יציאה מגדר הזמן, שלכן הענין דמ"ת הוא חד פעמי, ופועל על הזמן שלפנ"ז ולאח"ז, ולא יהי' עוה"פ מ"ת, דכיון שזהו למעלה מגדר הזמן, הרי לא שייך לומר שיהי' עוד פעם, לפנ"ז או לאח"ז נורק בגלל שצ"ל ענין העבודה כדי להמשיך זאת באופן שיחדור (ס'זאָל דורכנעמען) את כל הדרגות שישנם בסדר השתלשלות, לכן באים גם החילוקים של זמן ומקום, וכללות החילוקים של סדר השתלשלות באיכות ובכמות].

(4) ד"ה באתי לגני הב' פ"ה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' קמב).

(5) תהלים קיז, ב.

(1) ראה יומא כח, ב. פרש"י תולדות כו, ה. שם, יב. וישלח לב, ה.

(2) יומא שם (כגירסת העין יעקב).

(3) ריש ה' יסוה"ת.

וכיון שזהו החידוש דמ"ת, הרי זה מתבטא גם בעשה"ד (שזהו מה שניתן בגלוי בעת מ"ת), שהתחלתם בתיבת אנכי, אנכי מי שאנכי⁶, דלא אתרמיז בשום אות וקוץ כו',⁷ וענין זה נמשך עד לדברים פשוטים לגמרי, שזהו ההמשך והסיום של עשה"ד. וכל זה (מאנכי עד לדברים פשוטים) נאמר בדיבור אחד ובקול אחד,⁸ היינו, שגם בגלוי הרי זה נעשה דבר אחד. וכן נעשה גם בעבודת האדם בנוגע לעצמו (שהרי את העולם נתן בלבם⁹, בלב של כל אחד ואחד), בנוגע לנפש האלקית ונפש הבהמית (ועד להגוף), שהתורה נקראת עוז לנה"א ותושי' לנה"ב¹⁰, ובאופן שנעשים דבר אחד [וכמו ב' הענינים שבענין (באו) מדבר סיני¹¹, מדבר לשון דיבור, אבל בתוספת מ"ם, להורות שמדבר מעצמו¹², היינו, שזהו דיבורו של הקב"ה, כי, לא זו בלבד שכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו¹³, אלא שגם מה שהוא קורא ושונה בעצמו ה"ז דיבורו של הקב"ה. וביחד עם ענין המדבר (הנ"ל) למעלותא, יש גם הענין דסיני, שירדה שנאה לאומות העולם, החל מנה"ב, חמור שונאך].

שם, בפירוש ביום הזה:

וזהו מ"ש ביום הזה, שגם בענין הזמן (יום) ה"ז באופן של "זה", שמורה באצבע כו', והיינו, שאע"פ שכללות ענין הזמן הנה עצם גדרו הו"ע ההתחלקות דעבר הוה ועתיד, ובמילא יכולים לומר "זה" רק על רגע ההוה, ומיד לאח"ז אינו "זה" (עס ווערט אויס "זה"), ונעשה רגע אחר של זמן כו', מ"מ, מצד החידוש דמ"ת נאמר על כללות ענין הזמן "זה", שמורה באצבע כו', כיון שזהו באופן שהענין שלמעלה מההתחלקות דעבר הוה ועתיד, ה' הוה ויהי', נמשך ובה בענין הזמן, ע"ד שכללות הענין דמ"ת הוצרך להיות בזמן (ומקום), ודוקא שם נמשכה וניתנה ההתאחדות בתכלית השלימות עם הענין שלמעלה מכל גדר ומדידה והגבלה, ועאכו"כ התחלקות ופירוד. ומזה נמשך גם בנוגע למקום, שהמקום שבו היו הלוחות (הארון) ה' באופן שאינו אינו מן המדה, ביחד עם זה שהוצרך להיות ארון שאמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו¹⁴. וכל זה הוא באופן של גילוי, שזהו"ע ביום הזה, שיום הו"ע הגילוי, כמ"ש¹⁵ ויקרא אלקים לאור יום, והגילוי הוא באופן ד"זה", שמורה באצבע הגשמית ואומר זה.

וענין זה קשור גם עם ר"ח (כפי שלמדים ממ"ש החודש הזה לכם ראש חדשים, שהיום הזה היינו ר"ח), שקשור דוקא עם הלבנה, שיש בה ענין השינויים, ועד"ז בנוגע לישראל שמונין ללבנה¹⁶, החל מהענין דר"ח שבו נעשה מולד הלבנה

(12) ראה תו"א יתרו סז, ריש ע"ד. מאמרי אדמו"ר
הזקן תקס"ז ע' קנב. תו"ח יתרו רנה, ד ואילך.
(13) ראה תדא"ר רפי"ח. ילקוט שמעוני איכה רמו
תתרלד.
(14) תרומה כה, י. ויקהל לו, א.
(15) בראשית א, ה.
(16) סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג.

(6) תניא מהדו"ק ספמ"ט.
(7) ראה זח"ג רנו, ב.
(8) ראה תנחומא יתרו יא.
(9) קהלת ג, יא. וראה לקו"ת במדבר ה, ב.
(10) כדלקמן ס"ז.
(11) כדלקמן ס"ח.

מחדש, כזה ראה וקדש¹⁷, ועד"ז בנוגע לישראל, שהם עתידיים להתחדש כמותה¹⁸, ובאופן שמזה באים למילויי ושלמות הלבנה והשלמות דבנ"י בחמשה עשר בחודש¹⁹.

ס"ט, בענין ויסעו מרפידים:

ובהקדים הדיוק במ"ש בחודש השלישי גו' באו מדבר סיני ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני, דלכאורה הול"ל ויסעו מרפידים לפני באו מדבר סיני. אך הענין הוא²⁰, שגם לאחרי שבאו מדבר סיני, ששם הי' הענין דמ"ת (באופן דאני המתחיל, כמ"ש וירד הוי' על הר סיני) כפי שנעשה לפי שעה בתכלית השלימות, הנה לאח"ז ישנה העבודה דבנ"י באופן דויסעו מרפידים, היינו, שמסיעים את עצמם מהמעמד ומצב דרפידים, שרפו ידיהם מדברי תורה [שבזה נכלל הן ענין הלימוד והן ענין המעשה (גדול לימוד שמביא לידי מעשה²¹), כמבואר במאמר של בעל ההילולא²² דיוק הלשון רפו ידיהם מדברי תורה, ולא ענין השכל וההבנה], ועי"ז נעשה לאח"ז הענין דויבואו מדבר סיני בהתחדשות גדולה ועד לאופן שבאין ערוך — בדוגמת הענין דמ"ת שבכל שנה ושנה, ויתירה מזה, בכל יום ויום, כמארו"ל בכל יום ויום יהיו בענין כחדשים²³, ועד — חדשים²⁴ (ללא כ"ף הדמיון), כי, עי"ז שהי' אצלו הענין דמ"ת ברגע שלפנ"ז, נעשה הענין דויסעו מרפידים בהתחדשות נפלאה, ועי"ז נעשה ברגע שלאח"ז ויבואו מדבר סיני בהתחדשות נפלאה, באופן דחדשים. ואף שנת"ל שמ"ת לא יהי' עוה"פ, הרי התכלית דמ"ת היא שלאח"ז תהי' עבודת האדם ככח עצמו באופן דיגעת (ער זאָל דאָס דורכהאַרעווען), שאז ישנה ההבטחה דומצאת²⁵, שע"ז פועל בהענין דמ"ת להעמידו למעלה מזמן ומקום לגמרי, ולכן חוזר ונעשה הענין דמ"ת שבפעם הראשונה עוה"פ בכל התוקף, ובאופן נעלה יותר, כיון שניתוסף גם העבודה דלמטה.

ס"י, ארץ טובה ורחבה בלימוד התורה וקיום המצוות:

וענין זה נמשך מעשה"ד כפי שכוללים גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש²⁶, שזוהי ההרחבה בלימוד התורה, וכיון שגדול לימוד שמביא לידי מעשה, הרי זה מביא גם הרחבה בקיום המצוות, שהו"ע קיום המצוות בהידור.

17) ראה מכילתא ופרש"י בא יב, ב. ר"ה כ, א.	ע' 34). ספר השיחות תש"ג ע' 42. תש"ד ע' 75.
18) סנהדרין מב, א. ברכת קידוש לבנה.	23) ראה ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. שו"ע
19) כדלקמן ס"ו.	ודאדה"ז או"ח סס"א ס"ב.
20) ראה גם הוספות לתו"א יתרו קט, ד.	24) ראה פרש"י יתרו יט, א. תבוא כו, טז.
21) ב"ק יז, א.	25) מגילה ו, ריש ע"ב.
22) ראה ד"ה ויבוא עמלק תש"ט (סה"מ תש"ט	26) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד.
	שמור"ר רפמ"ז. לקו"ש חי"ט ע' 252. וש"נ.

לד"ה וקבל היהודים, פורים ה'תשי"א

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"א, שבזמן מ"ת היו בני" בתכלית העילוי, ובזמן גזירת המן — בתכלית השפלות: והיינו, לפי שזמן מ"ת הי' לאחרי הענינים דיציאת מצרים, ולאח"ז היו הענינים דקריעת ים סוף, ולאח"ז היו כל הענינים דמ"ת. ובנוגע לזמן גזירת המן, הנה נוסף לכך שבכל גלות ישנם גזירות בכל יום ויום, והקב"ה מצילנו מידם¹, אלא שאין אנו יודעים מזה — הי' אז המצב בשפלות היותר נמוכה כו', כיון שבדרך הטבע לא ראו שום דרך (קיינ אויס-וועג) להינצל מהגזירה, ועד שבטלה גם התקווה דאחות יש לנו בבית המלך².

שם, בענין המס"נ שבזמן גזירת המן:

ועוד זאת, שענין המס"נ הי' באופן שעמדו בנסיון כל השנה כולה, כמבואר בזה³ (בנוגע לענין האתרוג) שבמשך השנה ישנם כל שינויי הזמנים שיכולים להיות בענין הזמן, ואעפ"כ עברו את כולם מתוך עמידה באותה תנועה של מס"נ.

בס"ג, בשאלה מהו ההכרח במס"נ בשביל הקבלה דכללות התורה, הרי ברוב המצוות

אין חיוב של מס"נ:

והיינו, שענין התומ"צ ניתן באופן שקיומם אינו קשור עם מס"נ, כי בענין תרי"ג המצוות אין כלל ענין המס"נ, דכל רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה הם ענינים שבמידה והגבלה, וקיומם הוא דוקא בשעת קישור הנשמה בגוף. אלא שישנם ענינים שבהם יש החיוב יהרג ואל יעבור, אבל זהו רק תנאי בקיום המצוה (שאפילו אם יהרג, הנה גם אז לא יעבור), אבל אין זה מצוה בפני עצמה.

שם, שענין וקבל היהודים הי' ע"י המס"נ דפורים דוקא, ולא ע"י המס"נ דחנוכה:

והנה, ע"פ פשוט, הרי זה לפי שהמס"נ דפורים קדמה בזמן למס"נ דחנוכה, ולכן הי' כבר אז (בפורים) הענין דוקבל היהודים. אבל ענין הקדימה בזמן הוא תירוץ צדדי, ועדיין צ"ל חילוק עיקרי שבגללו נוגע דוקא המס"נ דפורים לשלימות הקבלה דתומ"צ.

בס"ד, בענין החידוש דמ"ת לגבי התומ"צ שהיו קודם מ"ת:

דהנה, גם לפני מ"ת הי' הסדר שהוצרכו לעשות ענינים גשמיים, כמו ענין הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו ע"י ענינים גשמיים, כמו קמח סולת, ואל הבקר רץ גו'⁴, וכן חפירת בארות גשמיים אצל יצחק⁵, ועבודה במקלות גשמיים אצל יעקב.

(1) הגדה של פסח פסקא "והיא שעמדה".

(2) מגילה טו, ב.

(3) ראה סידור (עם דא"ח) רסד, סע"ד [שפו],

(5) תולדות כו, יח.
(6) ויצא ל, לו ואילך. וראה זהר (ס"ת) ח"א קסב, א. תו"א ויצא כג, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' יב.

המשך וככה תרל"ז ח"ב ע' תריד.

(4) וירא יח, רז.

אבל ענין זה הי' באופן שלאחרי קיום המצוה, נשאר הדבר הגשמי כמקודם, ואילו הענינים הרוחניים שנפעלו ע"י עבודה זו, לא נפעלו בדבר הגשמי שבו נתקיימה המצוה, אלא הפעולה היתה בעולם האצילות⁷, אבל המקלות והבארות ועניני הכנסת האורחים נשארו בגשמיותם ובחומריותם. ועד כדי כך, שהי' צורך בהקדמת גלות מצרים כדי לפעול בירור וזיכוך הגשמיות⁸, ורק לאח"כ הי' יכול להיות ביטול הגזירה במ"ת — לבטל הגזירה שחילקה מדינה אחת מחברתה, שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, באופן דאני המתחיל, כמ"ש וירד הוי' על הר סיני⁹, ואח"כ אל משה אמר עלה אל האלקים¹⁰, שע"ז ניתנה היכולת לבניי לעשות מרומי וסוריא ענין אחד, כיון שמאז, הנה כאשר איש ישראל עושה מצוה בדבר גשמי, אין זה באופן שפועל בעולם האצילות ולמטה נשאר כמקודם, אלא נעשה וניכר גם שינוי בדבר הגשמי, ואדרבה, העיקר הוא השינוי שנפעל למטה (אף שישנם גם כל היחודים בעניני התומ"צ שפועלים בעולם האצילות), והנפק"מ היא רק בנוגע להעלם וגילוי, מתי יתגלה הדבר כו'. וזהו גם מה שמצינו בגמרא¹¹ שכאשר המלאכים ביקשו שתינתן התורה להם, השיבו להם כלום כו' יצה"ר יש ביניכם, כי, התכלית של מ"ת היא לפעול דוקא במקום שיש יצה"ר, ולפעול שם (לא באופן של שבירה, שלאח"כ ישאר כמו שהוא, אלא) הענין דואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך¹², בשני יצריך¹³. וזהו גם הפעולה בכללות הגשמיות והחומריות שבעולם, להעלותם עד שיהיו דבר אחד עם הרוחניות, שע"ז ניתוסף עליו גם ברוחניות (רומי) למעלה מכמו שהיתה לפני"ז, כיון שהחיבור והאחדות הוא ממקום שלמעלה משניהם.

בס"ד"ה, בנוגע לג' הענינים דתחתון ועליון ולמעלה משניהם באופן קיום המצוות ובמצוות עצמם:

ובסגנון דגשמיות ורוחניות — שהקיום מצד טבע הגוף, או באופן נעלה יותר, מצד ההרגל שנעשה אצלו טבע שני, אבל בלא חיות (ועאכו"כ אם זה שלא לשמה, על מנת שיעשוני רב וכיו"ב, שאין זה חיות כו'), הו"ע של גשמיות בלבד. הקיום מפני אהבת הוי' בחיות גדול (לא רק מצד פחד אלקים, שאין זה חיות, אלא אדרבה, צמצום וכיווץ), שזהו מצד נשמתו שמתפשטת ומתגברת, הו"ע של רוחניות בטהרתה (היילע רוחניות), שהרי הגשם אינו מבין מהו ענין האלקות, ואין לו אהבה לאלקות. והקיום בגלל שאינו מציאות לעצמו אלא רוצה רק לקיים רצון העליון, הו"ע שלמעלה הן מרוחניות והן מגשמיות.

ועד"ז במצוות עצמם, שישנו הענין שהמצוה צריכה להיעשות בגשמיות. כמו אכילת מצה, או הענין דמשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, שע"ז שעושים זאת בגשמיות, פועלים בחלק הגשמי שבעולם, וכן בכח נפש החיונית שעושה זאת, או בלבושי נפש האלקית שבלעדם לא יכולה להתקיים המצוה — לבררם ולזככם

(11) שבת פח, ב ואילך.

(12) ואתחנן ו, ה.

(13) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

(7) ראה מאמרי אדה"ז שם.

(8) ראה תו"א יתרו עד, ג ואילך.

(9) יתרו יט, כ.

(10) משפטים כד, א.

ולהביאם לתכליתם. ולמעלה מזה הו"ע החיות האלקי (רוחניות) שבמצוות שהקב"ה עצמו עושה, שלכן הנה עי"ז שאתם הדבקים בהוי' אלקיכם (אזי) חיים כולכם היום. ולמעלה מזה הוא הענין המבואר בחסידות ששכר מצוה מצוה¹⁴, שמצוה היא מלשון צוותא¹⁵ והתקשרות, והיינו, שעיי"ז שלומד תורה ומקיים מצוות נעשה חד עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, דאורייתא וקוב"ה כולא חד.

בס"ו, ג' הענינים שבלמוד התורה:

ובהקדים, שנוסף לכך שלימוד התורה הוא א' מרמ"ח מ"ע, יש בתורה ענין שלמעלה מענין המצוות לגמרי, שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה. אך ישנו אופן שהלימוד הוא רק מצד הגשמיות — אם באופן היותר תחתון, שלא לשמה, על מנת שיקראוהו רב וכיו"ב, או באופן נעלה יותר, בגלל ששכל אנושי יש לו חיות ולהט בעניני חכמה, שכל זה הוא מצד הגשמיות כו'. ולמעלה מזה הוא הלימוד מצד אהבתו להש"י, בידעו שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה¹⁶, שהיא הממוצע הן בין א"ס ב"ה לעולמות והן בין א"ס ב"ה לנש"י¹⁷, אבל זהו עדיין באופן דיש מי שאוהב¹⁸. ולמעלה מכהנ"ל הוא הלימוד לשמה, לשם התורה¹⁹, שמחבר התורה דמחכמה נפקת²⁰, לשרשה בקוב"ה²¹, כפי שאורייתא וקוב"ה כולא חד. ועיי" מה יוכל להיות זה ג"כ — עיי' שמראה בעצמו כך, שמוסר נפשו כו'.

בס"ט, בענין החידוש בלימוד התורה שנתחדש במ"ת:

ובהקדים, דהנה, נת"ל שאופן הלימוד כדי לדעת את המעשה אשר יעשון (שזהו ענין התורה, לשון הוראה²², דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה²³) או מצד מצות ידיעת התורה הוא במדידה והגבלה מצד עצמו, שהרי לאחרי שלמד כל פרטי הדינים שבכל התורה כולה, הן בנוגע לקום ועשה והן בנוגע לשב ואל תעשה, אזי יצא י"ח, ועד שיש מצב שיכול לעסוק בענינים אחרים. ונוסף לזה ישנה גם ההגבלה דלימוד הלכות חג בחג²⁴ וכיו"ב, ודוקא בארבעא מתנינן²⁵. אמנם גם כאשר לימוד התורה הוא מפני מעלתה מצד עצמה, אשר אז באהבתה ישגה תמיד²⁶, והלימוד הוא באופן שמקיים מצות והגית בו, שבזה אין הגבלות ושינויים כו' — הנה העדר ההגבלה הוא מצד הענין עצמו, אבל עדיין יש הגבלה מצד נשמת הלומד, דכיון שמחייבים אותו במצות והגית בו, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת²⁷, אלא לנשמה בגוף, הרי כיון שהנשמה מצד עצמה היא מוגבלת, אזי גם המצוה דוהגית בו היא מוגבלת.

-
14	אבות פ"ד מ"ב. וראה תניא פל"ט. ובכ"מ.
15	לקו"ת בחוקותי מה, ג.
16	ב"ר פ"א, א.
17	ראה סה"מ תרמ"א ע' נב. המשך תער"ב
18	פס"ב (ח"א ע' שכד ואילך [ח"ג ע' תמב ואילך]).
19	ראה תו"א וראא נו, א. יתרו סז, ג. ויקהל קיד, ד.
20	ראה פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד.
21	לקו"ת שלח מז, ג.
22	זהר ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א.
23	קפב, א. רסא, א.
24	(21) לקו"ת שם.
25	(22) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ס' השרשים
26	להרד"ק ערך ירה. וראה זח"ג נג, ב.
27	(23) קידושין מ, ב.
28	(24) ראה מגילה ד, א. לב, סע"א.
29	(25) ראה ב"מ קיד, ב וברש"י שם.
30	(26) משלי ה, יט. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ג.
31	(27) ברכות כה, ב.

והנה, כל ענינים אלו היו בתורה אפילו לפני מ"ת. ומה שנתחדש במ"ת הו"ע (לימוד) התורה כפי שאורייתא וקוב"ה כולא חד, והיינו, שכשם שהקב"ה הוא בלי תכלית, למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית²⁸, כן הוא גם באורייתא, ולכן, כשלוקחים את התורה מצד ענין זה, הרי נוסף לכך שאפילו לפני מ"ת היו יכולים להגיע לכל מקום עד לשורש הנבראים²⁹, הנה עי"ז שמ"ת ביטל את הגזירה לתכלית, אזי יכולים להגיע ולהיות חד עם עצמות ומהות א"ס ב"ה, שמושלל לגמרי מגדר הגבלה, וכך נעשה גם אצל האדם הלומד, דאע"פ שנשמתו מצד עצמה היא מוגבלת, הרי כיון שלוקח את התורה כפי שאורייתא וקוב"ה כולא חד, אזי מגיע למעלה משרש הנבראים, ללא הגבלות כלל.

והענין בזה, דהנה, יש כלל, שדבר המוגבל, כיון שיש מקום שבו מסתיים, הנה גם במקום שנמצא אינו מציאות אמיתית³⁰, כי, מציאות אמיתי הוא כאשר הדבר קיים לעד ולעולמי עולמים, וכמו שמוכרח להיות בזמן, כך גם צ"ל מוכרח בהתפשטות, היינו, שאין מקום שלא נמצא שם, שהרי אם יכולים לבוא למקום ששם אינו נמצא, הרי הוא בהגבלה, שנפסק במקום מסויים, ולכן, כשם שהפסק בזמן מכריח שגם בשעה שקיים אינו מציאות אמיתי, כך גם הפסק במקום (שהרי מקום וזמן קשורים זב"ז³¹) מכריח שגם במקום שנמצא אינו מציאות אמיתי. אמנם, כשלוקחים התורה כפי שאורייתא וקוב"ה כולא חד, ובמילא אין זה בגדר מקום ולא בגדר זמן, אזי נעשים מציאות אמיתי, כיון שמתאחדים עם התורה, עד שנקראת תורתו³², באופן שישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד.

בס"י, שמש"נ בפועל היא בהגוף:

ולכן, אף שלכאורה הי' ענין המס"נ ביותר בשעת מ"ת, שהרי על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתו³³, הנה נוסף לכך שענין זה בא מצד הדיבור (על כל דיבור כו') שניתן מלמעלה, ובמילא המס"נ היא מצד אתערותא דלעילא, הרי זה בעיקר מצד הנשמה, והשייכות לגוף היא רק שמצדו לא היתה מניעה כו', לפי שכבר הי' מבורר ומזוכך, כיון שענין זה הי' כבר לאחרי יצי"מ וקרי"ס, ועד שויחן שם ישראל נגד ההר³⁴, כאיש אחד³⁵, וכדאיתא במדרש³⁶ שלא היו ביניהם בעלי מום, חרשים ואלמים כו'. וזוהי מעלת המס"נ דפורים, הן מצד הנשמה, שהמס"נ היא לא מצד הגילוי מלמעלה אלא מצד עצמה, והן מצד הגוף, שלא זו בלבד שאינו מונע ומעכב, לפי שהוא מבורר ומזוכך, אבל אעפ"כ הוא עדיין מציאות יש, אלא שמצד גודל הגזירה ה"ה בשפלות כ"כ שמתבטל מציאותו (ער ווערט אויס מציאות) לגמרי, שאפילו הצד השמאלי אינו מציאות כו'. ודוקא עי"ז נעשית גמר הקבלה דמ"ת, באופן של התיישבות

28 ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקו"ז תי"ט (מ),
 (ב). אוה"ת ענינים ע' קי ואילך. המשך תרס"ו ע' ריט
 ואילך. ע' רנא ואילך. ד"ה ונחה תשי"ד (תו"מ סה"מ
 מלוקט ח"ג ע' קעא).
 29 ראה סה"מ תרל"א ח"א ע' רב. תרנ"ד ע'
 קמח. ע' ר. תרע"ח ע' קסה.
 30 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ז. סה"מ

תרס"ג ח"א ע' מ. תרפ"ח ע' קעא.
 31 ראה תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א).
 32 ראה קידושין לב, ריש ע"ב. ע"ז יט, א.
 33 שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד.
 34 יתרו יט, ב.
 35 מכילתא ופרש"י עה"פ.
 36 מכילתא ופרש"י שם כ, טו. במדב"ר פ"ז, א.

אמיתית למטה, שיהי' קיום התומ"צ בגשמיות, אבל עי"ז יגיעו לא רק לעולמות העליונים, אלא להיות חד עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

בסי"א, בענין שמרדכי קיבץ כ"ב אלף תינוקות של בית רבן ולמד עמהם תורה:

ובהקדים, שלכאורה יש סתירה להאמור לעיל, ממה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר שביטול הגזירה הי' ע"י לימוד תינוקות של בית רבן, שהרי אצלם לא שייך הלימוד מצד העילוי שאורייתא וקוב"ה כולא חד, ואפילו לא שייך הלימוד מצד הידיעה שתורה היא ממוצע שיחבר אותו עם קוב"ה, אלא הלימוד שלהם הוא מפני יראת הרצועה, או באופן נעלה יותר, בגלל שאביו חניכו ללמוד תורה. אך הענין הוא, שאצל תינוקות של בית רבן ישנו העילוי (גם לגבי רב פפא ואביו שלמדו תורה בדחילו ורחימו) דהבל שאין בו חטא, שהמעלה שבזה היא הן מצד הנשמה והן מצד הגוף (שהרי תומ"צ ניתנו לנשמות בגופים דוקא). אבל אעפ"כ, מיהו שפעל להביא את התשב"ר ללימוד התורה מתוך מס"נ, הרי זה דוקא מרדכי, נשמה בגוף, שלמד תורה באופן היותר נעלה, ומתוך מס"נ, שהרי ההתחלה היתה באופן שמרדכי אמר לתינוקות שיברחו מפני המן³⁷, והוא לא רצה לברוח כו'.

בסי"ב, שבימי הפורים בכל שנה ושנה חוזר וניעור הענין דוקבל היהודים:

וכמארז"ל³⁸ שעתידין כל המועדים ליבטל חוץ מימי הפורים, ועד"ז איתא בירושלמי³⁹ בנוגע למגילת אסתר. ומזה נמשך גם על כל השנה כולה, באופן שהרושם של המס"נ בפועל שהי' בפורים נשאר בפועל על כל השנה כולה, ונותן כח להסיר את כל המניעות ועיכובים נכפי שתובע כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר, שלא להביט על כל הבלבולים ועל כל ההעלמות וההסתרים, ואפילו אם יש ח"ו גזירות, אין להתחשב בהם כו' — להשביט אויב ומתנקם⁴⁰ — שמבחוץ, וכן אלו שמצד הגוף וגם מצד הנשמה (כפי שנעשית בבחי' נברא), ולעסוק בקיום התומ"צ, שהרי עשי' לעילא⁴¹, ולידע הכלל שהדרך ליקח עצמות ומהות א"ס ב"ה היא — לא ע"י הבנה בלבד, לא ע"י השגה בלבד, לא ע"י המצאה בלבד, לא ע"י הכרה בלבד ולא ע"י ראי' בלבד, אלא עי"ז שיוצא מעצמו (מ'גייט אַוועק פון זיך) לגמרי.

שם, בענין לבסומי ביין:

והיינו, שמצות פורים היא באופן שקשורה עם ענינים גשמיים לגמרי, וכמו שמחת יו"ט, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביינ⁴², אלא ששמחת יו"ט היא במדידה והגבלה, ועד שיש דין⁴³ שב"ד צריכים לשלוח שלוחים כדי להבטיח שהשמחה תהי' כדבעי למהוי, משא"כ שמחת פורים, אף שקשורה גם עם יין גשמי, אין בה מדידה והגבלה — עד דלא ידע.

(41) זהר ח"ג קח, ב. ח"א קטו, א. לקו"ת פינחס

עח, ב.

(42) פסחים קט, א.

(43) רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הכ"א. שו"ע אדה"ז

סתקכ"ט סי"ג.

(37) ראה סה"ש תש"א ע' 76 ובהנסמן שם.

(38) מדרש משלי ט. ילקוט שמעוני משלי רמז

תתקמד.

(39) מגילה פ"א ה"ה.

(40) תהלים ח, ג.

לד"ה ונחה עליו, אחרון של פסח ה'תשכ"ה

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"א, בענין מלאה הארץ דעה את הוי':

וכל זה קשור עם ענין התורה, כפי שמסיים כמים לים מכסים, והרי מים קאי על התורה, כמארז"ל¹ אין מים אלא תורה, והיינו, שלעתיד לבוא יהי' גילוי התורה באופן נעלה ביותר, ועד שאמרו רז"ל² התורה שאדם למד בעוה"ז הבל הוא לפני תורתו של משיח. ועל גילוי זה נאמר מלאה הארץ גו', שיומשך גם בארץ הגשמית, והיינו, לא רק בסוג המדבר, אלא גם בסוגים שלמטה ממנו, וכמ"ש³ אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה, היינו, שגם עץ ואבן, צומח ודומם, יכריזו שזהו דבר האסור כו', והיינו, לפי שגם הארץ הגשמית, בחי' דומם, תהי' במעמד ומצב דמלאה דעה את הוי' כמים לים מכסים.

שם, שקיום ציווי המלך הוא מצד יראת ואימת המלך:

וטעם הדבר, כי, במלך כתיב⁴ משכמו ומעלה גבוה מכל העם, והיינו, שאפילו בחי' שכם המלך הוא למעלה מהשגת העם, ומכ"ש שאר הבחינות שבמלך שלמעלה משכמו. ומצד גודל מעלת המלך לא שייך שהעם ישיגו את הציוויים והפקודות של המלך, ומה שמקיימים אותם הרי זה רק מצד ביטול וקבלת עול.

שם, בנוגע לב' הענינים דרב ומלך, השגה ולמעלה מהשגה, שכן הוא גם בתורה:

וזהו גם מה שבמ"ת הקדימו נעשה לנשמע⁵, והיינו, שלכל לראש צ"ל הענין דנעשה, שזהו הביטול דקב"ע לבחי' התורה שלמעלה מהשגה, ואח"כ יכול להיות הענין דנשמע, מלשון דבר כי שומע עבדך⁶, שהו"ע ההבנה וההשגה, בנוגע לבחי' התורה שנתלבשה בהבנה והשגה. ומזה מובן גם בנוגע לטעמי תורה שיתגלו לעתיד, שיהיו בהם ב' בחינות אלו.

שם, שנוסף על לימוד התורה דמשיח באופן דראי' שלמעלה מהשגה, ישפיע גם ענינים

שאינם יכולים לבוא בגילוי אפילו בראי':

והענין בזה, דהנה, ידועה הקושיא בדרושי חסידות (בלקו"ת בדרושי ימים האחרונים דחג הפסח⁷, וכן בדרושי אדמו"ר האמצעי ורבותינו נשיאינו שלאח"ז⁸), בנוגע למשיח שילמד תורה את כל העם, דלכאורה, איך אפשר שאיש אחד ילמד ריבוא רבבות אנשים, ובפרט שאז תהי' גם תחיית המתים, וא"כ יהי' אז ריבוי מופלג של

(1) ב"ק יז, א. וש"נ.

(5) שבת פח, א.

(2) קה"ר פ"ב, א.

(6) שם ג, י"ד.

(3) חבקוק ב, יא ובמפרשים. וראה מדרש תהלים

(7) ד"ה והניף ידו (צו יז, א ואילך).

(8) ראה שער האמונה פנ"ו. סה"מ תרח"ץ ע' ר

סוף מזמור עג.

(4) שמואל-א ט, ב. וראה אוה"ת וירא ח"ד ואילך.

תשסד, ב. שה"ש ח"ב ע' תיד ואילך.

אנשים, ואיך יוכל משיח ללמד את כולם. ומבואר בזה, שלימוד התורה דמשיח יהי' באופן של ראי', וכאשר ההשגה היא באופן של ראי', הנה בשעה או שתיים יכולים להשיג ענין כזה שכדי לאמרו בדיבור יש צורך בזמן ארוך ביותר, ס' או פ' שנה. אמנם, גם כאשר משיח ילמד את כל העם באופן של ראי' שלמעלה מהשגה, הנה לו בעצמו יתגלה הרבה יותר לאיך קץ ותכלית ממה שיוכל לגלות אפילו באופן של ראי', כי, נוסף על מ"ש ונחה עליו רוח הוי', דתשרי עליו רוח נבואה מן קדם הוי' כו',⁹ כתיב בי'¹⁰ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, ירום מאברהם וכו',¹¹ היינו, שהשגתו תהי' למעלה מהשגת האבות ומשה רבינו, ולמעלה גם מהשגת אדה"ר¹², שזהו (וגבה) מאד, אותיות אדם, אלא שזהו בצירוף אחר המורה על אופן נעלה יותר כו'. ומזה מובן שהגילוי שיהי' אצל משיח עצמו יתגלה הרבה יותר לאיך קץ ממה שיוכל לגלות. ואעפ"כ, גם ענינים אלו שאי אפשר לגלות אפילו באופן של ראי' שלמעלה מהשגה, הנה מצד בחי' מלך שבמשיח, יומשכו גם הם לישראל בדרך מקיף, ע"י הביטול שלהם. והיינו, דכשם שבענין המלוכה למטה, הנה מצד ביטול העם אל המלך, שנקרא מלך עליהם, יש להם שייכות גם לעניני המלך שבהם הוא גבוה מכל העם, כן הוא גם במלך המשיח, דכתיב בי'¹³ ועבדי דוד מלך עליהם, שגם הענינים שלמעלה מהשגה, ולמעלה אפילו מראי', יומשכו לישראל מצד ענין המלוכה, ע"י הביטול כו'.

בס"בג (וס"ט), בענין העבודה בזמן הגלות במס"נ יותר מבזמן הבית:

וכידוע¹⁴ גם בענין מ"ש¹⁵ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שעיקר הענווה דמשה היתה לגבי בחי' שש מאות אלף רגלי העם¹⁶, בחי' רגל דייקא, כמו הרגל שבאדם, שהוא היותר רחוק מענין ההבנה וההשגה שבראש, ולכן הוא נשמע ובטל יותר אל הרצון, והיינו, שכאשר משה ראה את הדור דעקבתא דמשיחא, שיהיו אז העלמות והסתרים ביותר, ואעפ"כ יעמדו במס"נ כו' [דאף שמצד ענין ההבנה והשגה אין זה דומה כלל לא רק להגילוי בזמן הבית, אלא גם להגילוי שהי' לאחרי ובסמיכות לזמן הבית, שעז"נ¹⁷ ותותר בימי רבי, מ"מ, מצד זה גופא ישנו עכשיו כח המס"נ ביותר¹⁸], הנה מזה נתפעל ביותר ונעשה עניו מאד.

בס"ד, בנוגע לפעולת הצמצום באור שלהאיר העולמות, שנבדל בפ"ע, ועי"ז ירד ממדריגתו:

ובדוגמת פעולת הרקיע המבדיל בין המים העליונים למים התחתונים, שקודם ההבדלה היו גם מים התחתונים במדרגה עליונה יותר, וע"י שנבדלו ממים העליונים, ירדו ממדריגתם כו'¹⁹.

(9) פי' התרגום — הובא ברד"ה ונחה תש"ט
(סה"מ תש"ט ע' 123).
(10) ישעי' נב, יג.
(11) תנחומא תולדות יד. יל"ש זכרי' רמז תקעא.
זח"א קפא, ב.
(12) ראה ספר הגלגולים פי"ט. סה"מ תרח"ץ שם.
ד"ה באתי לגני תשי"א (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' יד) הערה יט.
(13) יחזקאל לו, כד.

(14) ראה סה"מ תרפ"ט ע' סט.
(15) בהעלותך יב, ג.
(16) שם יא, כא.
(17) שבת קיג, ב. וראה תו"א הוספות קיז, ד.
(18) ראה גם לקו"ש חי"ז ע' 96 ואילך (גם ממאמר זה).
(19) רד"ה ויהי ביום השמיני העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' תקמג [ח"ד ע' אירפ]).

שם, שע"י הצמצום בא האור בהתחלקות ע"ס, דענין הספירות שבאור הוא לא רק מצד הכלים, אלא גם מצד האור:

והענין בזה²⁰, דהנה, ידועה הקושיא איך יהי' ריבוי התחלקות מא"ס אחד הפשוט. ומבואר בזה בפרד"ס²¹, שהתחלקות היא מצד הכלים. וכמשל אור השמש או המים שהם פשוטים ואין בהם שום גוון מצד עצמם, וכשבאים בכלי זכוכית לבן אדום וירוק, יתראו לעין הרואה בגוונים אלו, דשינוי זה אינו נקנה בהמים ובהאור עצמם, שהם נשארים בפשיטותם כמו שהיו, ורק שנראים כן לעין הרואה. וכמו"כ גם באורות וכלים, שהאורות, גם בהתלבשותם בכלים, הם פשוטים, ורק השפעתם לחוץ היא כפי גוון הכלים. אמנם באמת אין זה תירוץ מספיק, כי, ענין זה שייך רק למטה, שהכלים ומה שבתוכם הם שני דברים נפרדים ואינם שייכים זל"ז, משא"כ אורות וכלים למעלה אינם ענינים נבדלים לגמרי, אלא יש להם שייכות זל"ז, והיינו, שהאור המתלבש בחסד יש לו שייכות עכ"פ אל החסד כו'. וזוהי סיבת התלבשות האורות בכלים, לפי שגם קודם ההתלבשות הם בבחי' התחלקות. והיינו, שגם להדעה²² שהאורות הם פשוטים, ומה שנקרא אור החסד כו' הוא רק שמאציל מציאות החסד שזהו הכלי, הרי מזה גופא שמאור זה נאצל חסד דוקא ומאור זה נאצלה גבורה דוקא, מוכח, שגם האורות הם בבחי' התחלקות ספירות. ומה שהאורות הם פשוטים, הנה הפשיטות שלהם היא רק בערך הכלים, אבל באמת יש בהם התחלקות ספירות, אור החסד ואור הגבורה. וביותר מוכרח הדבר מהידוע²³ שמהתעבות האורות נתהוו הכלים, והיינו, שבבחי' העביות שבאור ישנו בודאי ענין ההתחלקות שמתגלה אח"כ בכלים. ובאמת הנה מזה שהתלבשות האורות בכלים היא באופן פנימי, עד שפנימיות הכלי היא בהתאחדות ובהתעצמות עם האור שבה, וגם בחיצוניות הכלים שאינם בהתעצמות עם האור מ"מ האורות מלובשים בהם בהתלבשות פנימית, הרי מזה מוכרח שלא רק מצד בחי' העביות שבאור, אלא גם מצד עצם ענין האורות יש בהם ענין ההתחלקות, דאל"כ לא הי' אפשר להיות שיתלבשו בכלים באופן פנימי.

אך התירוץ על הקושיא איך אפשר להיות ריבוי התחלקות מאחדות הפשוטה, הוא, שאמיתית הפשיטות מכריח גם ענין הריבוי וההתחלקות. וע"ד מ"ש בעבודת הקודש²⁴ שהא"ס הוא שלימות בלי שום חסרון, ולכן יש בו גם כח הגבול, שאם תאמר שיש לו כח בבל"ג ואין לו כח בגבול, הרי אתה מחסר שלימותו, אלא כשם שיש לו כח בבל"ג כן יש לו כח בגבול. וכך הוא גם בענין הריבוי וההתחלקות, כמ"ש המהר"ל בהקדמתו לס' גבורות ה'²⁵, שהעצמות להיותו פשוט האמיתי ואינו מוגדר בשום גדר, יכול להסתעף ממנו גם הריבוי וההתחלקות, שאם תאמר שאינו יכול להסתעף ממנו הריבוי וההתחלקות, הרי נתת לו גבול והגדרה ואינו פשוט אמיתי, אלא מצד הפשיטות האמיתית בהכרח שיכלתו בכל כו'. וזהו ענין בחי' היכולת,

23) עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א.
24) ח"א רפ"ח.
25) הקדמה שני'.

20) ראה ד"ה ויהי הענין תרע"ה (המשך תער"ב עם 'תתקלח ואילך [ע' א'רעג ואילך]).
21) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד.
22) הרי' מנחם רגנטי הובאו דבריו בפירושו החיית לספר מערכת האלקות פ"ג ובפרדס שם פ"א.

לד"ה ונחה עליו, אחרון של פסח ה'תשכ"ה

לז

שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר, שזהו מצד העצמות. ובבחי' הגילויים הרי זה בחי' כח הבל"ג וכח הגבול (שזהו בחי' שרש הקו), אלא שקודם הצמצום הי' התגלות כח הבל"ג שבא"ס, וע"י הצמצום נתגלה כח הגבול שבא"ס. וזהו שע"י הצמצום בא האור בבחי' התחלקות, והיינו, שמתגלה ענין ההתחלקות שבאור עצמו, באופן ששייך להתלבש בכלים. וע"י ההתלבשות בכלים מתגלה יותר ענין ההתחלקות, שאז נעשית בו ההתחלקות בפועל. וכשם שע"י ההתלבשות בכלים נעשה בו ההתחלקות בפועל, כמו"כ ע"י שנמשך דרך הצמצום ומתלבש באותיות הרשימו, שהם שרשי הכלים, מתגלה בו ענין ההתחלקות, שמצד זה שייך להתלבש בכלים.

בס"ו, שע"י סילוק האור נעשה מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות:

וכמו ההעלם שנעשה ע"י ירידת הנשמה בגוף, שהיא ירידה גדולה מאד, שהרי בהיות הנשמה למעלה הי' מאיר אצלה אלקות בגילוי, וכמ"ש²⁶ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, ובאופן של פשיטות (אלא שאין זה כמו לפני הצמצום, כי אם דוגמא בלבד, שהרי כללות האור שמאיר בג"ע הוא אור הקו²⁷), ואילו בירידתה למטה לא מאיר בה גילוי אלקות, ועד שנעשה אצלה מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות, ועד כדי כך, שבכדי שתשיג השגה אלקית ותתעורר באהבה ויראה, יש צורך ביגיעה גדולה ועצומה, יגיעת נפש ויגיעת בשר כו'²⁸.

שם, שגילוי הנבואה עכשיו הוא בדרך חידוש, ולכן ענין הנבואה הוא דוקא במי שהוא ראוי לזה:

ונוסף לזה²⁹, הנה גם לאחרי שישנם כל ההכנות והתנאים שעל ידם נעשה ראוי לגילוי הנבואה, הנה גילוי הנבואה הוא כדבר פלא שהטבע לא יכול לקבל זאת, שלכן הי' צ"ל הפשטת הגשמי וביטול החושים, וכמו ויפשט גם הוא בגדיו³⁰, וכמו ואראה ואפול על פני כו'³¹.

שם, שאומרים עליו חידוש כו':

ואפילו רשב"י שכללות עבודתו היתה באופן דבחד קטירא אתקטרנא כו'³², והי' מלומד בנסים³³, מ"מ, לא הי' זה בדרך פשיטות, אלא בדרך הפלאה, שהי' זה לפלא גם בדורו, וכל אלו שהיו בסביבתו היו מפליאים גודל מעלתו כו'.

שם וס"ז, שלע"ל הי' גילוי אוא"ס שקודם הצמצום, ולכן תהי' ראיית אלקות כמו דבר טבעי ממש, כמ"ש וראו כל בשר:

והענין בזה, שגילוי אוא"ס הבל"ג אינו מתעלם תוך העלם הצמצום (כמו אור הגבול, שרש הקו, שמתעלם תוך העלם הצמצום), כי אין ביכולת הצמצום להעלים

26) מלכים"א יז, א. מלכים"ב ה, טז. וראה זהר
ח"ג סח, ב. ח"א רלג, ב.
27) ראה המשך תרס"ו ע' יב.
28) תניא פמ"ב.
29) ראה המשך תער"ב שם ע' תתקלו [ע' א'ער].
30) שמואל"א יט, כד. וראה רד"ק עה"פ. רלב"ג
שם, כ.
31) יחזקאל א, כח.
32) זח"ג (אדר"ז) רפח, א.

עליו, ואדרבה, מצד גילוי אור הבל"ג הי' מתבטל הצמצום, שלכן הוצרך להסתלק על הצד כו'. וכיון שאין הצמצום מעלים עליו, ה"ה מאיר לאחר הצמצום כמו קודם הצמצום, וכמ"ש³⁴ את השמים ואת הארץ אני מלא, שגם לאחר שנתהוו שמים וארץ, שמים לחוד וארץ לחוד (שזהו מצד הצמצום דוקא), ה"ה מלא בשניהם בשוה³⁵, שזהו מצד אור הבל"ג. והיינו, שמצד אור הממלא, ובשרשו האור שבבחי' מדה וגבול, יש התחלקות בין שמים וארץ, ומ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא, הוא מצד אור הבל"ג, שמאיר גם בשמים וארץ (כפי שהם בבחי' מציאות והתחלקות), לפי שאין הצמצום מעלים לפניו כלל. וגילוי זה יהי' לעת"ל, כמ"ש³⁶ ונגלה כבוד הוי', שכבוד הוי' הוא בחי' מלכות דא"ס שלפני הצמצום (בחי' אור הבל"ג), ומצד גילוי זה יראו כולם אלקות בלי הגבלות כלל, כסיום הכתוב, וראו כל בשר גוי'. וזהו מ"ש³⁷ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דכשם שביצי"מ הי' הענין דלילה כיום יאיר³⁸ (כמבואר במדרשי רז"ל³⁹), כך גם לעת"ל לא יהי' הצמצום מעלים ומסתיר כלל.

והנה גילוי אור הבל"ג לעת"ל בא ע"י העבודה בזמן הגלות מתוך מס"נ⁴⁰, שזהו בחי' הבל"ג שבאדם, שנמצא בראש ורגל בשוה, בדוגמת אור הבל"ג שעליו נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא, בשמים ובארץ בשוה. ולכן, ע"י העבודה דמס"נ בזמן הגלות, ובאופן שמהפכים את חושך והעלם הגלות שעל ידו יאיר כח המס"נ⁴¹, בחי' הבל"ג שבאדם, פועלים שלעת"ל לא יעלים חושך הצמצום כלל, ויאיר אור הבל"ג בעולמות כפי שהם במציאותם. וזהו כל עיקר העבודה שבזמן הגלות, שצ"ל באופן של מס"נ דוקא [אבל באופן טוב כו' — ע"י מסירת הרצון, שגם זה הו"ע של מס"נ⁴², דמה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא⁴³], ומצד ההשגה עצמה, ללא מס"נ, קען קיין טַאָלַק ניט זיין, אלא צ"ל ענין הביטול ומס"נ, שמוסר את עצמו לקיים רצון הוי' ללא חשבונות כלל, כי אם בתנועה של נצחון, לעמוד נגד כל מונע ומעכב כו' (כמבואר במאמר⁴⁴). ודוקא ע"י הביטול דמס"נ שבזמן הגלות יהי' הגילוי דמשיח באופן של מלוכה, כנ"ל. וזהו גם מה שמבאר במאמר⁴⁵ (ובארוכה בהמשך דיום ההילולא⁴⁶), שע"י העבודה מצד מדת הנצח נמשכים ומתגלים כל האוצרות היקרים כו', שזהו גם הגילוי דפנימיות התורה שנתגלה בסוף זמן הגלות בתורת הקבלה ותורת החסידות, שהוא מעין גילוי פנימיות התורה דלעתיד לבוא.

אחרי ס"י (תו"מ חמ"ג ע' 260 ואילך). (41) כדלקמן ס"ט. (42) ראה סה"מ תש"ט ע' 227. וש"נ. (43) לשון חז"ל — ב"ק סה, א. (44) ד"ה ונחה תש"ט פט"ז (סה"מ תש"ט ע' 125). (45) שם פי"ז (שם ריש ע' 127). (46) ד"ה באתי לגני הישי"ת פי"א (סה"מ הישי"ת ע' 131 ואילך).	(33) מעילה יז, ריש ע"ב. (34) ירמי' כג, כד. (35) ראה לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך. פ' ראה לג, א ואילך. (36) ישעי' מ, ה. (37) מיכה ז, טו. (38) תהלים קלט, יב. (39) ראה זח"ב לח, סע"א. (40) לשלימות הענין — ראה גם שיחת ש"פ ע' 131 ואילך.

לד"ה הוי' לי בעוזרי, י"ב תמוז ה'תשי"ז

(מהנחה בלתי מוגה)

לאחרי ס"א:

וביותר אינו מובן (כפי שממשיך במאמר), הלא דוד בעצמו אומר כי הוי' אמר לו קלל גר' ומי יאמר מדוע עשית כן! (כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה באגה"ק²), והיינו, דבין המנגדים שלו היו גם כאלו שקבלו חיות מהקדושה, וכמו דואג ואחיתופל, אשר בחיצוניותם עשו הכל ע"פ משפטי התורה [וכדאיתא בגמרא³ שהיו גדולים בתורה, אלא שתורתם היתה מן השפה ולחוץ, ללא יראת שמים, ולכן נענשו שלא יחצו ימיהם⁴], וא"כ יוקשה ביותר מהו"ע הראי' בהשונא (ואני אראה בשונאי), דלכאורה היא נקמה, אשר באמת הנה ענין הנקמה באיזה אופן שתהי' היא מדה לא טובה, ואיך יבקש דוד דבר שכזה.

וממשיך במאמר: ולהבין זה, גם להבין משארז"ל⁵ הבא לטהר מסייעין אותו, דלכאורה אינו מובן הלשון מסייעין לו שנאמר בלשון רבים, והלא אין עוזר אלא הקב"ה בלבדו. ועוד, מהו הלשון הבא לטהר, שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר אחרים, דלכאורה הול"ל הבא ליטהר, דאז הי' מורה רק על עצמו לבד, ולמה אומר לטהר, שהוא פועל יוצא דמשמע גם לטהר אחרים.

בס"ג, שחיות כל העולמות תלוי בדקדוק אחד מדקדוקי תורה:

וכפי שמבאר בארוכה במאמר⁶, שבריאית העולם (נוסף לכך שהיא בשביל התורה, כמארז"ל⁷ בראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית, הנה עוד זאת ש)היתה ע"י התורה, דקוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא⁸, ולכן הנה גם קיום העולם (לאחרי בריאתו) תלוי בקיום התורה ומצוותי'. וכמו בעבודת הקרבנות, שעל ידם נעשה עליית העולמות, כמאמר⁹ רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס, שזהו גם מה שקרבן הו"ע קירוב הכחות¹⁰, עד למעלה מעלה בבחי' רזא דא"ס, וע"פ הידוע שכל העלאה פועלת המשכה מלמעלה למטה, הנה גם העלי' שע"י הקרבנות פועלת תוספת אור וחיות בעולמות, שלכן נקרא הקרבן בשם ריח ניחוח להוי'¹¹, ניחוח מלשון נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני¹², ונחת רוח הו"ע של המשכה למטה¹³, והיינו, שממשיכים שם הוי' בעולם. אך כל זה הוא כאשר עבודת הקרבנות נעשית בשלימותה, ככל

(7) הובא בפרש"י ורמב"ן בראשית א, א.

(8) זח"ב קסא, סע"א ואילך.

(9) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

(10) ראה בחיי ויקרא א, ט.

(11) ויקרא שם.

(12) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(13) ראה לקו"ת פינחס עו, א.

(1) שמואל"ב טז, יו"ד.

(2) סכ"ה (קלח, ב).

(3) סנהדרין קו, ב.

(4) תהלים נה, כד.

(5) יומא לח, סע"ב.

(6) סה"מ תרפ"ז ע' רביג. וראה גם המשך תער"ב

פקע"א ואילך (ח"א ע' שמו [ח"ב ע' תעג] ואילך).

הדיוקים שע"פ התורה, אבל אם שינה כו' (כהדוגמאות שמביא רבינו הזקן באגה"ק), אזי עבודתו פסולה, ובמילא בטלה כל ההעלאה וההמשכה. ועד"ז במצות תפילין (שהוקשה כל התורה כולה לתפילין¹⁴), דהנה ידוע שע"י הנחת תפילין נעשה המשכת מוחין לז"א, ועי"ז נמשך תוספת אור בעולם, שהרי בריאת העולם היא ע"י המדות, כמ"ש¹⁵ ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, היינו, שבריאת העולם היתה ע"י ששת ימים שהם ששה מדות עליונות, וכתב¹⁶ זכור רחמך וחסדיך כי מעולם המה, היינו, שרחמים וחסדים (מדות) שייכים אל העולם, משא"כ בחי' המוחין הם למעלה משייכות אל העולמות, כי ענינם הוא גילוי לעצמו, שזהו שלא בערך לגבי הגילוי לזולתו. וכיון שע"י הנחת תפילין נעשה המשכת מוחין לז"א, הנה עי"ז נמשך בחי' המוחין גם בעולם. אמנם, במה דברים אמורים, רק כאשר האדם שמניח התפילין הוא איש הישראלי, והתפילין הם כשרות, והנחתן כשרה ובזמן המוכשר כו'. וכיון שכל סדר ההשתלשלות תלוי בדקדוק א' מדקדוקי תורה, הרי מובן, שכל סדר ההשתלשלות הוא כלא וכאין לגבי דקדוק א' של תורה. ובזה הי' דוד מתנחם על הצרות שהיו לו "בבית מגורי", ועי"ז המשיך ופעל ביטול השונאים כו'.

בס"ו, שביטול כל העולמות לגבי התורה הוא בעיקר מצד ענין החוקים:

ובהקדים דהנה כללות אופן העבודה מצד ענין החוקים (שצריכה להיות בכל עניני התומ"צ, ואפילו בעניני הרשות, בכל דרכי דעה¹⁷, ובכל פרטי הענינים דמחשבה דיבור ומעשה) הוא, שלימוד התורה וקיום המצוות אינו בגלל חיוב השכל, אלא בגלל שזהו ציווי וגזירת הקב"ה, וכמארז"ל¹⁸ אל יאמר אדם אי אפשי כו', אלא אפשי, ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי. ומה שמצינו¹⁹ שמארז"ל זה נאמר רק בנוגע לצדיק שלא חטא מעולם, אבל הבע"ת צריך לומר אי אפשי, שכל מיני רע ואיסורים יהיו מאוסים אצלו, בכדי שלא יפול כו', הרי ידוע²⁰ שזהו רק בענינים שהשכל שולל אותם, שבהם צריך לזהר שלא יפול כו', אבל בענינים שגם השכל מחייבם, שלכן לא נכשל בהם, הנה גם הוא צריך לקיימם לא מפני חיוב השכל (אי אפשי כו'), אלא מפני ציווי הקב"ה, באופן דחוקה חקתי גזירה גזרתי אין לך רשות להרהר אחריי, ולכן מקיים זאת כעבד נאמן העובד אדונו, ולא מצד טעם ודעת. וזהו גם מה שהשם חוקים הוא מלשון חקיקה²¹, כידוע מעלת החקיקה על הכתיבה, שענין הכתיבה הוא באופן שיש דבר נוסף על מציאות הקלף, שזהו הדיו שעל ידו נעשה ציור האותיות על הקלף, משא"כ ענין החקיקה הוא מיני' ובי', והיינו, שאין כאן מציאות בפני עצמה מלבד האבן, אלא מהאבן עצמו נעשית מציאות האותיות. וזהו גם ענין החקיקה בעבודת האדם, שניכר בו שאינו מציאות בפ"ע, אלא כל מציאותו היא אלקות, כיון שמתאחד עם התורה, והרי אורייתא וקוב"ה כולא חד²². וכמו שהוא

(14) קידושין לה, א. וש"נ.

(15) יתרו כ, יא. תשא לא, יז. וראה סה"מ תרל"ד

ע' נד ואילך. תש"ח ע' 272 ואילך.

(16) תהלים כה, ו.

(17) משלי ג, ו.

(18) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

(19) ראה לקו"ת ואתחנן ט, ד.

(20) ראה שמונה פרקים להרמב"ם פ"ו.

(21) לקו"ת ר"פ חוקת.

(22) ראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון

ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.

בענין הלוחות (אותיות החקיקה שבתורה), כמ"ש²³ והלוחות מעשה אלקים המה, שהי' נראה בהם אלקות במוחש, כמארז"ל²⁴ מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים, וגם כל שאר האותיות, מזה ומזה הם כתובים²⁵, שהיו נקראים מכל ארבע הצדדים, כדאייתא בירושלמי²⁶ שלא היתה בהן בחי' פנים ואחור. וענינו בספירות, שכתובה שזהו ענינו של ספר הו"ע החכמה, משא"כ חקיקה הו"ע הכתר שלמעלה מהחכמה²⁷. ומזה נמשך גם בעבודת האדם, שעבודתו אינה מצד כחות פנימיים, שראשיתם היא החכמה (טו"ד), אלא מצד כחות מקיפים, שזהו"ע רעותא דלכא. וכללות הענין בזה, שהעבודה מצד חוקה חקקתי היא באופן שהאדם עומד בתנועה של ביטול במציאות, שלכן אינו מתחשב כלל בהבנה והשגה שלו, עם היותה ע"פ שכל התורה [שזהו"ע המשפטים, שגם הענינים שאפילו שכל האדם, שכל אנושי, מחייב לעשותם, צריך לגשת אליהם ע"פ שכל התורה, ובאופן ששכל העולם והנחות העולם לא מעלה ולא מוריד, ואדרבה, שנוהר מהם כדי שלא יטו שכלו ורצונו לעשות דבר שע"פ תורה אינו צריך או שאינו ראוי לעשותו]. ובמילא הרי זה פועל גם בעולם ביטול במציאות, היינו, שניכר בעולם איך שנתהוה בדבר הוי', ועד שביש הנכרא ניכר ונראה יש האמיתי²⁸. והרי ביטול זה הוא לא מצד סדר ההשתלשלות מספירת החכמה ולמטה, אלא מצד ספירת הכתר.

בס"ז, בענין ויקם עדות ביעקב:

דהנה, כללות העבודה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁹, עד שיקויים היעוד וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר³⁰. ובזה גופא הנה הענינים שנמשכים מבחי' ממכ"ע, הרי הם מוכיחים על המציאות דממכ"ע, וכמו שהגוף מוכיח על מציאות הנשמה, ואמרו רז"ל³¹ מה הנשמה ממלאה את הגוף אף הקב"ה ממלא את העולם, וע"י ההסתכלות בהבירה באים לידי הכרה שישנו בעל הבירה³². ומזה מובן, שעל בחי' ממכ"ע אין צורך בעדות, כיון שזהו ענין שבא בהבנה והשגה, והיינו, שרואים זאת בעיני השכל במוחש (של שכל). וענין העדות הוא גם לא על סוכ"ע, שהוא בבחי' מילתא דעבידא לאגלויי, אלא על בחי' שלמעלה מאורות וגילויים — עצמות ומהות א"ס ב"ה, שלמעלה הן ממכ"ע והן מסוכ"ע. ועז"נ ויקם עדות ביעקב, שענין העדות ניתן ליעקב, דיעקב חבל נחלתו³³, כמו³⁴ החבל שקצהו העליון קשור למעלה וקצהו התחתון למטה, הנה ככל שקצהו העליון יהי' קשור למעלה ביותר, וקצהו התחתון יהי' למטה ביותר, הרי כשמנענעים קצהו התחתון נעשית הזזה גם בקצהו העליון, ועד"ז כנמשל, שגם ביעקב, מלשון יו"ד עקב³⁵, דקאי על הנשמות הנמוכות ביותר, הנה גם להם ניתן

(23) תשא לב, טז.	(30) ישעי' מ, ה.
(24) שבת קד, א.	(31) ראה ויק"ר פ"ד, ח.
(25) שם, טז.	(32) ראה ב"ר רפל"ט.
(26) שקלים פ"ו סוף ה"א. וראה פי' הרע"ב אבות פ"ה מ"ו.	(33) האזינו לב, ט.
(27) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' א"ג.	(34) ראה תניא אגה"ת פ"ה"ו. וראה גם ד"ה הוי' לי בעוזרי תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ס"ע רו).
(28) ראה לקמן בהשלמה לסי"ג"ד.	(35) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו.
(29) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג.	עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב. וראה תו"א ויצא כא, א. ובכ"מ.
(30) במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.	

כל תרי"ג המצוות, ועי"ז שאופן עבודתם הוא מצד קבלת עול ואמונה פשוטה, הרי הם מעידים על מקור ושורש המצוות שלמעלה ממקור ושורש התורה, שהרי התורה היא חכמתו של הקב"ה, ומצוות הם רצונו (וחפצו) של הקב"ה, וכיון שהרצון הוא למעלה מן החכמה, שהרי הרצון הוא מלשון מרוצת והטיית הנפש³⁶ (באדם התחתון, לפי שכן הוא באדם העליון), הרי מובן שהעדות דמצוות היא למעלה מהעדות דתורה, כי התורה מעידה על חכמתו ית', ואילו המצוות (רצונו ית', שהרצון הוא מרוצת והטיית העצמות), מעידים על עצמות ומהות א"ס ב"ה. וזהו כללות עבודת האדם כפי שהיא מצד רעותא דלכא, למעלה מהבנה והשגה, ולמעלה מכל הכחות שבנפש, שזוהי ההתקשרות דעצם הנשמה עם עצמותו ומהותו ית'.

בסי"א, בביאור הטעם שנענש דוד :

והענין בזה, כמבואר בארוכה במאמר³⁷, דהנה כתיב³⁸ הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו, ואיתא במדרש³⁹, עת הזמיר הגיע, הגיע זמנם של ישראל להגאל, הגיע זמנה של ערלה להזמר כו', וקול התור נשמע בארצנו, זה קולו של מלך המשיח. ומזה מובן, שבזמירות יש ב' פירושים⁴⁰. הא', זמירות מלשון שיר ושבח ורננה, והב', זמירות מלשון לזמר עריצים, והיינו, שע"י הזמירות בעסק התורה ה"ה זומר העריצים ומכרית הקליפות כו'. וע"ד מ"ש⁴¹ רוממות א"ל בגרונם (ועי"ז) וחרב פיפיות בידם, שענינה לזמר עריצים. וזהו אופן הבירור שע"י התורה⁴², שענינה הוא המשכה מלמעלה למטה, שע"י נעשה זיכוך השכל וזיכוך (כללות) המציאות (העולם), ומה שאינו מזדכך (שאינו יכול לסבול הזיכוך), הרי זה מבטל את מציאותו, והיינו, שהבירור הוא בדרך דחי', וכמ"ש⁴³ ולהבדיל בין הטהור ובין הטמא. אבל ישנו גם אופן הבירור שע"י עבודת התפלה⁴⁴, דהנה, תפלה ענינה התחברות, וכמו התופל כלי חרס⁴⁵, לחבר את העולם עם אלקות בדרך מלמטה למעלה, והיינו, לא בדרך דחי', אלא באופן של בירור וזיכוך והעלאה (וע"י העלאה מלמטה למעלה נעשית אח"כ ההמשכה מלמעלה למטה), והרי תכלית העבודה היא העלאת הניצוצות, ולא דחייתם. ולכן נענש דוד כו', כיון שענינו הי' צריך להיות עבודת התפלה, כמ"ש⁴⁶ ואני תפלה, דאני, בחי' מלכות, מדריגתו של דוד, הוא תפלה (אע"פ שלפי שעה הוצרך לאופן העבודה דזמירות היו לי חוקיק, כדי לבטל השונאים כו').

שם, בענין הוי' אחד, שפירושו הוא יחיד :

וזהו היחוד האמיתי שאנו מייחדים אותו ית' פעמיים בכל יום באמרנו שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד. ובהקדם החילוק שבין אחד ליחיד⁴⁷, שאחד יכול להתפרש

36 ראה המשך תער"ב פמ"ט (ח"א ע' פז נע')
 37 ראה סה"מ שם ע' רה. המשך תער"ב שבהערה 6.
 38 שה"ש ב, יב.
 39 שהש"ר פ"ב, יב"ג. וראה גם יל"ש שה"ש רמז תתקפו.
 40 כנ"ל ס"ג.
 41 תהלים קמט, ו.
 42 ראה סה"מ שם ס"ע רז.
 43 שמיני יא, מז.
 44 ראה סה"מ שם ריש ע' רז.
 45 ע"פ כלים פ"ג מ"ה. וראה תו"א תרומה עט, סע"ד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 79. וש"נ.
 46 תהלים קט, ד.
 47 תו"א וארא נו, ב. סה"מ"צ להצ"צ ה, ב.

גם כמו אחד המנוי, וכמ"ש⁴⁸ יום אחד, ולאח"ז הי' גם יום שני ויום שלישי⁴⁹, ועוד זאת, שבאחד יכול להיות ענין של התחלקות גם בשעת מעשה. משא"כ יחיד ה"ה יחיד ומיוחד ואין דומה לו. ואעפ"כ נאמר כאן הוי' אחד, להורות שענין האחדות הוא לא רק עד שלא נברא העולם, אלא שגם לאחר שנברא העולם הרי זה בשוה כמו קודם שנברא העולם⁵⁰. וזהו גם מ"ש⁵¹ והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, דאף ששם אלקים הוא לשון רבים⁵², ובגימטריא הטבע⁵³, שעל ידו היתה הבריאה בגלוי, כמ"ש⁵⁴ בראשית ברא אלקים, הנה המהוה ומחי' ומקיים הרי זה שם הוי', כמ"ש⁵⁵ בדבר הוי' שמים נעשו, אלא שזהו ע"י התלבשותו בשם אלקים. וזהו תוכן הענין דהוי' אחד, שגם בהריבוי שמצד שם אלקים נמשך בחי' יחיד, דצירוף שניהם יחד הוי' "אחד", וענין זה נמשך מצד שם הוי' (הוי' אחד).

בסי"ג"ד, בביאור דברי הרמב"ם יסוד היסודות כו' מאמתת המצאו:

והענין בזה, דהנה, בנוגע ליסוד היסודות שהוא מושכל ראשון שלא שייך בו שקו"ט בהבנה והשגה, אלא הוא היסוד להבנה והשגה, ולוקחים אותו ע"י אמונה פשוטה, הרי ענין האמונה למטה הוא מצד האמונה פשוטה של הנשמה, שבהיותה למעלה ה"ה רואה במוחש (כפי שהמוחש הוא למעלה) את הענינים לאמיתתם. ועד"ז בנוגע לחכמות, שענין החכמה למטה הוא בגלל שישנו ענין החכמה למעלה, אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא⁵⁶, ומשם נמשך בבחי' חכמה דאצילות, ועי"ז אתה הראת לדעת⁵⁷, שזוהי הנתנית כח לדעת את הוי'. וכיון שלמעלה הוא וחכמתו אחד והוא ורצונו אחד⁵⁸, הרי זה נמשך גם בתורה (דאורייתא וקוב"ה כולא חד⁵⁹), שגם הענינים שצריכים להתייגע עליהם עד שבאים להכרה והרגשה שבאה לאחר ההבנה וההשגה (חכמות), יתאחדו עם האמונה פשוטה, שהיא הראשית והתכלית של כל העבודה דהבנה והשגה. והיינו, שתכלית העבודה ושלימותה הוא שגם למטה יתאחדו יסוד היסודות ועמוד החכמות. והכח לזה הוא משם הוי' (שזהו הר"ת דיסוד היסודות ועמוד החכמות), שהוא שם העצם (שם הוי' שאין לו פירוש וביאור, כלשון הפרדס⁵⁹), וכיחד עם זה הנה הוי' הוא מלשון מהוה [בתוספת יו"ד בראשו, שמשמשת על הפעולה שהיא בלשון הוה ותמיד⁶⁰, והרי מעיקרי האמונה הוא שמציאותו ית' היא תדירה, כמבואר בארוכה בשער היחוד שבחובת הלבבות⁶¹]. וזהו אומרו שיסוד היסודות ועמוד החכמות הוא לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל

48 בראשית א, ה.	54 בראשית א, א.
49 שם, ח; יג.	55 תהלים לג, ו.
50 נוסח תפלת השחר. וראה תניא פ"כ. תו"א ויקהל פז, א.	56 תקו"ז בהקדמה (יז, ב).
51 ואתחנן ד, לט.	57 ואתחנן שם, לה.
52 ראה פרש"י וישלח לה, ז. תו"א וסהמ"צ שבהערה 47.	58 ראה תניא פ"ד. אגה"ק סכ"ו (קמד, א).
53 פרדס שער יב (שער התיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב).	59 שער יט (שער שם בן ד') פ"א. הובא באוה"ת יתרו ריש ע' תתלו.
של"ה פט, א. תניא שעהיוה"א רפ"ו.	60 תניא שעהיוה"א פ"ד (עט, רע"א).
	61 פרק י. הובא באוה"ת שם ע' תתלו. סה"מ תרס"ח ע' קצא.

הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו, שזהו ע"ד מ"ש רבינו הזקן באגה"ק⁶² שדוקא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו — שזהו אמיתת המצאו, מצוי ראשון שאין מצוי קודם לו ח"ו, היינו, שמציאותו מעצמותו, ובלשון הידוע בגנת אגוד⁶³ בנוגע לשם הוי', שרומז אל ההוי' הקדומה בהחלט מחוייב המציאות כו' (שבזה מודגש הענין דמציאותו מעצמותו עוד יותר מאשר בלשון מצוי ראשון, כי, ראשון, אף שאינו כמו ראשית⁶⁴, מ"מ, הרי זה סובל שיהי' לאחריו שני כו') — הנה הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין. והו"ע התאחדות ב' הקצוות בשם הוי', שם העצם, ולשון מהוה. וכן הוא בהבריאה, שדוקא המצוי ראשון, עצמותו ומהותו ית' שמציאותו מעצמותו, ה"ה ממציא כל נמצא, ובאופן שכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו, היינו, שמאמתת המצאו, שזהו מה שמציאותו מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, הנה ממנו נמצאו כל הנמצאים, שנעשו יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה, שלכן, בהרגשתם עכ"פ, אין להם עילה וסיבה כו'⁶⁵. ומשום זה הנה לעתיד לבוא יתאחד יש הנברא עם יש האמיתי⁶⁶.

בסט"ו, בפירוש אני אראה בשונאי ע"י הוי' לי בעוזרי:

והענין בזה, שע"י העבודה הרצוי' שהיא באופן שמברר ומזכך ומעלה את הענינים שהיו תחילה בבחי' שונאי, שכללותם הם עניני החומר, עניני הגוף ונפש הבהמית שנקראים בשם חמור שונאך⁶⁷, ואעפ"כ ה"ה מברר אותם, והיינו, שע"י עבודתו ה"ה מוציא את הניצוץ האלקי שבהם ומברר ומזכך ומעלה אותו [שאז מתבטל הרע מאליו, וע"ד המבואר⁶⁸ בענין מ"ש ברשע הקהה את שיניו⁶⁹, שכאשר לוקחים את השי"ן מ"רשע", שזהו הניצוץ קדושה שבו, אזי נשאר "רע", וכיון שהרע אין לו קיום מצ"ע, ה"ה מתבטל ממציותו] — אזי באים לאופן העבודה שנקרא בשם ראי', שזוהי ההתאמתות היותר חזקה שישנה בנפש האדם, והיינו, שעבודת הקב"ה בראיית אלקות היא באופן שרואה בעין השכל כמו שרואה בעיני בשר באופן של ראי' מוחשית ממש, כמ"ש⁷⁰ אתה הראת, וכמו לעתיד לבוא, שאז לא תהי' העבודה באופן של שמיעה, כמ"ש⁷⁰ ועתה ישראל שמע גו', אלא באופן של ראי', כמ"ש⁷⁰ וראו כל בשר גו'.

וענין זה נעשה ע"י הוי' לי בעוזרי, היינו, שב"עוזרי" שהם הניצוצות המתבררים, יומשך הוי', שנוסף לכך שהוא מהוה, ה"ה פועל בהתהוות גם הגילוי דהי'

66 ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי בשלח

מג, ג [צו, ג].

67 משפטים כג, ה. וראה כתר שם טוב הוספות

סימן כא. וש"ג.

68 ראה סידור אריז"ל הגש"פ פסקא "רשע מה

הוא אומר". אוה"ת מגילת אסתר ע' רסט. סה"מ

תרס"ח ע' רסו. תרפ"ז ע' רח.

69 הגש"פ שם.

70 ואתחנן ד, א.

62 ס"כ (קל, סע"א ואילך).

63 להר"י גיקטליא (חלק הראשון שער ההוי'

— הובא בשל"ה ה, א). וראה אוה"ת שם. סה"מ

תרנ"ו ע' שפא. המשך תרס"ו ע' תקסו. סה"מ תרס"ח

ע' קצ ואילך.

64 ראה סה"מ תרס"ח ע' קכב. המשך תער"ב

ח"ג ע' אריג.

65 ראה סה"מ עזר"ת ע' קנ.

הוה ויהי' כאחד, היינו, שגם הבחי' שלמעלה ממקום וזמן (הוי' מלשון הי' הוה ויהי' כאחד) נמשכת בזמן ומקום (הוי' מלשון מהוה), שמזה נמשך הפלא היותר גדול בענין הנסים, שבטבע גופא רואים נסים גלויים שלמעלה מהטבע, ואעפ"כ נשאר הטבע במציאותו (שזהו ע"ד שבור את החבית ושמור את יינה⁷¹), שזהו חיבור שני הפכים יחד⁷², שנעשה ע"י שם העצם, אמתת המצאו, שהוא למעלה הן מטבע והן מלמעלה מן הטבע, ולכן הוא נמנע הנמנעות, לחבר את שני ההפכים ביחד, ע"ד שהי' בקדש הקדשים בביהמ"ק, שמקום הארון אינו מן המדה⁷³, היינו, שמקום ולמעלה מן המקום היו ביחד בבת אחת. ומשם נמשך עד להמציאות דלמטה, באופן שראו כל אפסי ארץ⁷⁴, ועד שאפילו השונאים מודים ומוכרחים לעשות מה שמצווים עליהם, היפך טבעם עד עתה, כיון שבטלה מציאותם לגמרי.

וזהו גם ענין האותות ומופתים שמראה הקב"ה ע"י צדיקים⁷⁵ ונשיאים בישראל מדור לדור, כדי לפעול נס והרמה והגבהה (נס על העמים⁷⁶) בעבודתם של כל אלו השייכים והמקושרים אליהם והולכים באורחותיהם, בתוך כלל ישראל.

73 יומא כא, סע"א. וש"נ.

74 תהלים צח, ג.

75 ראה גם תניא שעהיוה"א רפ"ה.

76 ישעי' סב, י.

71 ע"פ בבא בתרא טז, א.

72 ראה גם אוה"ת יתרו ע' תשלח. ע' תשמוז. ע'

תשנו. ע' תשסה. סה"מ תרס"ח ס"ע קעו. תרע"ח ע'

תנח.

**לד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה, ש"פ חו"ב י"ב תמוז
והמשכו ד"ה תפלה למשה, י"ג תמוז ה'תשכ"ט
(מהנחה בלתי מוגה)**

בענין תפלה לדוד שהיא תפלת עני, ותפלה למשה שהיא תפלת עשיר, אף שאינו חסר
דבר — ד"ה זאת חוקת ס"ה וד"ה תפלה למשה ס"ג:

ובהקדים דהנה כתיב¹ תפלה לדוד הטה הוי' אונך ענני כי עני ואביון אני, והיינו, דאף שדוד הי' עשיר, וכפי שמצינו שכל הכסף והזהב שהוצרך עבור בנין ביהמ"ק הוכן ע"י דוד², מ"מ, קרא עצמו עני, באמרו שמשום זה צריכה להתקבל תפלתו, וכדאיתא בזהר³ גודל מעלת תפלת העני, שמתקבלת קודם כו'. אמנם, יש גם מעלה בתפלת עשיר, שזוה"ע תפלה למשה, שהי' עשיר, כדאיתא בגמרא⁴ אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וכו', וכולן ממה, ולעיל מיני' איתא שהעשיר מפסולתן של לוחות, וא"כ היתה תפלתו תפלת עשיר, שאינו חסר דבר. ולא עוד אלא שעיקר התפלה היא תפלה למשה, תפלת עשיר דוקא, והיא נותנת כח שיוכל להיות גם הענין דתפלה לדוד (כפי שיתבאר לקמן⁵). וכמובן גם מהשייכות של ענין התפלה לשבת, כידוע שענין השבת שבכל יום [נוכח"ש⁶ זכור את יום השבת לקדשו, וכמבואר ברמב"ן שזהו שישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת וכו'] הו"ע התפלה⁷, ועאכו"כ התפלה דיום השבת שהיא עיקר ענין התפלה, שלכן עיקר ההוראה על אריכות התפלה היא בנוגע ליום השבת⁸. והנה, בנוגע ליום השבת אמרו רז"ל⁹ שצ"ל כאילו כל מלאכתך עשוי, וכיון שתורת אמת דורשת זאת, הרי מובן, שכן הוא באמת, והיינו, שביום השבת אין ענין של חסרון כלל. ומה גם שבנוגע לכללות ענין השבת אמרו רז"ל מה הי' העולם חסר (אפילו לאחרי שוירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד¹⁰) מנוחה, בא שבת בא מנוחה¹¹, ונמצא, שברגע הראשון דכניסת השבת אין כבר ענין של חסרון כלל, ולא מצד עבודת האדם, אלא מצד עצם ענין השבת שמקדשא וקיימא¹². ונמצא, שהתפלה דיום השבת, שהיא עיקר ענין התפלה, היא במעמד ומצב שאין ענין של חסרון, שזוה"ע תפלת עשיר.

<p>(8) ראה תניא אגה"ק ס"א (קג, א). (9) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע או"ח סש"ו ס"ח. שו"ע אדה"ז שם סכ"א. (10) בראשית א, לא. (11) ראה ד"ה תפלה למשה ס"ד. (12) ביצה יז, א.</p>	<p>(1) תהלים פו, א. (2) ראה דברי הימים א כט, ב. (3) ח"א קסח, ב. אוה"ת ר"ה ס"ע א'שצא ואילך. (4) נדרים לח, א. (5) סו"ד. (6) יתרו כ, ח. (7) ראה תו"א נח ט, ב. לקו"ת בהר מא, א.</p>
--	---

לד"ה וידבר גו' זאת חוקת וד"ה תפלה למשה, ה'תשכ"ט

מז

בענין ג' המדריגות דממכ"ע סוכ"ע (די מחסורו אשר יחסר לו) ועצמות (עשירות), ושייכותם לג' האהבות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך — ד"ה זאת חוקת ס"ט וד"ה תפלה למשה ס"ד ואילך:

ובהקדם הידוע שכל הענינים דסדר ההשתלשלות תלויים בעבודת האדם, כתורת הרב המגיד ורבינו הזקן¹³ בפירוש מארז"ל¹⁴ דע מה למעלה ממך, שכל הענינים דלמעלה הם ממך, היינו, שתלויים בעבודת האדם. והנה, בענין האהבה [שהיא שורש ומקור לכל רמ"ח מצוות עשה¹⁵, כולל גם מצות היראה (א' מרמ"ח מ"ע), שהיא שורש ומקור לכל שס"ה מצוות לא תעשה¹⁵] נאמר ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ומהפירוש דבכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו¹⁶, שזהו למעלה ממדידה והגבלה, מובן, שג' אהבות הם בסדר דמלמטה למעלה, כמו כללות ענין העבודה שהיא מלמטה למעלה, ובפרט עבודת התפלה שהיא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה¹⁷, והיינו, שתחילה היא האהבה דבכל לבבך ובכל נפשך, ורק לאח"ז באים לאהבה דבכל מאדך, שלכן יכול להיות מעמד ומצב דפרשה שני' דק"ש, שבה נאמר רק בכל לבבכם ובכל נפשכם¹⁸, כיון שעדיין לא הגיעו לתכלית העליו' דבכל מאדך, שזהו"ע דעושי' רצונו של מקום¹⁹, כמבואר בתורת הרב המגיד²⁰. ודוקא ע"י האהבה דבכל מאדך, נמשך הגילוי מבחי' העצמות, שלמעלה ממכ"ע וסוכ"ע, אלקים והוי'.

והענין בזה, דבחי' ממכ"ע, שם אלקים, הנה על ידו היתה התהוות העולמות [ששם היא ההתחלקות דנטה ימינו וברא שמים (שכולל כל העולמות הרוחניים) נטה שמאלו וברא ארץ (שכולל כל העולמות הגשמיים)]²¹, והרי החילוק בין ימין ושמאל הוא שביד ימין רואים כל כחו של אדם, משא"כ יד שמאל שנקראת יד כהה²², וזהו נטה שמאלו וברא ארץ, ששם גילוי האלקות הוא באופן דכהה, ולא באופן שרואים כל כחו. ובפרט ע"פ הביאור הפנימי שימינו הו"ע החסד וההשפעה בגילוי רב ללא הגבלות, ושמאלו הו"ע הגבורות והדינים כו'], כמ"ש²³ בראשית ברא אלקים, ול"ב פעמים אלקים נאמר במע"ב²⁴, והיינו לפי ששם אלקים הוא שם מדת הגבורה והצמצום²⁵, וזהו שאמרו רז"ל²⁶ בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ורק אח"כ שיתף בו מדת הרחמים, שזהו מ"ש²⁷ אלה תולדות השמים והארץ ביום עשות הוי' אלקים גו'. ונוסף על הצמצום לצורך כללות התהוות העולמות, הנה גם סדר ההשתלשלות שנחלק בכללות לג' עולמות, הרי זה באופן שע"י הצמצום בגילוי האלקות שבעולם העליון נתהווה העולם שלמטה ממנו, ועד"ז בנוגע לעולם השלישי

-
13 לקוטי אמרים סקצ"ח. אור תורה סת"פ.	20 אור תורה סקס"ו.
14 אבות פ"ב מ"א.	21 ראה ד"ה תפלה למשה ס"ח.
15 תניא פ"ד.	22 מנחות לז, א.
16 ברכות נד, א.	23 בראשית א, א.
17 ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב.	24 זוהר חדש צד, ד. צו, ב. קיב, ג.
18 עקב יא, יג.	25 ראה תניא שעהי"הא פ"ו.
19 ראה חז"ל תמ"ה (פג, א).	26 פסיקתא רבתי פ"מ, ב. פרש"י בראשית שם
	27 שם ב, ד.

שלמטה מהעולם השני. ועוד זאת, ששם אלקים הוא לשון רבים, בדוגמת הבריאה (שנעשית על ידו) שהיא באופן של ריבוי ופירוד, כמ"ש²⁸ ומשם יפרד. ועוד זאת, שהפירוש דשם אלקים, שהוא מלשון כח ויכולת²⁹, הו"ע שיש דוגמתו גם בנבראים, כפי שמצינו שדיינים נקראים בשם אלקים, כמ"ש³⁰ עד האלקים יבוא דבר שניהם. ועד שאלקים בגימטריא הטבע³¹, והיינו, שענין הטבע שייך לשם אלקים, עכ"פ באופן של גימטריא, שזוהי המדריגה היותר נמוכה כו', כמבואר בשער היחוד והאמונה³² שהחשבון מורה על מיעוט האור והחיות מיעוט אחר מיעוט עד שלא נשאר ממנו אלא בחי' אחרונה כו'. ובשביל בחי' זו מספיק גם האהבה דבכל לבבך, שבאה ע"י ההתבוננות כדבעי בהתהוות הנבראים, כמ"ש מה גדלו מעשיך הוי"ו³³ ומה רבו מעשיך הוי"ו³⁴, ובפרט ע"י שאו מרום עיניכם גו'³⁵, וכמבואר בפרטיות בחמשה ברכי נפשי שאמרן דוד³⁶, שעני"ז יכול לבוא לידיעה והכרה באופן פנימי שהוי' אלקיך גו' הוא חייך³⁷, ומזה בא לאהבה את הוי' גו' כי הוא חייך³⁷, באופן שמתאוה ותאב כו' כאדם המתאוה לחיי נפשו כו' (כמבואר בתניא³⁸).

ואפילו בנוגע לבחי' סוכ"ע, שם הוי', שלמעלה מהעולמות [ועד שגם כפי שנקרא חיי החיים, הרי זה באופן דכי עמך מקור חיים³⁹, שבחי' מקור חיים הוא עמך, שטפל ובטל לך⁴⁰. ועד"ז בנוגע לשם הוי', שגם מה שהוא מלשון מהוה⁴¹, הרי זה באופן דהי' הוה ויהי' כאחד⁴², היינו, שהוא למעלה מהתחלקות הזמן שזוהו גדר העולם] — הנה לזה באים ע"י האהבה דבכל נפשך, שבאה ע"י ההתבוננות בהפלות האו"ס שהוא למעלה מהעולמות, ועי"ז נעשית האהבה דבכל נפשך, שעז"נ⁴³ אליך הוי' נפשי אשא, לשם הוי' דייקא. וכיון ששם הוי' הוא השורש דנש"י [ולהעיר גם שכל ישראל הם בני מלכים⁴⁴, ויתירה מזה, שכל ישראל מלכים הם⁴⁵, לפי ששרשם במלכות דאצילות⁴⁶, שנקראת כנס"י, אנכי שלומי אמוני ישראל⁴⁷], הנה גם בחי' סוכ"ע, שם הוי' (בחי' אצילות, נשמה שנתת בי טהורה היא⁴⁸, למעלה מעולמות בי"ע, בראתה יצרתה ונפחתה), נכללת במחסורו אשר יחסר לו.

(41) פרדס שער א (עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהי"וה"א רפ"ד.

(42) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שם.

(43) שעהי"וה"א שם פ"ז (פב, א). שם כה, א.

(44) שבת סז, א. זח"א כז, ב. תקוני זוהר בהקדמה (א, ריש ע"ב).

(46) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' קכו. ועוד.

(47) שמואל"ב כ, יט. וראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי קמב [קע"א], ג. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תמא ואל"ך. ח"ב ע' תתקצב. המשך תער"ב פשפ"ד

(ח"ב ע' תשצ [ח"ד ע' א'סח]).

(48) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב). וראה סידור האריז"ל במקומו. פרי עץ חיים שער הברכות רפ"ז. לקו"ת פ' ראה כז, א.

(28) שם, י. וראה תו"א בראשית ג, א. ראה שו"ע או"ח ס"ה.

(30) משפטים כב, ח. פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית

(31) חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכ"א, ב). תניא שעהי"וה"א שם.

(32) פי"ב. תהלים צב, ו.

(33) תהלים צב, ו. שם קד, כד.

(34) ישע"י מ, כו. ראה ברכות יו"ד, א.

(35) ישע"י מ, כו. נצבים ל, כ.

(36) פמ"ד. תהלים לו, י. ראה לקו"ת אמור לא, ד. פ' ראה יט, סע"ג.

(37) ואל"ך.

אמנם כדי לבוא לבחי' העצמות שלמעלה מממכ"ע וסוכ"ע, הרי זה דוקא ע"י האהבה דבכל מאדך, שהיא למעלה ממדידה והגבלה, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך כו' ונלא כמו בעבודה שבמדידה והגבלה, וכמו במצות הצדקה, כללות כל המצוות⁴⁹, שצריך ליתן רק די מחסורו אשר יחסר לו, אבל אי אתה מחויב לעשרו, שלכן יש הגבלה במצות צדקה שצריך ליתן רק מעשר או חומש (מלבד כאשר ניתנת הצדקה היא כדי לתקן נפשו כו', כמבואר בארוכה באגה"ת⁵⁰ ובאגה"ק⁵¹), ולכן נמשך על ידה בחי' העצמות, שהוא בלי גבול האמיתי, שהרי בחי' סוכ"ע, אף שנקרא בלי גבול לגבי בחי' ממכ"ע, מ"מ, אין זה בלי גבול האמיתי, דעם היותו למעלה מחיות העולמות, כי אם בבחי' סוכב בלבד, הרי הוא סוכב כל עלמין, שיש לו איזה שייכות לעולמות, עכ"פ באופן של סוכב, והו"ע הכתר ורצון כללי לעולמות כפי שעלו במחשבה הקדומה דא"ק, שעם היותה עדיין מחשבה כללית כו', הרי זו מחשבה שיש לה שייכות לעולמות. ולכן, הנה גם בבחי' סוכ"ע יכולה להיות תפיסא, בדרך שלילה עכ"פ, וכמבואר בלקו"ת פ' פקודי⁵² בענין תוארי השלילה, שאף שלא יודיענו דבר מן העצם המבוקש מה הוא, אלא יודיענו שהוא מושלל מדבר המנגד וסותר לאותו העצם המבוקש, הנה גם ע"י ידיעת השלילות ה"ה מתקרב להעצם המבוקש, וכפי שמביא מדברי הרמב"ם בספרו מורה נבוכים⁵³, שבענינים הגשמיים יוכל האדם ע"י ריבוי ידיעות השלילות להגיע כמעט לציור הדבר כמו שהוא כו'. ורק בחי' העצמות לית מחשבה (אפילו מחשבה הקדומה דא"ק⁵⁴) תפיסא ב"י כלל⁵⁵, להיותו בלי גבול האמיתי. והמשכתו היא ע"י עבודת האדם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, שזהו"ע האהבה דבכל מאדך.

בד"ה זאת חוקת ס"ג, שהגאולה די"ב תמוז היתה באופן של חיבור נס וטבע, מצד גילוי העצמות שלמעלה מסוכב ומלא:

וכדי לפעול המשכת ענין הנסים [וכמבואר בשער היחוד והאמונה⁵⁶ שזהו"ע ששיתף בו מדת הרחמים²⁶, דהיינו התגלות אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה], ובפרט נס שנמשך ממקום עליון ביותר, לא רק למעלה משם אלקים, בגימטריא הטבע, אלא גם למעלה משם הוי', הוי' נסי⁵⁷, שעז"נ⁵⁸ עושה נפלאות לבדו, שרק הוא לבדו (עצמות ומהות) יודע שהוא נס, ולכן יכול להיות שההמשכה למטה באה בלבושי הטבע באופן שאפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו⁵⁹ — הרי זה דוקא ע"י העבודה שמגעת בעצמות אוא"ס שלמעלה גם מבחי' סוכ"ע, שזוהי העבודה דבכל מאדך, שהו"ע המס"נ, שבכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי' מודה לו. וכפי שהי' אצל בעל השמחה והגאולה, שאפילו בעת ישיבתו בבית האסורים היתה הנהגתו בכל התקיפות כו', מצד בחי' אין עוד מלבדו⁶⁰. וי"ל בדרך אפשר, שע"ז פעל שתהי' גם

(55) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(56) רפ"ה.

(57) בשלח יז, טו.

(58) תהלים עב, יח.

(59) גדה לא, א ובפרש"י.

(60) ואתחנן ד, לה.

(49) ראה תניא פל"ז (מת, ב).

(50) פ"ג.

(51) ס"י.

(52) ו, ג.

(53) ח"א פנ"ז-ס.

(54) ראה תורת חיים תולדות קמב, ב. שמות כה,

ד. ויקהל שפז, ג.

ההנהגה מלמעלה (לא מצד בחי' יחינו מיומיים, ממכ"ע וסוכ"ע, שם אלקים ושם הוי', אלא) מצד עצמות ומהות, כפי שנתגלה ע"י עבדיו הנביאים⁶¹, לכל נשיא ונשיא בדורו, עד לנשיא דורנו, בעל השמחה והגאולה.

וזוהי גם הנתינת כח (ע"ד הנתינת כח מתפלה למשה (תפלת עשיר) שנמשכת בתפלה לדוד ותפלה לעני) לכאו"א ההולך בדרכיו ואורחותיו ושומר התקנות שלו, שיוכל להיות הענין דבתר רישא גופא אזיל⁶², שמתוך שמחה וטוב לבב יוכלו ללמוד תורה, נגלה ופנימיות, בהתמדה ושקידה ובחיות אמיתי, ולקיים מצוות בהידור, כפי רצון בעל השמחה והגאולה, ובלשונו במכתבו⁶³: "חיזוק התורה והיהדות (ולא להסתפק בנוגע לעצמו בלבד, אלא להשתדל שיומשך גם) בכל אתר ואתר לפי ענינו", ועי"ז יומשכו כל הברכות (כפי שממשיך באגה"ק), ועד לגאולה הפרטית של כאו"א, שהיא בשעת התפלה בפרט (כמבואר בתניא באגה"ק⁶⁴), ובכללות בשעת לימוד התורה וקיום המצוות, שהם בדוגמת ענין המס"נ (כמבואר בתניא חלק ראשון⁶⁵), ומגאולה הפרטית לגאולה הכללית, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ושמחת עולם על ראשם⁶⁶.

בסד"ה תפלה למשה:

(ב) ויש להוסיף בביאור תוכן המזמור אד' מעון אתה גו' עד לסימומו ויהי נועם אד' וגו', בפרטיות יותר. ובהקדים, דלכאורה, מעון ונועם הם ב' ענינים נפרדים, שהרי מעון כפשוטו (שבשם זה נקראת ספירת המלכות) הו"ע דירה ובית⁶⁷, שזהו בריחוק מן האדם. וכידוע בג' הענינים דמזון לבוש ובית⁶⁸, שמזון הו"ע פנימי שנכנס בתוך האדם ונעשה דם ובשר כבשרו. וגם ענין הלבוש, עם היותו מחוץ לאדם, מ"מ, יש לו שייכות אל האדם, שהרי הוא מדוד לפי מדת האדם. משא"כ בית, עם היותו נוגע לשלימות האדם, כמארז"ל⁶⁹ כל מי שאין לו בית אינו אדם, הרי אינו לפי מדת האדם, אלא בריחוק ממנו, ורק מקיף ומגין עליו מד' רוחות ומלמעלה ומלמטה כו'. ואילו נועם, שהו"ע התענוג, הרי זה הכח היותר נעלה ועיקרי באדם, ומנהיג את כל הכחות כו', וכמו שאמר רז"ל⁷⁰ לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שזהו לפי שהתענוג פועל על הרצון, ובמילא גם על כח השכל, ועאכו"כ בנוגע לשאר כחות הנפש. אך הענין הוא, שזהו לפי שנעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן⁷¹, שדוקא ספירת המלכות (מעון) שרשה בבחי' רדל"א, פנימיות עתיק (נועם).

(ג) ובהקדם גודל העילוי דבחי' פנימיות עתיק (שכללותו הו"ע התענוג), שבבחי' הכתר גופא הרי זה למעלה לא רק מחיצוניות הכתר, בחי' הרצון, שזהו

61 ע"פ לשון הכתוב — עמוס ג, ז.
 62 עירובין מא, א.
 63 קובץ "התמים" חוברת ז ע' נט (שמח, א).
 64 אגרות קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"ב ע' פא.
 65 ס"ד.
 66 ספמ"א (נח, א).
 67 כנ"ל ס"ב.
 68 ראה לקו"ת ברכה צח, ג.
 69 ראה יבמות סג, רע"א ובתוס' שם ד"ה שאין (לך).
 70 ע"ז יט, א.
 71 ספר יצירה פ"א מ"ז.
 66 ישע"י לה, י. נא, יא.

המקור לכל סדר ההשתלשלות עי"ז שעלה ברצונו כו', אלא למעלה גם מענין החפץ, פנימיות הרצון כו'. ועד כדי כך, שאפילו ההמשכות שע"י התורה ומצוותי', הנה כל מה שנמשך בגלוי בזמן הזה, אינו אלא מחיצוניות עתיק, משא"כ פנימיות עתיק יתגלה רק לעתיד לבוא⁷². וזהו⁷³ גם מ"ש בפע"ח⁷⁴ שפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק, ולעולם אינו נמשך מבחי' פנימיות החכמה, אלא מבחי' חיצוניות החכמה. והענין בזה, דהנה, ידוע הכלל שחיצוניות שבעליון, בחי' נה"י שבו, יורד ונעשה בחי' מוחין לתחתון. וטעם הדבר, לפי שהפנימיות שבעליון הוא במעמד ומצב דטריד למבלע, לקבל מהמדריגה שלמעלה ממנו [וכדאיתא בפרדס⁷⁵ שכל ספירה תבחן בג' בחי', לפי שנחלקת לג' חלקים, חלק העליון שמקבל מעילתו, חלקו הוא (עצמיות הספירה), וחלק התחתון שיורד ומשפיע למדריגה שלמטה ממנו], ואידי דטריד למבלע לא פליט⁷⁶, לירד ולהשפיע אל התחתון. אמנם, כלל זה הוא כאשר ההשפעה וההמשכה היא באופן של ירידה כו', שלכן, אפילו בספירת החכמה, הנה מה שנמשך ויורד למטה הרי זה רק חיצוניות החכמה, משא"כ פנימיות החכמה ה"ה קשורה עם פנימיות עתיק, ואינה נמשכת למטה (ודוגמתו בהשפעת השכל מרב לתלמיד, שפנימיות חכמת הרב אינה מתגלה אצל התלמיד). וכל זה לא שייך בבחי' עתיק, כי, הענין דטריד למבלע (לקבל מבחי' שלמעלה ממנו) לא שייך בבחי' עתיק, להיותו בחי' תחתונה שבמאציל, והמשכתו מן העצמות הוא באופן שעצמותו נעתק ונמשך כו' (דאס איז עצמות ומהות אַליין). וגם ההמשכה ממנו אינה בבחי' ירידה כו', אלא באופן שנמשך ומתגלה כמו שהוא בעצמותו, היינו, שכמו שהוא בעצמותו באופן כזה ה"ה בפנימיות אבא, ובאופן כזה יהי' לעת"ל גם למטה.

אך ע"פ האמור שבחי' עתיק אינה באופן של ירידה, אלא באופן שנמשך ומתגלה כמו שהוא בעצמותו, אינו מובן, איך שייך לחלק בין חיצוניות עתיק לפנימיות עתיק. והביאור בזה, שבחי' חיצוניות עתיק אינה התגלות בחי' עתיק, כי אם מה שבחי' עתיק פועל באיזה אופן תהי' בחי' החכמה כו'. ויובן ממשל האדם שבונה בית, דהנה, מי שאין לו בית אינו אדם (כנ"ל), ולכן יש לאדם תענוג בבנין בית, והתענוג שיש לו בבנין הבית פועל בחכמתו ושכלו לסדר ולתקן (אויסטעלן) את הדיפתראות ופינקסאות לצורך בנין הבית, בכל פרטי חדריו ומוצאיו ומובאיו כו', ואח"כ נמשך בכל עשר כחות הנפש, עד שבא בפועל ע"י כח המעשה, וכל זה הוא לפי שמשער ומבין בשכלו שכאשר הבית יהי' בנוי באופן כך וכך, אזי יהי' לו תענוג מבנין הבית. והנה, אף שכח התענוג פועל את התחכמות השכל באופן סידור הדיפתראות ופינקסאות ועד לפעולת בנין הבית, הרי בדיפתראות ופינקסאות (ועד"ז בפעולת בנין הבית) לא מתגלה התענוג עצמו, אלא רק החכמה והשכל שנמשך ונתגלה מכח התענוג. ורק לאחר שנבנה כל הבנין, והולך ומטייל בו ומתענג ממנו,

רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד.

75) שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"ז. וראה סה"מ עת"ד ע' ז. המשך תער"ב ח"ג ע' א'רנג. ע' א'שפא.

76) ראה חולין קח, ב.

72) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פט"ו. לקו"ת שה"ש מו, סע"ב. נ, ריש ע"ג. נא, ג ואילך.

73) בהבא לקמן — ראה ד"ה תפלה למשה הנ"ל (ס"ע ס ואילך).

74) ראה פרי עץ חיים שם. רמ"ז לזח"ג רס, ב.

אזי היא התגלות עצם התענוג. וזהו ענין פנימיות עתיק, שהוא התגלות עצם התענוג, משא"כ חיצוניות עתיק, אינו המשכת והתגלות עתיק עצמו, כי אם מה שנמשך בחכמה בכח התענוג, כמו החכמה והשכל בציור הבית מצד התענוג שבבנין הבית. ומכל זה מובן גם גודל מעלת ספירת המלכות (מעון), מצד שרשה בבחי' פנימיות עתיק (נועם).

אמנם⁷⁷ כדי שתוכל להיות עליית ספירת המלכות לבחי' פנימיות עתיק, הרי ידוע הכלל שכל עליית התחתון למעלה היא ע"י הקדמת ההמשכה מהעליון, שלכן אומרים בקבלת שבת לכה דודי לקראת כלה, כי, בתחלת יום השבת, שאז היא העלי' מימות החול (שם אלקים) לשבת (שם הוי'), שהו"ע עליית המלכות לז"א, צ"ל תחילה לכה דודי, שהו"ע ההמשכה ונתינת כח מדודי לכלה, ועי"ז נעשית אח"כ עליית הכלה, ספירת המלכות, שעולה לבחי' ז"א. וכל זה הוא בנוגע לעליית המלכות שהיא בדרך כלל לבחי' ז"א, או גם למעלה מזה, בבחי' החכמה, אבל רק במדות שבחכמה (כמבואר בכ"מ⁷⁸). אמנם, תכלית העלי' דמלכות היא כאשר עולה בבחי' פנימיות עתיק, ועל זה צ"ל תחילה המשכה מלמעלה מבחי' פנימיות עתיק, שזוהי הנתינת כח שתוכל להיות עליית המלכות לבחי' זו.

יד) וזהו ענין תפלה למשה, שנקרא עשיר, לפי שענינו הוא בחי' דעת עליון, שמגיע בפנימיות הכתר⁷⁹ [כידוע⁸⁰ שכאשר אופן עמידת הספירות אינו זה תחת זה, אלא בג' קוין, אזי הדעת הוא בקו האמצעי, ומעלת קו האמצעי על שאר הקוין היא שעולה בפנימיות הכתר], בחי' עתיק, ובבחי' עתיק גופא — פנימיות עתיק, ולכן על ידו היא הנתינת כח (תפלה ל)דוד (עני ואביון אני), בחי' המלכות, שיוכל להיות אצלה תכלית העלי' לבחי' פנימיות עתיק, בחי' העצמות שלמעלה מממכ"ע וסוכ"ע [ועד"ז בנשמת כל אחד מישראל, שתוכל להיות אצלו העלי' לבחי' העצמות (שלמעלה גם משם הוי'), ע"י העבודה דבכל מאדך].

וענין ההמשכה והנתינת כח הוא עי"ז שמשבחים את ספירת המלכות שגדלה מעלתה מצד שרשה ומקורה כו'. וזהו אומרו (בתפלה למשה) אד' מעון אתה היית לנו וגו', דקאי על ספירת המלכות, כידוע ששם אד' הוא בספירת המלכות כפי שיורדת ונעשית מקור לבי"ע, להיות אדון אתה לכל בריותיך⁸¹, אנת אשתמודע אדון על כולא⁸², בבחי' ממכ"ע. ועז"נ אד' מעון, דאף שמעון אותיות נועם, הרי האותיות הם בהיפך הסדר, כי ענין התענוג (נועם) הוא בהעלם והסתר, וכמשנת"ל (סי"ג) שענין התענוג הוא רק כאשר מטייל בבית לאחרי גמר בנינו, משא"כ בעת ההתעסקות בבנין הבית בכל פרטיו, שאז הרי זה רק ענין של מעון (דירה) בלבד. אמנם, שרש המלכות הוא למעלה ביותר, שזהו שממשיך בכתוב מעון אתה היית לנו בדור ודור בטרם

77) בהבא לקמן — ראה ד"ה תפלה למשה הנ"ל
 ס"ע נח ואילך.
 78) ראה גם ד"ה הקל קול יעקב תר"ס (סה"מ
 תר"ס ע' מח).
 79) תורת חיים נח סה, ב. המשך תער"ב פקי"ד
 (ח"א ס"ע רכ [רחצ]).
 80) ראה תר"א תולדות יט, א.
 81) ב"ר פי"ז, ד.
 82) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

הרים יולדו וגו', היינו, שספירת המלכות ישנה עוד לפני התהוות כל סדר ההשתלשלות, ואפילו לפני התהוות הזמן, לפי ששרשה ומקורה הוא למעלה מז"א, ואפילו למעלה מחו"ב, וכנ"ל (סי"ב) שנעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן, שדוקא ספירת המלכות שרשה בבחי' רדל"א, פנימיות עתיק. ועי"ז שמזכירים בתפלה את שרשה ומקורה של ספירת המלכות, הרי זה נתינת כח שיוכל להיות עליית המלכות בתכלית העילוי, כפי שמסיים בהמזמור, שלאחרי כללות עבודת האדם במשך ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה⁸³, הנה בתשלום העבודה, כשנגמר הבנין, אזי מתגלה ענין התענוג, ויהי נועם ה' גו', שזהו התענוג של בעל הבנין בשעה שמטייל בבנין לאחרי שנגמר, שאז מתגלה עצמיות התענוג שלו בהבנין, שזוהי הסיבה לבנין הבית, כמארז"ל⁸⁴ עה"פ⁸⁵ שוקיו עמודי שש, זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, אלא שבתחלת הבריאה הי' התענוג באופן של ירידה כו', ורק כאשר נשלמת הכוונה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁸⁶, נעשית התגלות התענוג. ולכן הנה בגמר מלאכת המשכן אמר משה רבינו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, שברך את בני, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם⁸⁷.

ועד"ז בנוגע לענין התפלה על החסרון דספירת המלכות, כדברי המדרש בענין תפלה למשה, מדינה פלונית (דקאי על המלכות, כמ"ש בקה"י⁸⁸) היא חרבה כו' [שזהו פנימיות ענין התפלה, שצ"ל על החסרון שלמעלה⁸⁹, דשכינתא בגלותא⁹⁰, וגם לפני ענין הגלות ישנו החסרון דמיעוט הירח, שבא בסיבת שבירת הכלים דתהו"ו⁹¹, ועד שנעשה ירידת המלכות לבי"ע להיות בבחי' ומשם יפרד²⁸. והרי הסיבה לחסרון זה היא כדי שיהי' התיקון (סותר על מנת לבנות) ע"י עבודת האדם⁹², לפי שלמעשה יריך תכסוף⁹³, שזהו ענין התפלה, שהיא כללות העבודה], שצריכים להזכיר את השבח של ספירת המלכות, שזהו שאומרים מדינה כו' והיא שלך, היינו ששרשה ומקורה האמיתי הוא בבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס⁹⁴, ולכן, גזור שתיבנה כו' [ולהעיר מדיוק הלשון גזור, בדרך גזירה דוקא, שזהו מצד ריחוק הערך כו', ואעפ"כ ה"ה מתפלל ומבקש על זה, וממלאים את בקשתו], והיינו, שאף שבתחילה היא רק בבחי' מעון, הנה בגמר העבודה תהי' בבחי' נועם (כנ"ל), כפי שיהי' בגילוי לעתיד לבוא.

89) ראה אור תורה להרב המגיד סנ"ו. סת"נ.	83) תהלים צ, י.
90) ראה מגילה כט, א. זח"א קכ, ב.	84) ראה במדב"ר רפ"י.
91) ראה סה"מ תרצ"א ע' שיט ואילך.	85) שה"ש ה, טו.
92) כנ"ל בד"ה וידבר גו' זאת חוקת דש"פ חו"ב, י"ב תמוז ס"ח.	86) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג.
93) איוב יא, טו.	87) פרש"י פקודי מ, מג. שמיני י, כג.
94) כנ"ל בד"ה הנ"ל הערה 49.	88) ערך מדינה.

לד"ה אני לדודי, ש"פ ראה מבה"ח אלול ה'תשכ"ו

(מהנחה בלתי מוגה)

בס"ב, שגילוי י"ג מדה"ר שבאלול הוא רק נתינת כח, אבל העבודה עצמה באה מהאדם:

ובהקדים דהנה ידוע החילוק שבין ניסן לאלול, שבניסן ישנו הענין דקול דודי דופק גו'¹, דודי לי ואני לו'², שזהו"ע של אתערותא דלעילא³, משא"כ באלול, שהו"ע של אתערותא דלתתא³. ולכאורה, הגילוי די"ג מדה"ר שבחודש אלול הוא רק נתינת כח של אתערותא דלעילא. אך הענין הוא, שהגילוי שבחודש אלול הוא רק נתינת כח לעבודה. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁴ בכל יום בת קול יוצאת (מהר חורב) ומכרזת שובו בנין שובכים⁵. וידוע מאמר הבעש"ט בזה⁶, דלכאורה קשה מהי התועלת דהבת קול כו', מאחר שאין שומעים זאת למטה. ומה שמבואר שעצם הנשמה למעלה שומעת את הבת קול, הרי הכוונה היא שהאדם למטה יתעורר בתשובה, ולא די בכך שעצם הנשמה למעלה שומעת את הכרוזים כו'. אך הענין הוא, שעיי"ז שעצם הנשמה למעלה שומעת את הכרוזים, הרי זה נמשך גם לנשמה המלוכשת בגוף, וזהו שלפעמים נופלים לאדם הרהורי תשובה מבלי שידע מאין באו לו הרהורים אלו, שזהו מה שנמשך מלמעלה מצד הבת קול כו'. וכשם שישנו הענין דבת קול בכל יום, הנה בכללות זמני השנה הרי זה ענינו של חודש אלול שבו מאירים י"ג מדה"ר, דהיינו שנמשך כח והתעוררות על ענין התשובה⁷. אמנם, גם לאחרי ההתעוררות מלמעלה, צ"ל עבודת האדם בכח עצמו, וכמבואר בלקו"ת פ' ויקרא⁸, שהגילוי שבא מלמעלה באתערותא דלעילא יכול להיות חולף ועובר כו', ולכן לאחרי הגילוי מלמעלה צריך האדם לעבוד עבודתו בכח עצמו, ואזי יהי דבר המתקיים.

בס"ג, שהגילוי דיגמה"ר באלול הוא דוגמת מלך בשדה:

ובהקדם המבואר בלקו"ת שם, שצריך להבין למה הם ימות החול, ואינם יו"ט, כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלקות בחי' הארת אלקותו ית', ובפרט בעת זמן (התגלות) י"ג מדות, שהם הארות עליונות מאד, והם מתגלים ביוהכ"פ, ובודאי יש הפרש גדול בין יוה"כ ובין אלול (שהוא למטה גם מעשי"ת). ועל זה מבאר, אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה וכו' (כפי שמבאר בארוכה ובפרטיות החילוק בין הנהגת המלך בשדה להנהגתו בהיכל מלכותו), וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה (ולהעיר, שלאמיתתו של דבר, הרי אדרבה, שעיקר ושורש הענין דמלך בשדה הוא למעלה דוקא, וזוהי הסיבה שגם למטה ההנהגה היא באופן כזה).

(1) שה"ש ה, ב. וראה שהש"ר עה"פ.

(2) שם ב, טז.

(3) ראה אוה"ת פרשתנו ע' תשצא. שה"ש ח"ב ע'

תקמג. סה"מ תרכ"ז ע' רכב.

(4) חגיגה טו, א.

(5) ירמי' ג, יד. שם, כב.

(6) כש"ט הוספות סק"א ואלך. וש"נ.

(7) ראה גם סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקו.

(8) ב, ג.

ועפ"ז מובן, שכיון שענינו של חודש אלול הוא בדוגמת מלך בשדה, לכן הם ימות החול, כי, שדה הוא המקום שבו נעשים כל ל"ט המלאכות דעובדין דחול, החל מחורש וזורע כו', שהם מלאכות השדה, משא"כ שבת (וי"ט) הרי זה היפך ענין השדה, כי בשבת צ"ל רק העסק בתפלה ותורה שמקומם הוא בבית דוקא, ולא בשדה, שהרי אסור להתפלל בביקתא שבשדה¹⁰, ועד"ז בנוגע ללימוד התורה, כפי שמצינו בהלכות סוכה¹¹ בנוגע ללימוד בבית המדרש ולא בסוכה, כיון שבסוכה קשה ללמוד בעיון הראוי כמו בבית המדרש. וכן בנוגע לאכילה ושתי' דסעודות שבת, שמקומם הוא בבית ולא בשדה, שהרי האוכל בשוק הרי זה דומה כו'¹².

בס"ה, החילוק בין מקבל כו' למראה כו':

והענין בזה, שתחילה ישנו הענין שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, שזהו מלמטה למעלה, היינו, שהם באים לקבל את פני המלך, ואז מקבלם המלך בסבר פנים יפות. ולאח"ז ישנו הענין שהמלך מראה להם פנים שוחקות, שזהו מלמעלה למטה, שהמלך מצד עצמו מראה כו', וכיון שמראה, ומראה לכולם, עכצ"ל שכולם רואים כו', היינו, שהגילוי מלמעלה נמשך למטה כו'.

בס"ז, בענין מלך לשדה נעבד, אית שדה ואית שדה:

ובהקדם המבואר בד"ה נחמו עת"ר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (שזה עתה י"ל¹³ הנחה מראש המניחים בימיו¹⁴, נוסף על רישומי דברים (בקיצור) מכת"ק אדנ"ע בעצמו¹⁵), שיש שני פירושים בענין מלך לשדה נעבד¹⁶. פי' הא', שקאי על שדה דקדושה, שזהו החלק המובחר שבארץ, ספירת המלכות, שראוי לזריעה, והיינו, שזהו מקום הראוי לגילוי אור, ופי' מלך לשדה נעבד הוא שע"י העבודה למטה נמשך ומאיר בחי' מלך עילאה כו'. ופי' הב', שקאי על שדה דלעו"ז, מקום הטומאה והסט"א כו', ופי' מלך לשדה נעבד הו"ע הירידה למטה עד למקום הטומאה והסט"א כדי לברר בירורים כו' [ובדוגמת ירידת הנשמה למטה, שאין זה בשביל לתקן את עצמה, שהרי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל, ולא הוצרכה לירד למטה אלא בשביל לתקן את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם¹⁷], שזהו כללות הענין דספירת המלכות שרגלי' יורדות מות¹⁸, ועז"נ¹⁹ ותתן טרף לביתה, שרומז על בירור רפ"ח ניצוצים, כי רפ"ח עם הכולל בגימטריא טרף²⁰. וב' פירושים הנ"ל קשורים זב"ז, כי, המשכת מלך

(9) שבת עג, א. (15) נדפס בהוספה לקונטרס נחמו — תרכ"ו ע'

(10) ראה ברכות לד, סע"ב. טושו"ע או"ח ודאדה"ז או"ח ס"צ ס"ה. (14) ואילך (ולאח"ז בסה"מ עת"ר ע' ריח [שכא] ואילך).

(11) רמב"ם הל' סוכה פ"ו ה"ט. טושו"ע ודאדה"ז

(12) קידושין מ, סע"ב. (16) זח"א קכב, א ואילך. וראה גם

(11) רמב"ם הל' סוכה פ"ו ה"ט. טושו"ע ודאדה"ז

(17) ראה תניא פל"ז (מת, ב).

(18) משלי ה, ה. אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תקסד ואילך).

(19) שם לא, טו.

(20) ראה פרי עץ חיים שער ק"ש שעהמ"ט פ"ה. (12) קידושין מ, סע"ב.

(13) בקונטרס בפ"ע — אור לועש"ק כ"ף מנחם

(14) ראה מכתב י"ב אלול שנה זו (אגרות קודש

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

(9) שבת עג, א.

(10) ראה ברכות לד, סע"ב. טושו"ע או"ח ודאדה"ז או"ח ס"צ ס"ה.

(11) רמב"ם הל' סוכה פ"ו ה"ט. טושו"ע ודאדה"ז

(12) קידושין מ, סע"ב.

(13) בקונטרס בפ"ע — אור לועש"ק כ"ף מנחם

(14) ראה מכתב י"ב אלול שנה זו (אגרות קודש

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

(15) נדפס בהוספה לקונטרס נחמו — תרכ"ו ע'

(16) זח"א קכב, א ואילך. וראה גם

(17) ראה תניא פל"ז (מת, ב).

(18) משלי ה, ה. אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תקסד ואילך).

(19) שם לא, טו.

(20) ראה פרי עץ חיים שער ק"ש שעהמ"ט פ"ה.

(21) ראה מכתב י"ב אלול שנה זו (אגרות קודש

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

מקדש מלך לזח"ג ס, א. תו"א הוספות לתצוה קי, א.

עילאה בספירת המלכות דאצילות היא דוקא ע"י ירידתה למטה לברר בירורים כו'. ודוקא ע"ז נעשית השלימות בספירת המלכות, למעלה יותר מכמו שהיא באצילות כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לחודש אלול שאז נמצא המלך בשדה. דהנה, העבודה דחודש אלול היא כמ"ש²¹ ובקשתם משם גו', משם דייקא, דקאי על מקום ומשכן הקליפות שנקרא שם²², ועז"נ ובקשתם משם, דהיינו שיפושש במעשיו אשר לא טובים כו'²³. ומזה מובן, שהעבודה דחודש אלול היא גם בשייכות לשדה דלעו"ז, עשו איש שדה, שזהו מש"נ גבי נערה המאורסה [שזהו המעמד ומצב דבנ"י בזמן הזה, כמארז"ל²⁴ העולם הזה היו אירוסין, אבל לימות המשיח יהיו נישואין] ואם בשדה מצאה גו', שלהיותו בארץ מדבר המכונה ג"כ שדה, שם יוכל למוצאו היצה"ר ולעשות לו מה שרוצה כו'²⁵. ועז"נ ובקשתם משם גו' (והקב"ה מביטח) ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, שע"ז שיתמרמר לבו בקרבו כו', שזהו"ע צעקה הנערה המאורסה, אזי מתגלית הפנימיות שבו, נקודת היהדות, שבה אין שליטה ללעו"ז כלל (גם בשעה שיש ללעו"ז שליטה ח"ו על כחותיו הגלויים). וזהו גם מש"נ ולנערה לא תעשה דבר, כי מצד אמיתית הענינים לא עשתה דבר, ואין זה אלא כמ"ש²⁶ כי מנסה הו"י אלקיכם אתכם גו', וכאשר נוטלים מעשו איש שדה מה שהו"י אמר לו קלל גו'²⁷, אזי כהמס דונג גו'²⁸, שמתבטלת מציאותו לגמרי²⁹. אמנם, כדי שתוכל להיות העבודה דחודש אלול בכירור הענינים שנמצאים בשדה דלעו"ז, הנה על זה יש צורך בהמשכה נעלית ביותר, וזהו הענין דמלך בשדה (למעליותא), שע"ז יכולים לתקן גם את הענינים השייכים לשדה דלעו"ז כו'.

וזהו גם מ"ש בהמשך הפסוק (אני לדודי ודודי לי) הרועה בשושנים, והיינו, לפי שבשושנה ישנם ב' ענינים הנ"ל. דהנה, מחד גיסא, כתיב³⁰ כשושנה בין החוחים, שהחוחים הם הקוצים שעוקצין ודוקרין את השושנה³¹, שענין זה קשור עם השדה דלעו"ז כו'. ולאידך גיסא, איתא בזהר³² מה שושנה אית בה תליסר עלין, אוף כנס"י אית בה תליסר מכילין דרחמי כו'. ונוסף לזה ישנו גם הפירוש דשושנה מלשון שושנים בתורה³³, והיינו³⁴, לפי שהתורה היא הכלי לקבל את הגילוי די"ג מדה"ר, ובפרט ענין התפלה שבתורה, שזהו ענינו של ספר תהלים, שעז"נ³⁵ כוס ישועות אשא, כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתביו³⁶ שאמירת תהלים הוא הכלי לקבל את כל ההמשכות שנמשכים ע"י הבקשות שבתפלה.

(21) ואתחנן ד, כט.

(22) ראה לקו"ת פרשתנו לב, ג. וראה גם לקו"ת חוקת נו, ד.

(23) לקו"ת פרשתנו שם.

(24) שמו"ר ספט"ו.

(25) אוה"ת תולדות קמד, א.

(26) פ' ראה יג, ד.

(27) שמואל"ב טז, י.

(28) תהלים סח, ג.

(29) ראה גם אוה"ת שם, סע"ב.

(30) שה"ש ב, ב.

(31) ראה אוה"ת פרשתנו ע' תתד ואילך. וראה גם סה"מ תרל"ב שם ע' תצט ואילך. סה"מ תרנ"א ע' ריח ואילך.

(32) הקדמת הזהר בתחילתה.

(33) שבת ל, ב. זח"ב כ, ב.

(34) ראה גם אוה"ת שם ע' תתה.

(35) תהלים קטז, יג.

(36) ראה קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל

יוסף יצחק.

בס"ח, שלעת"ל, אז ימלא שחוק פינו, יהי' אמיתית הענין דמראה פנים שוחקות:

וזהו גם מה שלעת"ל (כאשר ימלא שחוק פינו, משא"כ עתה, שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה³⁷) יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו³⁸, כיון שאז יתגלה ענינו של יצחק, צחוק עשה לי אלקים³⁹, השחוק והתענוג שנעשה ע"י העבודה בביאור ההעלם וההסתר דשם אלקים⁴⁰.

40 ראה תו"א תולדות יח, ריש ע"א. לקו"ת שלח
מח, סע"ג ואילך. שבת שובה סז, ב.

37 ברכות לא, א.
38 ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.
39 וירא כא, ו.

לד"ה לך אמור לבי, ליל ג' דסליחות ה'תש"ב

(מהנחה בלתי מוגה)

א"א) וזהו לך אמר לבי בקשו (כולכם ישראל את) פני, שכללות הענין דפני, בכל ג' המדריגות דתחתיים שניים ושלישיים (תעשה)¹, עולמות נשמות ואלקות (שנתבארו בתורת הבעש"ט הנ"ל בנוגע לענין התפלה), נמשך ומתגלה ע"י ענין התפלה, שזהו"ע בקשו (פני), שכללות ענין הבקשה הו"ע התפלה, דאף שבעשרה שמות נקראת תפלה², הנה הלשון בקשה מורה על תפלה שהיא בהתעוררות גדולה ביותר.

ובפרטיות יותר, הנה סדר העבודה מלמטה למעלה הוא באופן שתחילה ישנה השליחות (כפי' הא', לך בשליחותך) מפנימיות הלב אל חיצוניות הלב (הארת נקודת הלב שנמשכת בחיצוניות הלב) לפעול את ה"בקשה וחיפוש בטרחה עצומה" (פי' הב' בענין הבקשה), כי, ענין החיפוש הוא בכל חלקי נפשו, במחשבה דיבור ומעשה, ועד לחורים וסדקים (כלשון חז"ל³ בהענין שבו למדים חיפוש מחיפוש), שבשביל זה יש צורך בעבודה פרטית דוקא, ומובן, שככל שהולכים ומתרחקים מפנימיות הנפש שייך יותר ענין החיפוש בפרטיות ופרטי פרטיות כו', שנעשה ע"י חיצוניות הלב בכח (ובשליחות) הארת פנימיות הלב. וזהו כללות הענין דכי תצא למלחמה על אויבך, החל מעבודת המלחמה שע"פ טו"ד (מצד בחי' ב"י"ע שבנשמה, שעז"נ⁴ אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה ב'), שהיא במדידה והגבלה, ועד לעבודה שמצד הארת פנימיות הלב (כחות מקיפים, בחי' אצילות שבבי"ע), שלכן ה"ה על אויבך, למעלה מאויבך, ועי"ז ונתנו הוי' אלקיך בידך, יותר מכפי כחותיו מצד העבודה המדודה ומוגבלת ע"פ טו"ד, וכמ"ש⁵ אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך הוי' אלקיך, דקאי על קיבוץ הכחות דנפש האלקית שנתפזרו ע"י המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא להוי' המה, עד שנקראים בשם נדחך, ואעפ"כ, משם יקבצך גו', שכל זה נעשה ע"י הארת פנימיות הלב שנמשכת בחיצוניות הלב, לפעול ענין הבקשה והחיפוש (בחורים וסדקים) בטירחא עצומה לקבץ את כל עניניו כו', דלכא פליג לכל שייפין⁶. אלא שזהו רק בנוגע לקיבוץ הניצוצות השייכים לנשמתו או לחלקו בעולם, בנוגע למחשבה דיבור ומעשה בלבד, ועדיין אין זה תכלית העבודה, שעז"נ וראית בשבי' אשת יפת תואר, להפך את המדות והמוחין של הנפש באופן שהי' כולו טוב, שענין זה נעשה ע"י גילוי עצמות נקודת הלב, בחי' אצילות ממש שבנשמה (דכל ג' בחי' הנ"ל, ב"י"ע, אצילות שבבי"ע ואצילות ממש, ישנם בכל אחד מישראל לפי ענינו).

(1) לשון הכתוב — נח ו, טז.

(2) דב"ר רפ"ב.

(3) ראה פסחים ז, ב, ח, א.

(4) ברכת אלקי נשמה בכרכות השחר.

(5) נצבים ל, ד. וראה לקו"ת תצא לו, א.

(6) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ב. רכא, ב.

(רע"מ). רלב, סע"א ואילך (רע"מ). תניא אגה"ק

סל"א.

ואח"כ מגיע לדרגא נעלית יותר, שהו"ע "בקשה ותחנה שהיא התפלה בהתעוררות גדולה", כי, כדי שהתפלה תהי' בהתעוררות גדולה הרי זה כשהיא באה מפנימיות הנפש, וככל שתהי' מפנימיות הנפש יותר, עד לבחי' קלא פנימאה דלא אשתמע', אזי תהי' התפלה בהתעוררות גדולה יותר. ועל התעוררות עצמות נקודת הלב נאמר לך אמר לבי, במקומך (כפי' הב'), והינו, שאין זה ענין של שליחות באופן שהולכים מן המשלח — פנימיות הלב, ועד"ז בנוגע להשליחות של הקב"ה, אלא באופן שנמצא בהמקום של המשלח והוא במקום (אנשאט) המשלח — עצמותו ומהותו ית', אמיתית הפנימיות שלמעלה, והיינו לפי שעצם הנשמה למטה "לוקח" את העצם דלמעלה.

וכאשר עושים את מאמר הלב שמביא מהקב"ה (לך אמר לבי בקשו פני), ובלשון רש"י: ואני שומע לו (וכן אעשה⁸), את פניך הוי' אבקש — אזי נמשך ומתגלה בחי' פניך הוי', כפירוש הרמ"ז (על מאמר הזהר⁹ שמביא הפסוק לך אמר לבי גו' את פניך הוי' אבקש בקשר ובשייכות לענין הימים טובים ומועדים) דקאי על בחי' אריך ועתיק, ועד לבחי' הפנים כפי שהוא למעלה מהצמצום, בחי' אצילות [שנקרא פנים, כי, חכמת אדם תאיר פניו¹⁰, ואבא עילאה (חכמה) מקנא באצילות¹¹] דכללות, כמבואר בתורה אור¹² בפירוש הכתוב לא יהי' לך אלהים אחרים על פני, (שהוא גם לשון הבטחה) שלא יהי' בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר אור ה' וקדושתו מפנימיות החיות מאוא"ס עצמו שלמעלה מהשתלשלות כו', ומשם נמשך ויורד עד למטה מטה, עד לעולם העשי', שאין תחתון למטה הימנו בהשתלשלות העולמות, להיותו עולם שהקליפות גוברים בו כו'¹³ (כמובא בתניא¹⁴), ועד שישנו שם הענין דאלהים אחרים — לפעול שם שלא יהי' לך אלהים אחרים, כיון שנמשך ומתגלה אמיתית בחי' הפנים שלמעלה (על פני), שלמעלה מכל צמצומים ומדידות והגבלות, ולמעלה גם מהמדידה וההגבלה דבחי' אלקים דקדושה, ולכן הנה גם לאחר ריבוי ההשתלשלות לא יהי' ענין של יניקה ללעו"ז. ועד שגם למטה ישנו גילוי אלקות, שזהו"ע דמבשרי אחזה אלקה [אלא שכדי לידע כיצד להסתכל ללמוד ולהבין, הנה על זה הוא הענין דלימוד פנימיות התורה, שזהו"ע לימוד החסידות], וכמו שרואים אלקות במוחש בענין השגחה פרטית (כנ"ל ס"ב), ובפרט ע"פ הידוע ומבואר בארוכה בתורת הבעש"ט¹⁵ שהענין דהשגחה פרטית הוא לא רק במין המדבר, אלא גם בחי' צומח ודומם, ועד לפרטי פרטים היותר תחתונים שבדומם, ובוזה גופא (כמו בכללות סדר ההשתלשלות) לא רק בנוגע לנפשו של הנברא, אלא גם בנוגע לחומר וגוף הנברא, שבו היא הראי' המוחשית בעיני בשר (מבשרי דייקא), כמבואר במאמר¹⁶ החילוק שבין ראי' שכלית (בעיני השכל) לראי' מוחשית (בעיני

(13) עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) סוף פ"ד.

פ"ד.

(14) פ"ו (י, סע"ב ואילך). פכ"ד (ל, א).

(15) ראה כתר שם טוב הוספות סקע"ט ואילך.

וש"נ.

(16) הובא (בקיצור) לעיל ס"ב.

(7) ראה זח"א נ, ב, רי, א.

(8) כ"ה הלשון באוה"ת תהלים (יהל אור) שם.

(9) נסמן במאמר בהערה 19.

(10) קהלת ה, א.

(11) רמ"ז לזח"ב רכ, ב. נצו"א לזח"ג קיז, א.

תו"א משפטים עה, א.

(12) יתרו עא, ג.

בשר), דאף שכללות כח הראי' (הן ראי' שכלית והן ראי' מוחשית) הוא (כמו כל כחות הנפש) דוקא כשישנו חיבור הגוף והנפש [והיינו, שאפילו ראיית עין השכל (שלכאורה כולה רוחנית) שייכת דוקא כאשר הנפש קשורה עם הגוף, וכמו"כ ראי' מוחשית של עיני בשר (עם היותה – כשמה – קשורה עם עיני בשר, ה"ה) שייכת רק כשיש נפש שמחי' את הבשר ונותנת בו גם כח הראי'], שאז הנפש היא העיקר, מ"מ, ראי' שכלית מתייחסת יותר אל הנפש, וראי' מוחשית מתייחסת יותר אל הגוף. ויחוס זה הוא לא רק בנוגע להמקור שממנו נמשכים ב' הראיות (בהאדם הרואה), אלא גם בנושא תוכן הראיות (בהדבר הנראה), שראיית עין השכל שייכת יותר אל הנפש והרוחניות שבכל דבר ודבר, וראי' מוחשית שייכת יותר אל הגוף והגשמיות שבכל דבר ודבר. וכפי שמבאר שבכל ענין, הן בענינים רוחניים והן בענינים גשמיים, ישנו הנפש והגוף שלו, ולכן שייכים בו ב' אופני הראי' הנ"ל, ועד שגם בענין הראי' והתבוננות באלקות שייך לחלק בין ענין הרוחניות והנפש שבו ובין ענין שבערך אליהם ה"ה כמו ענין הגשמיות והגוף. וזהו שהגילוי אלקות נמשך עד לטה ביותר, באופן שמבשרי אחזה אלקה, בראי' מוחשית בעיני בשר.

ביא) ויש להוסיף בביאור ענין לך אמר לבי בקשו פני, שצ"ל השתדלות מיוחדת (בקשה כו') כדי לגלות את פנימיות הלב, ועי"ז גם פנימיות האלקות כו', שהרי מבשרי אחזה אלקה. דהנה כתיב¹⁷ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, והיינו, שלא מספיק ענין הידיעה בלבד, אלא יש ציווי שתהי' ההשבה אל הלב. והענין בזה, כמבואר במאמר בענין התחלקות כחות הנפש לב' בחי', מקיפים ופנימיים, ולג' סוגים כוללים, מקיפים מוחין ומדות (שמזה מובן גם בנוגע לפרטי החילוקים בענין הספירות העליונות), שיש הפרש כללי בין הגילוי וההמשכה מן הרצון אל השכל ובין הגילוי מן השכל אל המדות, שהגילוי וההמשכה מן הרצון אל השכל הוא בדרך התחדשות (מאין ליש), והגילוי וההמשכה מן השכל אל המדות הוא בדרך עילה ועלול, שהוא בדרך ממילא, ואעפ"כ, צריכה להיות ההשבה אל הלב, שיאיר אור המוחין במדות להיות התעוררות המדות שבלב. וזהו"ע ההכנה בנפשו להתעוררות הלב בשני הענינים דאריכות ההתבוננות והשבה אל הלב, אבל כאשר אין הכנה בנפשו להתעוררות הלב, הנה גם כאשר מתבונן בפרטי הענינים בהתרחבות ובהעמקת הדעת, מ"מ לא יאיר האור בלבו בפנימיות כו'. וממשיך לבאר, שההכנה הנ"ל באריכות ההתבוננות וההשבה אל הלב הנה זמנה היא בעת התפלה, שאז הוא הזמן המסוגל לזה. ובכדי שיצליח בעבודה שבלב בתפלה הוא ע"י המרירות שקודם התפלה¹⁸, והיינו עי"ז שמתבונן בירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁹, אשר, כל ימי חייו מונח הוא בהבלי העולם, אשר, אפילו כשאנים היפך רצון העליון ח"ו, כי אם עניני היתר, שיש בהם צורך לבריאות גופו, הרי כיון שכוננתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו (אלא באופן סתמי), הנה לא זו בלבד שהצד דלעו"ז לא נחלש, אלא אדרבה, שנתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתי'

19) לשון חז"ל – חגיגה ה, ב.

17) ואתחנן ד, לט.

18) כנ"ל ס"ב.

ושאר עניני עוה"ז (כמבואר בתניא²⁰), והרי זה ע"ד המבואר באגה"ת²¹ בענין עבירות קלות שמבדילים כהבדלת ענן קל וקלוש עד"מ, שאם משים אדם נגד אור השמש בחלון מחיצות קלות וקלושות לרוב מאד, הן מאפילות כמו מחיצה אחת עבה ויותר, ומזה מובן גם בנוגע לעניני היתר הנ"ל כו'. וכאשר מתבונן מי הוא זה שמונח בענינים אלו — חלק אלקה ממעל ממש²² — אזי נעשית אצלו מרירות עצומה.

ואם בכל ימי השנה צ"ל מרירות עצומה על כל עניניו אשר לא להוי' המה כדי לפעול את תכלית העבודה שהידיעה דהוי' הוא האלקים תהי' באופן של השבה אל הלב, הרי עאכו"כ וביתר שאת בחודש אלול שאז נוגע ביחוד עוד יותר ענין המרירות כו'. אלא שכל זה צ"ל גם מתוך שמחה וטוב לבב, כיון שהמלך נמצא בשדה כו', ומראה פנים שוחקות לכולם¹⁸, נוסף על כללות השמחה בקיום כל המצוות (כמ"ש הרמב"ם²³ בענין השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה כו'), ועאכו"כ וביתר שאת וביתר עוז במצות התשובה, המצוה הזאת²⁴, שכיון שממלאת את כל הפגמים והחסרונות שהיו בקיום התומ"צ של כל השנה כולה, הרי השמחה כפולה ומכופלת ועצומה ביותר וביותר. וכיחד עם זה ישנה גם המרירות בערך זה, כדי שיהי' הענין דהשבות אל לבבך באופן כזה. וכידוע, שאין סתירה בכך שבכ"י תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא²⁵, כמבואר בתניא²⁶ שיכולים להיות שניהם ביחד, וע"ד שמצינו בנוגע לענין אהבה ויראה, שבדרך כלל אינם יכולים להיות ביחד ובכח אחת, כי אם בעבודת ה'²⁷, ומזה מובן גם בנוגע לבכ"י וחדוה.

(24) נצבים ל, יא. לקו"ת נצבים מה, ג.

(25) זח"ג עה, א.

(26) ספל"ד. אגה"ת רפי"א.

(27) ראה ספרי ואתחנן ו, ה.

(20) פי"ג.

(21) פ"ז.

(22) תניא רפ"ב.

(23) סוף הל' לולב.

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח בעל כשרון בעל מדות ויר"ש

התמים הרב ר' **יואל** ז"ל

בן הרה"ח התמים ר' **רפאל נחמן הכהן** ז"ל

כהן

ה"חוזר" של כ"ק אדמו"ר זי"ע

וראש מערכת ההו"ל של תורתו

נפטר וא"ו מנחם-אב ה'תשפ"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי

חברי ועד הנחות בלה"ק